

www.okumayISEV.com

DEDE KORKUT
DEDE KORKUT
HİKAYELERİ

DİJİTAL e-KÜTÜPHANE

isev.org.tr

Dede Korkut

Dede Korkut destanların ilk anlatıcısıdır. Dede Korkut, hikâyelerinde veli bir kişi olarak ortaya çıkar. Oğuzlar önemli meseleleri ona danışırlar. Keramet sahibi olduğuna inanılır. Gelecekte haberler verdiği söylenir. Ozan ve kamdır.

Oğuzname’de, Dede Korkut’un 295 yıl yaşadığı ve peygamber Muhammed’e elçi olarak gönderildiği anlatılmaktadır. Oğuz Han’a vezirlik yapmış olduğu da bilinir.

Kopuz çalıp, hikmetli sözler söyler. Kopuzuna da kendine duyulduğu gibi saygı duyulur. Bazı rivayetlerde ise İshak Peygamberin soyundan olduğunu söyler. 9. ila 11. yüzyıllarda Türkistan’ın Aral gölü bölgesinde Sir-Derya nehrinin Aral Gölüne döküldüğü yerde doğduğu, Üргеç Dede adında bir oğlu olduğu ve bu bölgelerde hüküm süren Türk hakanlarına danışmanlık yaptığı destanlarından anlaşılmaktadır.

BOĞAÇ HAN

Günün birinde Kam Gan oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Şami otağını yeryüzüne diktirmişti Alaca gölgeliği gök yüzüne yükselmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. Hanlar hanı Bayındır yılda bir kerre ziyafet verip Oğuz beylerini misafir ederdi. Gene ziyafet tertip edip attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kestirmişti. Bir yere ak otağ, bir yere kızıl otağ, bir yere kara otağ kurdurmuştu. Kimin ki oğlu kızı yok, kara otağa kondurun, kara keçe altına döşeyin, kara koyun yahnisinden önüne getirin, yerse yesin, yemezse kalsın gitsin demiştir. Oğlu olanı ak otağa, kızı olanı kızıl otağa kondurun, oğlu kızı olmayana Allah Teala beddua etmiştir, biz de beddua ederiz, belli bilsin demiş idi.

Oğuz beyleri bir bir gelip toplanmağa başladı. Meğer Dirse Han derlerdi bir beyin oğlu kızı yok idi. Söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

*Serin serin tan yelleri estiğinde
Sakallı boza çalan çayır kuşu öttüğünde
Sakalı uzun müezzin ezan okuduğunda
Büyük cins atlar sahibini görüp homurdandığında
Aklı karalı seçilen çağda
Göğsü güzel koca dağlara gün vuranca*

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Bey yiğitlerin kahramanların birbirine koyulduğu çağda sabahın ilk aydınlığında Dirse Han kalkarak yerinden doğrulup kırk yiğidini berabere alıp Bayındır Han'ın sohbetine geliyordu. Bayındır Han'ın yiğitleri Dirse Han'ı karşıladılar. Getirip kara otağa kondurdular. Kara keçe, altına döşediler. Kara koyun yahnisinden önüne getirdiler. Bayındır Han'dan buyruk böyledir Hânım, dediler. Dirse Han der: Bayındır Han benim ne eksikliğini gördü, kılıcımdan mı gördü. soframdan mı gördü, benden aşağı kimseleri ak otağa, kızıl otağa kondurdu, benim suçum ne oldu ki kara otağa kondurdu dedi. Dediler: Hânım, bugün Bayındır Han'dan buyruk şöyledir ki oğlu kızı olmayana Tanrı Teala beddua etmiştir, biz de beddua ederiz demiştir dediler. Dirse Han yerinden kalktı, der: Kalkarak yiğitlerim yerinizden doğrulun, bu garaip bana ya bendendir ya hatundandır dedi.

Dirse Han evine geldi. Çağırıp hatununa söyler, görelim ne söyler:

Beri gel başımın bahtı evimin tahtı
Evden çıkıp yürüyünce servi boylum
Topuğunda sarmaşınca kara saçlım
Kurulu yaya benzer çatma kaşlım
Çift badem sığmayan dar ağızlım
Kavunum yemişim düvleğim
Görüyor musun neler oldu

Kalkarak Han Bayındır yerinden doğrulmuş, bir yere ak otağ, bir yere kızıl otağ, bir yere kara otağ diktirmiş, oğulluyu ak otağa, kızılı kızıl otağa, oğlu kızı olmayana kara otağa kondurun, kara keçe altına döşeyin, kara koyun yahnisinden önüne getirin, yerse yesin, yemezse kalsın gitsin, onun ki oğlu kızı olmaya Tanrı Teala ona beddua etmiştir, biz de beddua ederiz demiş. Ben varınca gelerek karşıladılar kara otağa kondurdular, kara keçe altıma döşediler, kara koyun yahnisinden önüme getirdiler, oğlu kızı olmayana Tanrı Teala beddua etmiştir, biz de beddua

ederiz, belli bil dediler: Senden midir, benden midir, Tanrı Teala bize bir topaç gibi oğul vermez nedendir, dedi, söyledi:

Han kızı yerimden kalkayım mı
Yakan ile boğazından tutayım mı
Kaba ökçemin altına atayım mı
Kara çelik öz kılıcımı elime alayım mı
Öz gövdenden başını keseyim mi
Can tatlılığını sana bildireyim mi
Alca kanını yeryüzüne dökeyim mi
Han kızı sebebi nedir söyle bana
Müthiş gazap ederim şimdi sana
dedi.

Dirse Han'ın hatunu söylemiş, görelim ne söylemiş. Der: Hey Dirse Han, bana gazap etme, incinip acı sözler söyleme, yerinden kalk, alaca çadırını yeryüzüne diktir, attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç keş, İç Oğuz'un Dış Oğuz'un beylerini başıma topla, aç görse doyur, çıplak görse donat, borçluyu borcundan kurtar, tepe gibi et yağ, göl gibi kırmızı sağdır, büyük ziyafet ver, dilek dile, olur ki bir ağzı dualının hayır duası ile Tanrı bize topaç gibi bir çocuk verir, dedi.

Dirse Han dışı ehlinin sözü ile büyük bir ziyafet verdi, dilek diledi. Attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kestirdi. İç Oğuz, Dış Oğuz beylerini başına topladı. Aç görse doyurdu. Çıplak görse donattı. Borçluyu borcundan kurtardı. Tepe gibi et yağdı, göl gibi kırmızı sağdırdı. El kaldırdılar, dilek dilediler. Bir ağzı dualının hayır duası ile Allah Teala bir çocuk verdi. Hatunu hamile oldu. Bir nice müddetten sonra bir oğlan doğurdu. Oğlancığını dadılara verdi, baktırdı.

At ayağı çabuk, ozan dili çevik olur. Her kemikli gelişir, kaburgalı büyür. Oğlan on beş yaşına girdi. Oğlanın babası Bayındır Han'ın ordu-suna karıştı.

Meğer Hânım. Bayındır Han'ın bir boğası var idi, bir de erkek devesi var idi. O boğa sert taşa boynuz vursa un gibi öğütürdü. Bir yazın bir güzün boğa ile erkek deveyi savaştırırlardı. Bayındır Han kudretli Oğuz beyleri ile temaşa ederdi. Seyreder eğlenirdi.

Meğer sultânım, gene yazın boğayı saraydan çıkardılar. Üç kişi sağ yanından, üç kişi sol yanından demir zincir ile boğayı tutmuşlardı. Gelip meydanın ortasında koyu verdiler. Meğer sultânım, Dirse Han'ın oğlancığı üç de kabile çocuğu meydanda aşık oynuyorlardı. Boğayı koyu verdiler; oğlancıklara kaç dediler.

O üç oğlan kaçtı. Dirse Han'ın oğlancığı kaçmadı. Ok meydanın ortasında baktı durdu. Boğa da oğlana sürdü geldi. Diledi ki oğlanı helak kılsın. Oğlan yumruğu ile boğanın alnına kıyasıya tutup vurdu. Boğa geri geri gitti. Boğa oğlana sürdü tekrar geldi. Oğlan yine boğanın alnına yumruğu ile sert vurdu. Oğlan bu sefer boğanın alnına yumru-ğunu dayadı, sürdü meydanın başına çıkardı. Boğa ile oğlan bir hamle çekiştiler. İki kürek kemiğinin üstüne boğanın köpük bağlandı. Ne oğlan yener, ne boğa yener. Oğlan fikreyledi, der: Bir dama direk vururlar, o dama destek olur, ben bunun alnına niye destek oluyorum duruyorum dedi. Oğlan boğanın alnından yumruğunu giderdi, yolundan sövüldü. Boğa ayak üstünde duramadı, düştü tepesinin üstüne yıkıldı. Oğlan bıçağına el attı. Boğanın basını kesti. Oğuz beyleri gelip oğlanın başına toplandılar, aferin dediler. Dedem Korkut gelsin, bu oğlana ad koysun, beraberine alıp babasına varsın, babasından oğlana beylik istesin, taht alıversin dediler.

Çağırdılar. Dedem Korkut gelir oldu. Oğlanı alıp babasına vardı. Dede Korkut oğlanın babasına söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Hey Dirse Han beylik ver bu oğlana

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Taht ver erdemlidir
Boynu uzun büyük cins at ver bu oğlana
Biner olsun hünerlidir
Ağıllardan on bin koyun ver bu oğlana
Etlik olsun hünerlidir
Develerden kızıl deve ver bu oğlana
Yük taşıyıcı olsun hünerlidir
Altın başlı otağ ver bu oğlana
Gölge olsun erdemlidir
Omuzu kuşlu cübbe elbise ver bu oğlana.
Giyer olsun hünerlidir.

Bayındır Han'ın ak meydanında bu oğlan cenk etmiştir, bir boğa öldürmüş senin oğlun, adı Boğaç olsun, adını ben verdim yaşını Allah versin dedi. Dirse Han oğlana beylik verdi, taht verdi. Oğlan tahta çıktı, babasının kırk yiğidini anmaz oldu. O kırk yiğit haset eylediler, birbirine söylediler : Gelin oğlanı babasına çekiştirelim. Olur ki öldürür, gene bizim izzetimiz hürmetimiz onun babasının yanında hoş olur, ziyade olur dediler. Vardı bu kırk yiğidin yirmisi bir yana, yirmisi de bir yana oldu.

Önce yirmisi vardı, Dirse Han'a şu haberi getirdi, der: Görüyor musun Dirse Han neler oldu, murada maksuda ermesin, senin oğlun kötü çıktı hayırsız çıktı, kırk yiğidini yanına aldı, kudretli Oğuz'un üstüne yürüyüş etti, nerede güzel ortaya çıktı ise çekip aldı, ak sakallı ihtiyarın ağzına sövdü, ak bürçekli kadının sütünü çekti. Akan duru sulardan haber geçer, çapraz yatan Ala Dağ'dan haber aşar, hanlar hanı Bayındır'a haber varır, Dirse Han'ın oğlu böyle görülmemiş şey yapmış derler, gezdiğinden öldüğün daha iyi olur. Bayındır Han seni çağırır, sana müthiş gazap eyler, böyle oğul senin nene gerek, böyle oğul olmaktan olmamak daha iyidir, öldürsene dediler. Dirse Han varın getirin, öldüreyim, dedi.

Böyle deyince Hânım, o namertlerin yirmisi daha çıka geldi ve bir dedikodu onlar da getirdiler. Der: Kalkarak Dirse Han senin oğlun yerinden doğruldu, göğsü güzel koca dağa ava çıktı, sen var iken av avladı kuş kuşladı, anasının yanına alıp geldi, al şarabın keskininden aldı içti. anası ile sohbet eyledi, babasına kast eyledi, senin oğlun kötü çıktı hayırsız çıktı, çapraz yatan Ala Dağ'dan haber geçer, hanlar hanı Bayındır'a haber varır, Dirse Han'ın oğlu böyle görülmemişşey yapmış derler, seni çağırırlar, Bayındır Han'ın katında sana gazap olur, böyle oğul nene gerek, öldürsene dediler. Dirse Han der: Varın getirin öldüreyim, böyle oğul bana gerekmez, dedi. Dirse Han'ın hizmetkarları der: Biz senin oğlunu nasıl getirelim, senin oğlun bizim sözümüzü dinlemez, bizim sözümüzle gelmez, kalkıp yerinden doğrul, yiğitlerini okşa beraberine al, oğluna uğra, yanına alıp ava çık, kuş uçurup av avlayıp oğlunu oklayıp öldürmeğe bak, eğer böyle öldürmezsen bir türlü daha öldüremezsin, belli bil dediler.

Deyiş

Serin serin tan yelleri estiğinde

Sakallı boza çalan çayır kuşu öttüğünde

Büyük cins atlar sahibim görüp homurdandığında

Sakalı uzun müezzin ezan okuduğunda

Aklı karalı seçilen çağda

Kudretli Oğuzun gelininin kızının bezendiği çağda

Göğsü güzel koca dağlara gün vurunca

Bey yiğitlerin kahramanların birbirine koyulduğu çağda sabahın ilk aydınlığında Dirse Han yerinden kalktı. Oğlancığını yanına alıp kırk yiğidi beraberine aldı, ava çıktı.

Av avladılar, kuş kuşladılar. O kırk namerdin birkaçı oğlanın yanına geldi, der: Baban dedi geyikleri kovalasın getirsin benim önümde tepelesin, oğlumun at koşturuşunu, kılıç çalışını, ok atışını göreyim,

sevineyim, kıvanayım, güveneyim dedi, dediler. Oğlandır ne bilsin, geyiği kovalıyordu, getiriyordu. Babasının önünde vuruyordu. Babam at koşturuşuma baksın kıvansın, ok atışıma baksın güvensin, kılıç çalışıma baksın sevensin diyordu. O kırk namertler derler: Dirse Han, görüyor musun oğlanı, kırdı bayırda geyiği kovalıyor senin önüne getiriyor, geyiğe atarken ok ile seni vurup öldürecek, oğlun seni öldürmeden sen oğlunu öldürmeğe bak dediler.

Oğlan geyiği kovalarken babasının önünden gelip gidiyordu. Dirse Han Korkut sinirli, sert yayını eline aldı. Üzengiye kalkıp kuvvetle çekti, doğrultup attı, oğlanı iki küreğinin arasından vurup çaktı, yıktı. Ok isabet etti, alca kanı fişkırdı koyunu doldu, büyük cins atının boynunu kucakladı yere düştü. Dirse Han istedi ki oğlancığının üstüne gürleyip düştü. O kırk namert bırakmadı. Atının dizginini döndürdü, yurduna gelir oldu.

Dirse Han'ın hatunu oğlancığının ilk avidir diye attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kestirdi. Oğuz beylerine ziyafet vereyim dedi. Toparlanıp yerinden kalktı, kırk ince kızı beraberine aldı, Dirse Han'a karşı vardı. Başını kaldırdı Dirse Han'ın yüzüne baktı. Sağ ile soluna göz gezdirdi, oğlancığını görmedi. Kara bağı sarsıldı, bütün yüreği oynadı, kara süzme gözleri kan yaş doldu. Çağırıp Dirse Han'a söyler, görelim hânım ne söyler:

Beri gel basımın bahtı evimin tahtı
Han babamın güveyisi
Kadın anamın sevgisi
Babamın anamın verdiği
Göz açıp da gördüğüm
Gönül verip sevdiğim
A Dirse Han
Kalkarak yerinden doğruldun
Yelesi kara cins atına sıçrayıp bindin

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Göğsü güzel koca dağa ava çıktın
İki vardın bir geliyorsun yavrum hani
Karanlık gecede bulduğun oğul hani
Çıksın benim görür gözüm a Dirse Han yaman seğiriyor
Keşlisin oğlanın emdiği süt damarım yaman sızlıyor
San yılan sokmadan akça tenim kalkıp şişiyor
Yalnızca oğul görünmüyor bağrım yanıyor
Kuru kuru çaylara su saldım
Kara elbiseli dervişlere adaklar verdim
Aç görsem doyurdum çıplak görsem donattım
Tepe gibi et yığdım göl gibi kırmızı sağdırdım
Dilek ile bir oğul zorla buldum
Yalnız oğul haberini a Dirse Han söyle bana
Karşı yatan Ala Dağdan bir oğul uçurdunsa söyle bana
Taşkın akan koşan sudan bir oğul akıtınsa söyle bana
Aslan ile kaplana bir oğul yedirdinse söyle bana
Kara giyimli azgın dinli kâfirlere bir oğul aldırđınsa söyle bana
Han babamın katına ben varayım
Ağır hazine bol asker alayım
Azgın dinli kâfire ben varayım
Paralanıp cins atımdan inmeyince
Yenim ile alca kanımı silmeyince
Kol but olup yer üstüne düşmeyince
Yalnız oğul yollarından dönmeyeyim
Yalnız oğul haberini a Dirse Han söyle bana
Kara başım kurban olsun bugün sana

dedi. feryat figan eyledi ağladı. Böyle deyince Dirse Han hatununa cevap vermedi, o kırk namert karşı geldi, der: Oğlun sağdır esendir, avdadır, bugün yarın nerde ise gelir, korkma kaygılanma, bey sarhoştur cevap veremez dediler.

Dirse Han'ın hatunu çekildi geri döndü. Dayanamadı, kırk ince kızı beraberine aldı. büyük cins ata binip oğlancığını aramağa gitti. Kışta yazda karı buzu erimeyen Kazılı Dağına geldi çıktı. Alçaktan yüce yerlere koşturup çıktı. Baktı gördü bir derenin içine karga kuzgun iner çıkar, konar kalkar. Büyük cins atını ökçeledi, o tarata yürüdü.

Meğer sultânım, oğlan orada yıkılmıştı. Karga kuzgun kan görüp oğlanın üstüne konmak isterdi. Oğlanın iki köpekçeğizi var idi. Kargayı kuzgunu kovalardı, kondurmazdı. Oğlan orada yıkılınca boz atlı Hızır oğlana hazır oldu. Üç defa yarasını eli ile sıvazladı, sana bu yaradan korkma oğlan ölüm yoktur, dağ çiçeği ananın sütü ile senin yarana merhemdir dedi, kayboldu.

Oğlanın anası oğlanın üstüne koşturup çıkageldi. Baktı gördü oğlancığı alca kana bulanmış yatıyor. Çağırarak oğlancığına söyler, görelim hânım ne söyler:

Der:

Kara süzme gözlerini uyku bürümüş aç artık
On iki kemikçiğin harap olmuş topla artık
Tanrının verdiği tatlı canın seyranda imiş yakala artık
Öz gövdende canın var ise oğul haber bana
Kara başım kurban olsun oğul sana
Akar senin suların Kazılık Dağı
Akar iken akmaz olsun
Biter senin otların Kazılık Dağı
Biter iken bitmez olsun
Koşar senin geyiklerin Kazılık Dağı

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Koşar iken koşmaz olsun taş kesilsin
Ne bileyim oğul arlandan mı oldu
Yoksa kaplandan mı oldu ne bileyim oğul
Bu kazalar sana nereden geldi
O gövdende canın var ise oğul haber bana
Kara başım kurban olsun oğul sana
Ağız diden birkaç kelime haber bana

dedi. Böyle deyince oğlanın kulağına ses geldi. Başını kaldırdı, ansızın gözünü açtı anasının yüzüne baktı. Söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Beri gel ak sütünü emdiğim kadınım ana
Ak bürçekli izzetli canım ana
Akanlardan sularına beddua etme
Kazılık Dağının günahı yoktur
Bitenlerden otlarına beddua etme
Kazılık Dağının suçu yoktur
Koşan geyiklerine beddua etme
Kazılık Dağının günahı yoktur
Arslan ile kaplanına beddua etme
Kazılık Dağının suçu yoktur
Beddua edersen babama et
Bu suç, bu günah babamdandır

dedi. Oğlan yine der: Ana ağlama, bana bu yaradan ölüm yoktur korkma, boz atlı Hızır bana geldi, üç kerre yarımı sıvazladı, bu yaradan sana Ölüm yoktur, dağ çiçeği, ananın sütü sana merhemdir dedi. Böyle deyince kırk ince kız yayıldılar, dağ çiçeği topladılar. Oğlanın anası me-

mesini bir sıktı sütü gelmedi. İki sıktı sütü gelmedi, üçüncüde kendisini zorladı, iyice doldu, sıktı süt ile kan karışık geldi. Dağ çiçeği ile sütü oğlanın yarasına sürdüler. Oğlanı ata bindirdiler, alarak yurduna gittiler. Oğlanı hekimlere emanet edip Dirse Han'dan sakladılar. At ayağı çabuk, ozan dili çevik olur. Hânım, oğlanın kırk günde yarası iyileşti, sapasağlam oldu. Oğlan ata biner kılıç kuşanır oldu, av avlar kuş kuşlar oldu. Dirse Han'ın haberi yok, oğlancığını öldü biliyor.

O kırk namertler bunu duydular, ne eyleyelim diye konuştular. Dirse Han eğer oğlancığını görürse, bırakmaz bizi hep öldürür dediler. Gelin Dirse Han'ı turalım, ak ellerini ardınabağlayalım, kıl sicim ak boynuna takalım, alıp kâfir ellerine yönelelim diyerek, Dirse Han'ı tuttular. Ak ellerini ardına bağladılar, kıl sicim boynuna taktılar, ak etinden kan çıkıncaya kadar dövdüler. Dirse Han yayan, bunlar atlı yürüdüler, alıp kanlı kâfir ellerine yöneldiler. Dirse Han esir oldu gider. Dirse Han'ın esir olduğundan Oğuz beylerinin haberi yok.

Meğer sultânım, Dirse Han'ın hatunu bunu duymuş. Oğlancığına karşı varıp söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Görüyor musun ay oğul neler oldu

Sarp kayalar oynamadı yer oyuldu

yurtta düşman yok iken senin babanın üstüne düşman geldi, o kırk namertler, babanın arkadaşları, babanı tuttular, ak ellerini ardına bağladılar, kıl sicim ak boynuna taktılar, kendileri atlı babanı yayan yürüttüler, alıp kanlı kâfir ellerine yöneldiler, Hânım oğul kalkarak yerinden doğrul, kırk yiğidin beraberine al, babanı o kırk namertten kurtar. Yürü oğul. Baban sana kıydı ise sen babana kıyma, dedi. Oğlan anasının sözünü kırmadı. Boğaç Bey yerinden kalktı, kora çelik öz kılıcını beline kuşandı, ok kirşli sert yayını eline aldı, altın mızrağını koluna aldı, büyük cins atını tutturdu sıçrayıp bindi, kırk yiğidini beraberine aldı, babasının ardınca koşturup gitti.

O namertler de bir yerde konmuşlardı, al şarabın keskininden içiyorlardı. Boğaç Han sürüp yetişti. O kırk namert de bunu gördüler. Dediler: Gelin varalım şu yiğidi tutup getirelim, ikisini bir arada kâfire yetiştirelim dediler. Dirse Han der:

Kırk yoldaşım aman

Tanrının birliğine yoktur güman

benim elimi çözün, kolca kopuzumu elime verin, o yiğidi döndüreyim, ister beni öldürün ister diriltin, bırakıverin dedi. Elini çözdüler, kolca kopuzunu eline verdiler. Dirse Han oğlancığı olduğunu bilmedi, karşı geldi. Söyle, görelim hânım ne söyler :

Boynu uzun büyük cins atlar gider ise benim gider

Senin de içinde bineğin var ise söyle bana

Savaşmadan vuruşmadan alıvereyim dön geri

Ağıllardan on bin koyun gider ise benim gider

Senin de içinde etliğin var ise söyle bana

Savaşmadan vuruşmadan alıvereyim dön geri

Develerden kızıl deve gider ise benim gider

Senin de içinde yük taşıyıcın var ise söyle bana

Savaşmadan vuruşmadan alıvereyim dön geri

Altın başlı otağlar gider ise benim gider

Senin de içinde odan var ise yiğit söyle bana

Savaşmadan vuruşmadan alıvereyim dön geri

Ak yüzlü ela gözlü gelinler gider ise benim gider

Senin de içinde nişanlın var ise yiğit söyle bana

Savaşmadan vuruşmadan alıvereyim dön geri

Ak sakallı ihtiyarlar gider ise benim gider

Senin de içinde ak sakallı baban var ise yiğit söyle bana

Savaşmadan vuruşmadan kurtarayım dön geri

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Benim için geldin ise oğlancığımı öldürmüşüm
Yiğit sana günahı yok dön geri
dedi. Oğlan burada babasına söylemiş, görelim hânım ne söyle-
miş:.

Boynu uzun büyük cins atlar senin gider
Benim de içinde bineğim var
Bırakmam yok kırk namerde
Develerde kızıl deve senin gider
Benim de içinde yük taşıyıcım var
Bırakmam yok kırk namerde
Ağıllarda on bin koyun senin gider
Benim de içinde etliğim var
Bırakmam yok kırk namerde
Ak yüzlü ela gözlü gelin senin gider ise
Benim de içinde nişanlım var
Bırakmam yok kırk namerde
Altın başlı otağlar senin gider ise
Benim de içinde odam var
Bırakmam yok kırk namerde
Ak sakallı ihtiyarlar senin gider ise
Benim de içinde bir aklı şaşmış
Şuuru yitmiş ihtiyar babam var
Bırakmam yok kırk namerde

dedi. Kırk yiğidine tülbent salladı, el eyledi. Kırk yiğit büyük cins atını oynattı, oğlanın etrafına toplandı. Oğlan kırk yiğidini beraberine aldı, at tepti, cenk ve savaş etti. Kiminin boynunu vurdu, kimini esir eyledi. Babasını kurtardı, çekildi geri döndü. Dirse Han burada oğlancığının sağ olduğunu bildi. Hanlar hanı Bayındır oğlana beylik verdi, taht

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

verdi, dedem Korkut destan söyledi deyiş dedi, bu Oğuznameyi düzdü koştı, böyle dedi:

Onlar da bu dünyaya geldi geçti
Kervan gibi konu göçtü
Onları da ecel aldı yer gizledi
Fani dünya yine kaldı
Gelimli gidimli dünya
Son ucu ölümlü dünya

Kara ölüm geldiğinde geçit versin. Sağlıkla, akılla devletini Hak artırsın. O övdüğüm yüce Tanrı dost olarak medet eriştirsın.

Dua edeyim Hânım:
Yerli kara dağların yıkılmasın.
Gölgeli büyük ağacın kesilmesin
Taşkın akan güzel suyun kurumasin.
Kanatların uçları kırılmasın.
Koşar iken ak boz atın sendelemesin.
Vuruşunca kara çelik öz kılıcın çentilmesin.
Dürtüşürken alaca mızrağın utanmasın.
Ak bürçekli ananın yeri cennet olsun.
Aksakallı babanın yeri cennet olsun.
Hakkın yandırdığı çırağın yana dursun.
Kadir Tanrı seni namerde muhtaç eylesin Hânım hey!...

SALUR KAZAN

Bir gün Ulaş oğlu, yırtıcı kuşun yavrusu, yoksul kimsesizin umudu, Amit Soyunun aslanı, Karacığın kaplanı, yağız atın sahibi, Han Uruz'un ağası, Bayındır Han'ın güveyisi, soylu Oğuzun devleti, kalmış yiğit arkası Salur Kazan yerinden doğrulmuştu. Doksan başlı büyük çadırını kara yerin üzerine diktirmişti. Doksan yerde ala halı ipek seccade döşemişti.

Seksen yerde kazanlar kurulmuştu. Altın ayaklı sürahiler dizilmişti. Dokuz kara gözlü güzel yüzlü, saçları ardına örülü, göğsü kızıl düğmeli, elleri bileğinden kınalı, parmakları nigârlı, sevimli kâfir kızları soylu Oğuz beylerine hizmet ederleridi. Ulaş oğlu Salur Kazan'ın alınına şarabın itişi çıktı, kaba dizi üzerine çöktü, şöyle dedi:

— Ünüm anlayın beyler, sözümü dinleyin beyler. Yata yata yanımız ağrıdı, dura dura belimiz kurudu. Yürüyelim a beyler, av avlayalım, kuş kuşlayalım, geyik yıkalım, dönelim otağımıza düşelim, yiyelim, içelim, hoş vakit geçirelim!

Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder dedi ki:

— Evet, ağam Kazan, dođrudur.

Karagüne oğlu Karabudak dedi ki:

— Evet, ağam Kazan, dođrudur.

Onlar öyle deyince at ağızlı Uruz Koca iki dizinin üstüne çöktü, dedi ki:

— Ağam Kazan, böyle diyorsun ama düşmanımız Gürcistan sınırını nasıl koruyacaksın?

Kazan:

— Üç yüz yiğitle Uruz sınırları korusun, dedi.

Yağız atını çektirdi, sıçradı bindi. Alnı beyaz aygırına Dünder bindi. Gök rengi ata Kazan Bey'in kardeşi Karagüne bindi. Ak ata, Bayındır Han'ın yağısını basan Şer Şemsettin bindi.

Parasar'ın Bayburt Hisarından parlayıp uçan Beyrek boz aygırına bindi. Sayıp gitsem tükenmez, bütün soylu Oğuz beyleri bindi. Aladağa ava çıktı. Kâfirin casusu vardı, kâfirler azgını Şöklü Melik'e haber verdi. Yedi bin kişi, kaftanının ardı yırtmaçlı, yarımından kara saçlı, sası dinli, din düşmanı, alaca atlı kâfir bindi, baskın yaptı.

Gece yarısında Karan Bey'in yurduna geldi. Altından evlerini kâfirler bastılar. Kara benzer kızı, gelini çığrıştırdılar. Tavla tavla şahbaz atlarına bindiler. Katar katar kızıl develerini yediler. Ağır hazinesini, bol akçasını yağmaladılar. Kırk ince belli kızla boyu uzun Burla Hatun tutsak gitti. Kazan Bey'in yaşlanmış anası, kara deveboynunda asılı gitti.

Han Kazan'ın oğlu Uruz Bey üç yüz yiğitle eli bağlı, boynu bağlı gitti. Eylük Koca oğlu Sarı Kulmaş, Kazan Bey'in evi yolunda şehit oldu. Kazan'ın bu işlerden haberi yok.

Kâfir der ki:

— Beyler, Kazan'ın tavla tavla şahbaz atlarına binmişiz; altın akçasını yağmalamışız; kırk yiğitle oğlu Uruz'u tutsak etmişiz; katar katar develerini yemişiz; kırk ince belli kızla Kazan'ın helâlini tutmuşuz; bu acıları biz Kazan'a çektirmişiz, dedi.

Kâfirin biri:

— Kazan Bey'de çıkaracak bir acımız kaldı. Dedi.

Şöklü Melik:

— Bre aznavur, ne acımız kaldı? Dedi.

Kâfir:

— Kazan'ın Kapılar Dervendi'nde on bin koyunu vardır, şu koyunları da kaldırsak Kazan'a büyük acı vermiş olurduk, dedi.

Şökli Melik:

— Altı yüz kişi varsın, koyunu sürsün, getirsin, dedi.

Altı yüz kâfir atlandı, koyunun üzerine baskın verdi. Gece yatarken Karacık Çoban kara kaygılı düş gördü. Düşünde sıçradı, kalktı. Kıyan Gücü, Demir Gücü, bu iki kardeşini yanına aldı. Ağılın kapısını sıkıca kapattı. Üç yerde tepe gibi taş yığdı. Ala kollu sapanını eline aldı. Ansızdan Karacık Çoban'ın üzerine altı yüz kâfir geldi. Kâfir:

Karanlık akşam olanda kaygılı çoban!
Karla yağmur yağanda çakmaklı çoban!
Sütü, peyniri bol kaymaklı çoban!
Kazan Bey'in penceresini altından evlerini biz yıkmışız!
Tavla tavla şahbaz atlarını biz binmişiz!
Katar katar kızıl develerini biz almışız!
Yaşlı anasını biz götürmüşüz!
Ağır hazine, bol akçasını biz yağmalamışız!
Kara benzer kızını, gelinini biz tutsak etmişiz!
Kırk yiğitle Kazan'ın gönlü yemişi oğlunu biz tutsak etmişiz!
Kırk ince belli kız ile Kazan'ın helâli
Boyu uzun Burla hatunu biz götürmüşüz!
Bre çoban, ırağından, yakınından beri gel!
Baş indirip bağır bas,
Biz kâfire selâm ver!
Öldürmeyelim, Şökli Melik'e seni iletelim,
Sana beylik aliverelim, dedi.

Çoban cevap olarak:

Boş söz söyleme bre köpeğim kâfir.
Köpeğim ile aynı yerden artıklarımı içen azgın kâfir.
Sadağındaki doksan oku ne översin bre kâfir,
Ala kollu sapanım kadar gelmez bana.
Uzağından yakınından beri gel,
Yiğitlerin darbesini gör öyle geç.

Kâfirler bunu duyunca hemen ok atmaya başladılar. Çoban sapanı ile bir taş attı bir kâfir yıkıldı, ikinci taşı attı ikinci kâfir yıkıldı. Böyle böyle tam üç yüz kâfir öldürdü. ancak bu sırada çobanın iki kardeşi şehit oldu.

Çobanın taşı bitti, sapanı keçi koydu, koyun koydu. Sonunda kâfirler kaçtılar. O gece Salur Kazan kötü bir rüya gördü. Kardeşi kara Güne'ye rüyasını anlattı. Belli ki ülkemde ters giden bir şeyler var dedi. Atına bindi üç günlük yolu bir günde aldı. Baktı ki ülkesi viran halde. Sulardan, kurtlardan, köpeklerden medet umdu, ama onlar olanları nereden bilsin. Sonunda vardı çobanın yanına. Çobandan haber sordu. Çoban olanları anlattı. Sonra da intikam almak için birlikte kâfire saldıralım dedi. Ancak Salur Kazan bir çobanla birlikte savaşmayı gururuna yediremedi. Gitmeden çobanı bir ağaca bağladı. Ancak çoban ağacı bir zorladı, ağaç yerinden söküldü. Bu hali gören Salur Kazan çobanı yanına aldı.

Bu sırada kâfirler, esirlere eziyet ediyorlardı. Özellikle Kazan Bey'in hatunu Burla Hânım'ı aradılar. Ama kırk kızın içinde hangisidir bulamadılar. Bunun üzerine oğlu Uruz'u alıp, anası çıkmazsa öldürmekle tehdit ettiler. Oğlu anasına anacığım sakın kendini belli etme ben senin için ölürüm deyince, oğlanı alıp işkence etmek için çengelli direğin yanına getirdiler.

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Tam o sırada Karaca Çoban ve Salur Kazan yetiştiler. Çoban sapanıyla kâfirleri dağıttı. Onlar savaşırken diğer Oğuz Beyleri de yetiştiler. Deli DüNDAR, Kara Budak, Şer Şemseddin, Beyrek, Yiğenek, Aruz Koca, Kanlı Bügdüz Emen, Alp Eren hep yetiştiler. Düşman yenildi.

Oğuz beyleri ganimet aldı. Kazan Bey, ordusunu, eşini, çocuklarını geri aldı. Karacak Çoban Ahır Bey'i oldu. Yedi gün yedi gece eğlence oldu. Yemekler yendi.

Dedem korkut geldi, söyledi, görelim ne söyledi:

Hani bey dediğim erenler,

Dünya benim diyenler,

Ecel aldı, yer gizledi

Fani dünya kime kaldı?

Gelişli gidişli dünya

Sonu ölümlü dünya.

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

BAMSI BEYREK

KAM Gön oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Kara yerin üstüne ak otağını diktirmişti. Alaca gölgeliği gök yüzüne yükselmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. İç Oğuz, Dış Oğuz beyleri Bayındır Han'ın sohbetine toplanmıştı. Pay Püre Bey de Bayındır Han'ın sohbetine gelmişti.

Bayındır Han'ın karşısında Kara Göne oğlu Kara Budak yaya dayanıp durmuştu. Sağ yanında Kazan oğlu Uruz durmuştu. Sol yanında Kazılık Koca oğlu Bey Yigenek durmuştu. Pay Püre Bey bunları gördüğünde ah eyledi, basından aklı gitti, mendilini aldı, böğüre böğüre ağladı.

Böyle edince, kudretli Oğuz'un arkası, Bayındır Han'ın güveyisi Solur Kazan kaba dizinin üzerine çöktü, gözünü dikerek Pay Püre Bey'in yüzüne baktı, der: Pay Püre Bey ne ağlayıp bağıırıyorsun? Pay Püre der Han Kazan nasıl ağlamayayım, nasıl bağıırmayayım, oğulda nasibim yok, kardeşte kaderim yok. Allah Teala bana beddua etmiştir, beyler tacım tahtım için ağlarım, bir gün olacak düşeceğim öleceğim, yerimde yurdumda kimse kalmayacak dedi. Kazan der: Maksudun bu mudur? Pay Püre Bey der: Evet budur, benim de oğlum olsa, Han Bayındır'ın karşısına geçse dursa, hizmet eylese, ben de baksam sevinsem, kıvansam, güvenssem dedi.

Böyle deyince kudretli Oğuz Beyleri yüzlerini göğe tuttular, el kaldırıp dua eylediler, Allah Teala sana bir oğul versin dediler. O zamanda beylerin hayır duası hayır dua, bedduası beddua idi, duaları kabul olunurdu.

Pay Piçen Bey de yerinden kalktı, der: Beyler benim de hakkıma bir dua eyleyin, Allah Teala bana da bir kız versin dedi. Kudretli Oğuz

beyleri el kaldırdılar dua eylediler. Allah Teala sana da bir kız versin dediler. Pay Piçen Bey der: Beyler Allah Teala bana bir kız verecek olursa, siz şahit olun, benim kızım Pay Püre Bey'in oğluna beşik kertme yavuklu olsun dedi.

Bunun üzerine birkaç zaman geçti. Allah Teala Pay Püre Bey'e bir oğul, Pay Piçen Bey'e bir kız verdi. Kudretli Oğuz beyleri bunu işittiler, şad olup sevindiler. Pay Püre Bey bezirganlarını yanına çağırды, buyruk etti : Bre bezirganlar. Allah Teala bana bir oğul verdi. Rum eline benim oğlum için güzel armağanlar getirin, benim oğlum büyüyünceye kadar dedi.

Bezirganlar da gece gündüz yola girdiler. İstanbul'a geldiler. Fevkalade, nadide, güzel armağanlar aldılar. Pay Püre'nin oğlu için bir deniz taşı boz aygır aldılar, bir ok kırıklı sert yay aldılar, bir de altı kanatlı gürz aldılar. Yol hazırlığını yaptılar.

Pay Püre'nin oğlu beş yaşına girdi, beş yaşından on yaşına girdi, on yaşından on beş yaşına girdi. Dönüp baksa çalımı, kartal hünerli bir güzel iyi yiğit oldu. O zamanda bir oğlan baş kesme kan dökme ad koymazdı. Pay Püre Bey'in oğlu atlandı, ava çıktı. Av avlarken babasının tavlasının üzerine geldi. Tavlacı başı karşıladı, indirdi misafir etti. Yiyip içip oturuyorlardı. Beri yandan da bezirganlar gelerek Kara derbent ağzına konmuşlardı. Murada maksuda erişmesin, Evnük Kalesi'nin kâfirleri bunları casusladı.

Bezirganlar yatarken ansızın beş yüz kâfir saldırdılar, vurdular, yağmaladılar. Bezirganın büyüğü tutuldu, küçüğü kaçarak Oğuz'a geldi.

Baktı gördü Oğuz'un hududunda bir alaca gölgelik dikilmiş, bir bey oğlu güzel yiğit kırk yiğit ile, sağında ve solunda, oturuyorlar. Oğuz'un bir güzel yiğidi ancak, yürüyeyim medet diyeyim dedi.

Bezirganlar der: Yiğit yiğit bey yiğit, sen benim ünümü anla sözümü dinle, on altı yıldır ki Oğuz içinden gitmiştik. fevkalade kâfir malını Oğuz beylerine getiriyorduk. Pasının Kara Derbent ağzına göğüs vermiş idik. Evnük Kalesi'nin beş yüz kâfiri üzerimize saldırdı. kardeşim esir oldu,

malımızı rızığımızı yağmaladılar, geri döndüler, kara başımı kaldırdım sana geldim, kara basının sadakası yiğit medet bana dedi.

Bu defa oğlan şarap içerken içmez oldu. Altın kadehi elinden yere çaldı, der: Ne diyorsam yetiştirin, giyimim ile benim koç atımı getirin hey, beni seven yiğitler binsinler dedi. Bezirgan da önlerine düştü, kılavuz oldu.

Kâfir de inerek bir yerde akçe bölüşmekteydi. Bu sırada yiğitler meydanının arslanı, pehlivanların kaplanı boz oğlan yetiştirdi. Bir iki de dedi, kâfirlere kılıç vurdu, baş kaldıran kâfirleri öldürdü, gaza eyledi, bezirganların malını kurtardı. Bezirganlar der: Bey yiğit bize sen erlik işledin, gel şimdi beğendiğin maldan al dediler. Yiğidin gözü bir deniz tayı boz aygırı tuttu, bir de altı kanatlı güzü, bir de ak kırıli yayı tuttu. Bu üçünü beğendi. Der: Bre bezirganlar bu aygırı ve sonra bu yayı ve bu güzü bana verin dedi. Böyle deyince bezirganlar bozuldu. Yiğit der: Bre bezirganlar çok mu istedim dedi. Bezirganlar dediler: Niye çok olsun, amma bizim bir beyimizin oğlu vardır, bu üç şeyi ona armağan götürmemiz gerek idi dediler. Oğlan der: Bre beyinizin oğlu kimdir? Dediler. Pay Püre' nin oğlu vardır, adına Bamsı derler dediler. Pay Püre'nin oğlu olduğunu bilemediler. Yiğit parmağını ısırıldı. Der: Burda minnetle olmaktansa, orda babamın yanında minnetsiz almak daha iyidir dedi. Atını kamçılıdı yola girdi. Bezirganlar ardından bakakaldılar, vallahi güzel yiğit, faziletli yiğit dediler.

Boz oğlan babasının evine geldi. Babasına haber verildi bezirganlar geldi diye. Babası sevindi, çadır otağ, alaca gölgelik diktirdi, ipek halıcıklar serdi, geçti oturdu. Oğlunu sağ yanına aldı. Oğlan bezirganlar hususundan bir söz söylemedi, kâfirleri öldürdüğünden bahsetmedi. Birdenbire bezirganlar geldiler. Baş indirip selam verdiler. Gördüler ki o yiğit ki baş kesmiştir, kan dökmüştür. Pay Püre Bey'in sağında oturuyor. Bezirganlar yürüdüler yiğidin elini öptüler. Bunlar böyle edince Pay Püre Bey'in hiddeti tuttu, bezirganlara der: Bre akılsızlar, baba dururken oğul elini mi öperler? Dediler: Hânım, bu yiğit senin oğlun mudur? Evet benim oğlumdur dedi. Dediler: Şimdi incinme Hânım önce onun elini öptüğün-

müze, eğer senin oğlun olmasaydı bizim malımız Gürcistan'da gitmişti, hepimiz esir olmuştuk dediler. Pay Püre Bey der: Bre, benim oğlum baş mı kesti, kan mı döktü? Evet baş kesti, kan döktü, adam devirdi dediler. Bre, bu oğlana ad koyacak kadar var mıdır dedi. Evet sultânım, fazladır dediler. Pay Püre Bey kudretli Oğuz beylerini çağırıp misafir etti. Dedem Korkut geldi, oğlana ad koydu.

Der:

Ünümü anla sözümü dinle Pay Püre Bey
Allah Teala sana bir oğul vermiş tutuversin
Ak sancak kaldırınca müslümanlar arkası olsun
Karşı yatan kara karlı dağlardan aşar olsa
Allah Teala senin oğluna aşit versin
Kanlı kanlı sulardan geçer olsa geçit versin
Kalabalık kâfire girince
Allah Teala senin oğluna fırsat versin
Sen oğlunu Bamsam diye okşarsın
Bunun adı boz aygırlı Bamsı Beyrek olsun
Adım ben verdim yaşını Allah versin

dedi. Kudretli Oğuz beyleri el kaldırdılar dua kıldılar, bu ad bu yiğide kutlu olsun dediler. Beyler hep ava bindi. Boz aygırını çektirdi Beyrek bindi. Ala dağa alaca asker ava çıktı. Birdenbire Oğuz'un üzerine bir sürü geyik geldi. Bamsı Beyrek birini, kovalayıp gitti. Kovalaya kovalaya bir yere geldi, ne gördü? Sultânım gördü : Yeşil çayırın üzerine bir kırmızı otağ dikilmiş, Yarab bu otağ kimin ola dedi. Haberi yok ki alacağı ela gözlü kızın otağı olsa gerek. Bu otağın üzerine varmağa haya etti. Dedi: Ne olursa olsun, hele ben avımı alayım dedi. Otağın önünde erişti verdi, geyiği arka ayağından vurdu. Baktı gördü —bu otağ Banı Çiçek otağı imiş ki Beyreğin beşik kertme nişanlısı, adaklısı idi— Banı Çiçek otağdan bakıyordu. Bre dadılar, bu akılsız bize erlik mi gösteriyor dedi, varın bundan pay isteyin, görün ne der dedi.

Kısırca Yenge derler bir hatun var idi, ileri vardı pay istedi: Hey bey yiğit, bize de bu geyikten pay ver dedi. Beyrek der: Bre dadı, ben avcı değilim, bey oğlu beyim, hepsi size dedi. aman sormak ayıp olmasın bu otağ kimindir dedi. Kısırca Yenge der: Bey yiğidim, bu otağ Pay Piçen Bey kızı Banu Çiçeğindir dedi. Bunun üzerine Hânım. Beyreğin kanı kaynadı, edepte usul usul geri döndü.

Kızlar geyiği kaldırdılar, güzeller şahı Banı Çiçeğin Önüne getirdiler. Baktı gördü ki bir sultan semiz yabani geyiktir. Banı Çiçek der: Bre kızlar, bu yiğit ne yiğittir? Kızlar der: Vallah sultânım, bu yiğit yüzü örtülü güzel yiğittir, bey oğlu bey imiş dediler. Banu Çiçek der: Hey hey dadılar, babam bana ben seni yüzü örtülü Beyreğe vermişim derdi, olmaya ki bu ola, bre çağırın haberleşeyim dedi.

Çağırdılar Beyrek geldi. Banu Çiçek yaşmaktandı, haber sordu, der: Yiğit, gelişin nerden? Beyrek der: İç Oğuz'dan. İç Oğuz'da kimin nesisin dedi. Pay Püre oğlu Bamsı Beyrek dedikleri benim dedi. Kız der: Peki ya ne yapmaya geldin yiğit dedi. Beyrek der: Pay Piçen Beyin bir kızı varmış, onu görmeğe geldim dedi. Kız der: O öyle insan değildir ki sana görünsün dedi, amma ben Banu Çiçeğin dadısıyım, gel şimdi seninle ava çıkalım, eğer senin atın benim atımı geçerse onun atını da geçersin, hem seninle ok atalım, beni geçersen onu da geçersin ve hem seninle güreşelim, beni yenersen onu da yenersin dedi. Beyrek der: Pekala şimdi atlanın. ikisi atlandılar, meydana çıktılar. At teptiler. Seyreğin atı kızın atını geçti. Ok attılar. Beyrek kızın okunu geride bıraktı. Kız der: Bre yiğit benim atımı kimsenin geçtiği yok, okumu kimsenin geride bıraktığı yok, şimdi gel seninle güreş turalım dedi.

Hemen Beyrek attan indi. Kavuştular, iki pehlivan olup birbirine sarmaştılar. Beyrek kaldırır kızı yere vurmak ister, kız kaldırır Beyreği vurmak ister. Beyrek bunaldı, der: Bu kıza yenilecek olursam, kudretli Oğuz içinde başıma kakınç, yüzüme dokunç ederler dedi. Gayrete geldi, kavradı kızı sarmaya aldı, göğsünü tuttu. Kız kocundu. Kız der: Yiğit Pay Piçen'in kızı Banu Çiçek benim dedi. Beyrek, düğün kutlu olsun han kızı diye parmağından altın yüzüğü çıkardı kızın parmağına geçirdi. Aramız-

da bu nişan olsun han kızı dedi. Kız der: Madem ki böyle oldu, hemen şimdi ileri atılmak gerek bey oğlu dedi. Beyrek de ne olacak Hânım, baş üzerine dedi.

Beyrek kızdan ayrılıp evlerine geldi. Ak sakallı babası karşı geldi, der: Oğul fevkalade olarak bugün Oğuz'da ne gördün? Der: Ne göreyim, oğlu olan evlendirmiş. kızı olan kocaya vermiş. Babası der: Oğul yoksa seni evlendirmek mi gerek. Evet ya ak sakallı aziz baba, evlendirmek gerek dedi.. Babası der: Oğuz'da kimin kızını alıvereyim dedi. Beyrek der: Baba bana bir kız alı ver ki ben yerimden kalkmadan o kalkmalı, ben kara koç atıma binmeden o inmeli ben hasmıma varmadan o bana baş getirmeli, böyle kız alı ver baba bana dedi. Babası Pay Püre Han der: Oğul sen kız istemiyorsun, kendine bir hempa istiyormuşsun, oğul galiba senin istediğin kız Pay Piçen Bey kızı Banu Çiçek'tir dedi. Beyrek der: Evet ya, evet ak sakallı aziz baba benim de istediğim odur dedi. Babası der: Ay oğul Banu Çiçeğin bir deli kardeşi vardır, adına Deli Karçar derler, kız isteyeni öldürür. Beyrek der: Peki ya nidelim? Pay Püre Bey der: Oğul kudretli Oğuz beylerim evimize çağıralım, nasıl uygun görürlerse ona göre işedelim dedi.

Kudretli Oğuz beylerini hep çağırıldılar, evlerine getirdiler. Ağır misafirlik eylediler. Kudretli Oğuz beyleri dediler: Bu kızı istemeğe kim varabilir? Uygun gördüler ki Dede Korkut varın dediler. Dede Korkut der: Dostlar, madem ki beni gönderiyorsunuz, biliyorsunuz ki Deli Karçar kızkardeşini isteyeni öldürür, bari Bayındır Han'ın tavlasından iki güzel koşucu at getirin, bir keçi başlı geçer aygırı, bir toklu başlı doru aygırı, ansızın kaçma kovalama olursa birisine bineyim, birisini yedekte çekeyim dedi. Dede Korkut' un sözü haklı görüldü. Vardılar Bayındır Han'ın tavlasından o iki atı getirdiler. Dede Korkut birine bindi, birini yedekte çekti, dostlar sizi Hakka ismarladım dedi gitti. Meğer sultânım, Deli Karçar da ak çadırını, ak otağını kara yerin üzerine kurdurmuştu, arkadaşları ile nişan talimi yapıp oturuyordu. Dedem Korkut öteden beriye geldi. Baş indirdi, bağır bastı; ağız dilden güzel selam verdi. Deli Karçar ağızını köpüklendirdi. Dede Korkut'un yüzüne baktı, der: Aleykesselam ey ameli azmış fiili

dönmüş, kadir Allah ak alınına bela yazmış!.. Ayaklıların buraya geldiği yok, ağzılıların bu suyumdan içtiği yok, sana noldu amelin mi azdı fiilin mi döndü, ecelin mi geldi, buralarda neylersin dedi. Dede Korkut der:

Karşı yatan kara dağım aşmağa gelmişim

Akıntılı güzel suyunu geçmeğe gelmişim

Geniş eteğine dar koltuğuna sığınmağa gelmişim

Tanrı'nın buyruğu ile Peygamberin kavli ile aydan arı, güneşden güzel kızkardeşin Banu Çiçeği Bamsı Beyreğe istemeğe gelmişim dedi. Dede Korkut böyle söyleyince Deli Karçar der: Bre ne diyorsam yetiştirin, kara aygırı silah ve teçhizatla getirin dedi.

Kara aygırı silah ve teçhizatla getirdiler. Deli Karçar'ı bindirdiler... Dede Korkut kösteği üzdü durmadan kaçtı. Deli Karçar ardına düştü.

Toklu başlı doru aygır yoruldu, Dede Korkut keçi başlı geçer aygıra sıçradı bindi. Dedeyi kovalaya kovalaya Deli Karçar on tepe yer aşırıldı. Dede Korkud'un ardından Deli Karçar erişti. Dede şaşkına döndü, Tanrı'ya sığındı, ismiyazam duasını okudu. Deli Karçar kılıcını eline aldı, yukarısından öfke ile hamle kıldı. Deli Bey diledi ki Dedeyi tepeden aşağı çalsın. Dede Korkut dedi : Çalarsan elin kurusun dedi. Hak Teala'nın emri ile Deli Karçar'ın eli yukarıda asılı kaldı. Zira Dede Korkut keramet sahibi idi, dileği kabul olundu. Deli Karçar der:

Medet aman'el'aman

Tanrının birliğine yoktur güman

sen benim elimi iyileştiriver, Tanrı'nın buyruğu ile, Peygamberin kavli ile kızkardeşimi Beyreğe vereyim dedi. Üç kerre ağzından ikrar eyledi, günahına tövbe eyledi. Dede Korkut dua eyledi. Delinin eli Hak emri ile sapaşağlam oldu. Döndü der: Dede, kızkardeşimin yoluna ben ne istersem verir misin? Dede der: Verelim dedi, görelim ne istersi? Deli Karçar der: Bin erkek deve getirin dişi deve görmemiş olsun, bin de aygır getirin ki hiç kısırakla çiftleşmemiş olsun, bin de koyun görmemiş koç getirin, bin de kuyruksuz kulaksız köpek getirin, bin de pire getirin bana dedi.

Eğer bu dediğim şeyleri getirirseniz pekala verdim, amma getirmeyecek olursan bu sefer öldürmedim, o vakit öldürürüm dedi.

Dede döndü Pay Püre Bey'in evlerine geldi. Pay Püre Bey der: Dede, oğlan mısın kız mısın? Dede oğlanım dedi. Peki ya nasıl kurtuldun Deli Karçar'ın elinden dedi. Dede der: Allah'ın inayeti, ipi kopardı, bağı kopardı, tabanı yağladı. Erenlerin himmeti oldu, kızı aldım dedi. Beyreğe ve anasına ve kızkardeşlerine müjdeci geldi, sevindiler, şad oldular. Pay Püre Bey der: Deli ne kadar mal istedi? Dede der: Murada maksuda ermesin, Deli Karçar öyle mal istedi ki hiç bitmez dedi. Pay Püre Bey der: Hele ne istedi? Dede der: Bin aygır istemiştir ki kısraqla çiftleşmemiş olsun, bin de erkek deve istedi ki dişi deve görmemiş olsun, bin de koç istemiştir koyun görmemiş olsun, bin de kuyruksuz kulaksız köpek istedi, bin de ufacık karacık pireler istedi. Bu şeyleri getirecek olursanız kızkardeşimi veririm, getirmeyecek olursan gözüme görünmeyesin, yoksa seni öldürürüm dedi. Pay Püre Bey der: Dede ben üçünü bulursam ikisini sen bulur musun dedi. Dede Korkut evet Hânım, bulayım dedi. Pay Püre Bey dedi: Şimdi Dede, köpek ile pireyi sen bul dedi.

Sonra, kendisi tavra tavra atlarına vardı bin aygır seçti, develerine vardı bin erkek deve seçti, koyunlarına vardı bin koç seçti. Dede Korkut da bin kuyruksuz kulaksız köpek ile bin de pire buldu. Alıp bunları Deli Karçar'a gitti.

Deli Karçar işitti karşı geldi, göreyim dediğimi getirdiler mi dedi. Aygırları görünce beğendi, develeri gördüğünde beğendi, koçları beğendi, köpekleri görünce kah kah güldü. Der: Dede yani hani benim pirelerim? Dede Korkut, hay oğul Karçar insan için tıpkı sığır sineği gibi tehlikelidir, o bir müthiş canavardır, hep bir yerde toplamışımdır, gel gidelim, semizini al zayıfını bırak dedi.

Aldı Deli Karçar'ı bir pireli yere getirdi. Deli Karçar'ı çırılçıplak eyledi, ağıla soktu. Pireler Deli Karçar'a üşüştüler. Gördü başa çıkamıyor, der: Medet Dede, kerem eyle Allah aşkına kapıyı aç çıkayım dedi. Dede Korkut: Oğul Karçar ne gürültü patırtı ediyorsun, getirdim, bu ismarladığın şeydir, noldun böyle bunaldın, semizini al zayıfını bırak dedi. Deli Karçar der:

Hay Dede Sultan, Tanrı bunun semizini de alsın zayıfını da alsın, derhal beni kapıdan dışarı çıkar, medet dedi.

Dede kapıyı açtı. Deli Karçar çıktı. Dede gördü ki Delinin canına geçmiş, başının derdine düşmüş, gövdesi pireden görünmez, yüzü gözü belirmez. Dedenin ayağına kapandı. Allah aşkına beni kurtar dedi. Dede Korkut, var oğul kendini suya at dedi. Deli Karçar koşarak vardı suya atladı. Piredir suya aktı gitti. Geldi elbisesini giydi, evine gitti. Ağır düğün hazırlığını yaptı.

Oğuz zamanında bir yiğit ki evlense ok atardı, oku nereye düşse orada gelin odası dikerdi. Beyrek Han da okunu attı, dibine gelin odasını dikti.

Adaklısından gelin hediyesi olarak bir kırmızı kaftan geldi. Beyrek giydi. Arkadaşlarına bu iş hoş gelmedi, müteessir oldular. Beyrek der: Niye müteessir oldunuz dedi. Dediler: Nasıl müteessir olmayalım. Sen kızıl kaftan giyiyorsun, biz ak kaftan giyiyoruz dediler. Beyrek der: Bu kadar şeyden ötürü niye müteessir oluyorsunuz, bugün ben giydim, yarın naibim giysin, kırk gün kadar sıra ile giyiniz, ondan sonra bir der- vişe verelim dedi.

Kırk yiğit ile yiyip içip oturuyorlardı. Murada maksuda ermesin, kâfirin casusu bunları casusladı, varıp Bayburd Hisarının beyine haber verdi. Der: Ne oturuyorsun sultânım, Pay Piçen Bey o sana vereceği kızı Beyreğe verdi, bu gece gelin odasına giriyor dedi. Murada maksuda ermesin, o mel'un, yedi yüz kâfir ile dört nala hücum etti.

Beyrek apalaca gelin odası içinde yiyip içip habersiz oturuyordu. Gece uykusunda kâfir otağa saldırdı. Naibi kılıcını sıyırdı eline aldı, benim başım Beyreğin başına kurban olsun dedi.

Naip paralandı, şehit oldu. Derin olsa batırır kalabalık korkutur, at işler er övünür, yayan erin ümidi olmaz. Otuz dokuz yiğit ile Beyrek esir gitti. Tan ağardı, güneş doğdu. Beyreğin babası anası baktı gördü ki, gerdek görünmez olmuş. Ah ettiler, akılları başlarından gitti. Gördüler ki uçanlardan kuzgun kalmış, tazı dolaşmış yurtta kalmış, gelin odası

paralanmış, naip şehit olmuş. Beyreğin babası kaba sarığı kaldırıp yere çaldı, çekti yakasını yırttı, oğul oğul diyerek böğürdü feryat figan etti. Ak bürçekli anası boncuk boncuk ağladı, gözünün yaşını döktü, acı tırnak ak yüzüne çaldı, al yanağını yırttı, kargı gibi kara saçını yoldu, ağlayarak sızlayarak evine geldi. Pay Püre Bey'in penceresi altın otağına feryat figan girdi. Kızı gelini kah kah gülmez oldu. Kızıl kına ak eline yakmaz oldu. Yedi kızkardeşi ak çıkardılar kara elbiseler giydiler, vay beyim kardeş, muradına maksuduna ermeyen yalnız kardeş diyip ağlaştılar böğrüştüler. Beyreğin yavuklusuna haber oldu, Banu Çiçek karalar giydi, ak kaftanını çıkardı, güz elması gibi al yanağını çekti yırttı,

Vay al duvağımın sahibi

Vay alnımın başımın umudu

Vay şah yiğidim vay şahbaz yiğidim

Doyuncaya kadar yüzüne bakmadığım Hânım

Nereye gittin beni yalnız koyup canım yiğit

Göz açıp da gördüğüm

Gönül ile sevdiğim

Bir yastıkta baş koyduğum

Yolunda öldüğüm kurban olduğum

Vay Kazan Bey'in inançlısı

Vay kudretli Oğuzun imrenileni

Han Beyrek diyip zarı zarı ağladı. Bunu işitip Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder ak çıkardı kara giydi. Beyreğin yar ve yoldaşları akı çıkarıp karalar giydiler. Kudretli Oğuz beyleri Beyrek için büyük yas tuttular, ümit kestiler.

Bunun üzerine on altı yıl geçti, Beyreğin ölüsünü dirisini bilmediler. Bir gün kızın kardeşi Deli Karçar Bayındır Hanın divanına geldi, dizini çöktü, der: Devletli Hânım ömrü uzun olsun. Beyrek sağ olsa on altı yıldan beri gelirdi, bir yiğit olsa dirisi haberini getirirse, sırmalı elbise, cübbe, altın akçe verirdim, ölüsü haberini getierene kızkardeşimi verirdim dedi. Böyle

deyince, murada maksuda ermesin, Yalancı oğlu Yaltacuk der: Sultânım ben varayım, ölüsü dirisi haberini getireyim dedi.

Meğer Beyrek buna bir gömlek bağışlamış da giymezdi, saklardı. Vardı, gömleği kana mana batırdı, Bayındır Han'ın önüne getirip bıraktı. Bayındır Han der; Bre bu ne gömlektir? Beyreği Kara Derbentte öldürmüşler, işte delili sultânım dedi. Gömleği görünce beyler hüngür hüngür ağlaştılar, feryat figana girdiler. Bayındır Han der: Bre niye ağlıyorsunuz, biz bunu tanımayız, adaklısına götürün görsün, o iyi bilir, zira o dikmiştir, yine o tanır dedi.

Vardılar, gömleği Banu Çiçeğe ilettiler. Gördü tanıdı, odur dedi, çekti yakasını yırtı, acı tırnak ak yüzüne aldı çaldı, güz elması gibi al yanağını yırttı,

Vay göz açıp gördüğüm

Gönül verip sevdiğim

Vay al duvağımın sahibi

Vay alınımın başımın umudu

Han Beyrek

diye ağladı. Babasına anasına haber oldu, apalaca yurduna feryat figan girdi, ak çıkardılar, kara giydiler. Kudretli Oğuz Beyleri Beyrek'ten ümit kestiler.

Yalancı oğlu Yaltacuk küçük düğününü yaptı büyük düğününe mühlet koydu.

Beyreğin babası Pay Püre Bey de bezirganlarını çağırdı yanına getirdi, der: Bre bezirganlar varın, iklim iklim arayın. Beyreğin ölüsü dirisi haberini getirirsiniz belki der.

Bezirganlar hazırlık gördüler. Gece gündüz demeyip yürüdüler. Birdenbire Parasarın Bayburt Hisarına geldiler. Meğer o gün kâfirlerin mukaddes günleri idi. Her biri yemekte içmekte idi. Beyreği de getirip kopuz çaldırıyorlardı. Beyrek yüce çardaktan baktı bezirganları gördü. Bunları gördüğünde haberleşti, görelim hânım ne haberleşti:

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Der:

Düz engin havadar yerden gelen kervancı
Bey babamın kadın anamın hediyesi kervancı
Ayağı uzun koç ata binen kervancı
Ünümü anla sözümü dinle kemancı
Ulaş oğlu Salur Kazan'ı sorar olsam sağ mı kervancı
Kudretli Oğuz içinde Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder sorar
olsam sağ mı kervancı
Kara Göne oğlu Kara Budağı sorar olsam sağ mı kervancı
Ak sakallı babamı
Ak bürçekli anamı sorar olsam sağ mı kervancı
Göz açıp da gördüğüm
Gönül ile sevdiğim
Pay Piçen kızı Banu Çiçek evde mi kervancı
Yoksa kimseye vardı mı kervancı
Söyle bana
Kara başım kurban olsun kervancı sana

dedi. Bezirganlar der:

Sağ mısın esen misin canım Bamsı
On altı yılın hasreti Hânım bamsı
Kudretli Oğuz içinde
Kazan Beyi sorar olsan sağdır Bamsı
Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder'ı sorar olsan sağdır Bamsı.
Kara Göne oğlu Budağı sorar olsan sağdır Bamsı
O beyler ak çıkardı kara giydi senin için Bamsı
Ak sakallı babanı

Ak bürçekli ananı sorar olsan sağdır Bamsı
Ak çıkarıp kara giydiler senin için Bamsı
Yedi kızkardeşini yedi yol ayırımında ağlar gördüm Bamsı
Güz elması gibi al yanaklarını yırtar gördüm Bamsı
Vardı gelmez kardeş diye feryad eder gördüm Bamsı
Göz açıp da gördüğün
Gönül verip sevdiğin
Pay Piçen kızı Banu Çiçek
Küçük düğününü yaptı büyük düğününe mühlet koydu
Yalancı oğlu Yaltacuğa varır gördüm Han Beyrek
Parasarin Bayburt Hisarından uçmağa bak
Apalaca gerdeğine gelmeğe bak
Gelmez olsan Pay Piçen kızı Banu Çiçeği aldırдын belli bil

dedi. Beyrek kalktı, ağlaya ağlaya kırk yiğidin yanına geldi. Kaba sarığı kaldırdı yere çaldı, der: Hey benim kırk arkadaşım, biliyor musunuz neler oldu? Yalancı oğlu Yaltacuk benim ölüm haberini iletmış, penceresi altın otağına babamın figan girmiş, kaza benzer kızı gelini ak çıkarmış kara giymiş, göz açıp da gördüğüm, gönül verip sevdiğim Banu Çiçek Yalancı oğlu Yaltacuğa varır olmuş. Böyle deyince kırk yiğidi kaba sarıklarını kaldırdılar yere çaldılar, böğüre böğüre ağlaştılar, feryat figan kıldılar.

Meğer kâfir beyinin bir bekar kızı var idi. Her gün Seyreği görmeğe getirdi. O gün yine görmeğe geldi. Baktı gördü Beyrek müteessir olmuş. Kız der: Niçin müteessirsin Hânım yiğit? Geldikçe seni şen görürdüm, gülerdin oynardın, şimdi noldun dedi. Beyrek der: Nasıl müteessir olmayayım? On altı yıldır ki babanın esiriyim, babaya anaya, akrabaya kardeşe hasretim ve hem bir kara gözlü yavuklum var idi. Yalancı oğlu Yaltacuk derler bir kişi var idi. Varmış yalan söylemiş, beni öldü demiş, ona varır olmuş dedi. Böyle söyleyince kız —Beyreğe aşık olmuştu— der: Eğer seni hisardan aşağı urgan ile sallandıracak olursam, babana anana sağlık ile varacak olursan beni burada gelip helallığa alır mısın dedi.

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Beyrek and içti: Kılıcıma doğranayım, okuma saplanayım, yer gibi kertmeyim, toprak gibi savrulayım. Sağlık ile varacak olursam Oğuz'a gelip seni helallığa olmazsam dedi.

Kız da organ getirip Beyreği hisardan aşağı sallandırdı. Beyrek aşağı baktı kendisini yeryüzünde gördü. Allah'a şükreyledi, yola düştü. Giderek kâfirin at sürüsüne geldi. Bir at bulursam tutayım bineyim dedi. Baktı gördü kendisinin deniz tayı boz aygırı burada otlayıp duruyor. Boz aygır da Beyreği görüp tanıdı, iki ayağının üzerine kalktı kişnedi. Beyrek de övmüş, görelim hânım nasıl övmüş:

Der :

Açık açık meydana benzer senin alıncığın

İki gece ışık saçan tasa benzer senin gözceğizin

İbrişime benzer senin yelecığın

İki çift kardeşe benzer senin kulacığın

Eri muradına yetiştirir senin arkacığın

At demem sana kardeş derim kardeşimden daha iyi

Başıma iş geldi arkadaş derim arkadaşımdan daha iyi

dedi. At başını yukarı tuttu, bir kulağını kaldırdı Beyreye karşı geldi.

Beyrek atın göğsünü kucakladı, iki gözünü öptü. Sıçradı bindi, hisarın kapısına geldi. Otuz dokuz arkadaşım emanet etti, görelim hânım nasıl emanet etti:

Beyrek der:

Bre pis dinli kâfir

Benim ağzıma sövüp duruyordun tahammül edemedim

Kara domuz etinden yahni yedirdin tahammül edemedim

Tanrı bana yol verdi gider oldum bre kâfir

Otuz dokuz yiğidimin emaneti bre kâfir

Birini eksik bulsam yerine on öldüreyim

Onunu eksik bulsam yerine yüzünü Öldüreyim bre kâfir

Otuz dokuz yiğidimin emaneti bre kâfir

dedi. sonra tuttu yürüyüverdi. Kırk kişi kâfirler atlandılar, ardına düştüler. Kovalayıp gittiler yetişemediler döndüler.

Beyrek Oğuz'a geldi. Baktı gördü bir ozan gidiyor. Der: Bre ozan nereye gidiyorsun? Ozan der: Bey yiğit düğüne gidiyorum. Beyrek der: Düğün kimin? Yalancı oğlu Yaltacugun dedi. Bre kimin nesini alıyor dedi. Ozan der: Han Beyreğin adaklısını alıyor dedi. Beyrek der: Bre ozan kopuzunu bana ver atımı sana vereyim, sakla, geleyim değerini getireyim alayım dedi. Ozan der: Avazım kısılmadan, sesim kalınlaşmadan bir attır elime geçti, götüreyim saklayayım dedi. Ozan kopuzu Beyreğe verdi.

Beyrek kopuzu aldı, babasının yurduna yakın geldi. Baktı gördü ki birkaç çobanlar yolun kenarını almışlar ağlıyorlar, hem durmayıp taş yığıyorlar. Beyrek der: Bre çobanlar, bir kişi yolda taş bulsa yabana atar, siz bu yolda bu taşı niçin yığıyorsunuz? Çobanlar der: Bre sen seni bilirsin, bizim halimizden haberin yok dediler. Bre ne haliniz vardır? Çobanlar der: Beyimizin bir oğlu var idi, on altı yıldır ki ölüsü dirisi haberini kimse bilmez. Yalancı oğlu Yaltacuk derler, ölüsü haberini getirdi, adaklısını ona verir oldular, gelir burdan geçer, vuralım onu, ona varmasın, eşine dengine varsın dediler. Beyrek der: Bre yüzünüz ak olsun, ağanızın ekmeği size helal olsun dedi.

Oradan babasının yurduna geldi. Meğer evlerinin önünde bir büyük ağaç var idi. Dibinde bir güzel pınar var idi. Beyrek baktı gördü kim küçük kızkardeşi pınardan su almağa geliyor, kardeş Beyrek diye ağlıyor feryat ediyor, toyun düğünün kara oldu diye ağlıyor. Beyreğe müthiş ayrılık acısı çöktü, dayanmadı. boncuk boncuk gözünün yaşı akıp gitti. Çağırarak burada söyler, görelim hânım ne söyler:

Beyrek der:

Bre kız ne ağlıyorsun ne bağıryorsun ağabey diye

Yandı bağırim yakıldı içim

Senin ağabeyin yok mu olmuştur

Yüreğine kaynar yağlar mı dökülmüştür

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Kara bağrın mı sarsılmıştır
Ağabey diye ne ağlıyorsun ne bağırıyorsun
Yandı bağrım yakıldı içim
Karşı yatan kara dağı sorar olsam yaylak kimin
Soğuk soğuk sularını sorar olsam içme kimin
Tavla tavla koç atları sorar olsam binek kimin
Katar katar develeri sorar olsam yük taşıyıcı kimin
Ağıllarda akça koyunu sorar olsam şölen kimin
Karalı mavili otağı sorar olsam gölge kimin
Ağız dilden kız işi haber bana
Kara başım kurban olsun bugün sana
dedi. Kız der:
Çalma ozan söyleme ozan
Yaslı ben kızın nesine gerek
Karşı yatan kara dağı sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin yaylası idi
Ağabeyim Beyrek gideli yaylayanım yok
Soğuk soğuk sularını sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin içmesi idi
Ağabeyim Beyrek gideli içenim yok
Tavla tavla koç atları sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin bineği idi
Ağabeyim Beyrek gideli binenim yok
Katar katar develeri sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin yük taşıyıcısı idi
Ağabeyim Beyrek gideli yükleyenim yok
Ağıllarda akça koyunu sorar olsan

Ağabeyim Beyreğin şöleniydi
Ağabeyim Beyrek gideli şölenim yok
Karalı mavili otağı sorar olsan
Ağabeyim Beyreğindir
Ağabeyim Beyrek gideli göçenim yok
Yine kız der.

Bre ozan

Karşı yatan kara dağdan geldiğinde geçtiğinde
Beyrek adlı bir yığide rastlamadın mı
Taşkın taşkın suları aşır geldiğinde geçtiğinde
Beyrek adlı bir yığide rastlamadın mı
Ağır adlı şehirlerden geldiğinde geçtiğinde
Beyrek adlı bir yığide rastlamadın mı
Bre ozan gördün ise söyle bana
Kara başım kurban olsun ozan sana
dedi. Kız gene der:

Karşı yatan kara dağım yıkılmıştır

Ozan senin haberin yok

Gölgeli koca ağacım kesilmiştir

Ozan senin haberin yok

Dünyalıkta bir kardeşim alınmıştır

Ozan senin haberin yok

Çalma ozan söyleme ozan

Yaslı ben kızın nesine gerek ozan

önünde düğün var düğüne varıp öt

dedi. Seyrek bundan geçti, büyük kızkardeşlerinin yanına geldi.

Baktı gördü kızkardeşleri karalı mavili oturuyorlar. Çağırıp Beyrek söyler,
görelim hânım ne söyler:

Der:

Sabah sabah yerinden kalkan kızlar
Ak otağı bırakıp kara otağa giren kızlar
Ak çıkarıp kara giyen kızlar
Bağır gibi katılaştan yoğurttan ne var
Kara saç altında kül ekmeğinden ne var
Deri yaygıda ekmekten ne var
Üç gündür yoldan geldim doyuran beni
Üç güne varmasın Allah sevindirsin sizi

dedi. Kızlar vardılar yemek getirdiler, Beyreğin karnını doydurdular. Beyrek der: Ağabeyinizin başı ve gözü sadakası eski kaftanınız var ise giyeyim düğüne varayım, düğünde elime kaftan verirler, tekrar kaftanınızı geri vereyim dedi. Vardılar, Beyreğin kaftanı var imiş, buna verdiler. Aldı giydi, boyu boyura, beli beline, kolu koluna yakıştı. Büyük kızkardeşi bunu Beyreğe benzetti, kara süzme gözleri kan yaş doldu. Söylemiş, görelim hânım ne söylemiş :

Kara sürme gözlerin fersizleşmeseydi
Ağabeyim Beyrek diyeydim ozan sana
Yüzünü kara saç örtmeseydi
Ağabeyim Beyrek diyeydim ozan sana
Sağlam sağlam bileklerin solmasaydı
Ağabeyim Beyrek diyeydim ozan sana
Sallana sallana yürüyüşünden
Aslan gibi duruşundan
Darda kalmış yiğidin arkası
Zavallının biçarenin ümidi
Bayındır Han'ın güveyisi
Yırtıcı kuşun yavrusu
Türkistanın direği

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Amit suyunun aslanı
Karacugun kaplanı
Yağız al atın sahibi
Han Uruz'un babası
Hânım Kazan
Ünümü anla sözümü dinle
Sabah sabah kalkmışsın
Ak ormana girmişsin
Ak kavağın budağından sallayarak geçmişsin
Can yajcığını eğmişsin
Okcağızını kurmuşsun
Adını gelin odası koymuşsun
Sağda oturan sağ beyler
Sol kolda oturan sol beyler
Eşikteki inançlılar
Dipte oturan has beyler
Kutlu olsun devletiniz

dedi. Böyle söyleyince Kazan Bey der: Bre deli ozan benden ne dilersin, çadırılı otağ mı dilersin, kul hizmetçi mi dilersin, altın akçe mi dilersin, vereyim dedi. Beyrek der: Sultânım beni bıraksan da şölen yemeğinin yanına varsam, karnım açtır, doyursam dedi. Kazan der: Deli ozan devletini tepti, beyler bugünkü beyliğim bunun olsun, bırakın nereye giderse gitsin, neylerse eylesin dedi.

Beyrek şölen yemeğinin üzerine geldi. Karnını doyurduktan sonra kazanları tepti, döktü, çevirdi. Yahninin kimini sağma, kimini soluna atar. Sağdan gideni sağ alır, soldan gideni sol alır. Haklıya hakkı değsin, haksıza yüzü karalığı değsin.

Kazan Bey'e haber oldu, sultânım deli ozan hep yemeği döktü dediler, şimdi kadınların yanına varmak istiyor. Kazan der: Bre bırakın kadınların yanına da varsın dedi.

Beyrek kalktı, kadınların yanına vardı Zurnacıları kovdu, davulcuları kovdu, kimini dövdü, kiminin başını yarıdı. Kadınların oturduğu otağa geldi, eşğini tuttu oturdu. Bunu gördü Kazan Bey'in hatunu boyu uzun Burla kızdı, der: Bre kavat oğlu deli kavat, sana düşer mi teklifsizce benim üzerime gelesin dedi. Beyrek der: Hamın. Kazan Bey'den bana buyruk oldu. bana kimse karışamaz dedi. Burla Hatun der: Bre madem ki Kazan Bey'den buyruk olmuştur, bırakırı otursun dedi. Yine döndü Seyreğe der: Bre deli ozan peki maksadın nedir? Der: Hânım maksadım odur ki kocaya varan kız kalksın oynasın, ben kopuz çalayım dedi.

Kısırca Yenge derler bir hatun var idi, ona dediler: Bre Kısırca Yenge kalk sen oyna. ne bilir deli ozan dediler. Kısırca Yenge kalktı, der: Bre deli ozan kocaya varan kız benim dedi. oynamağa başladı. Beyrek kopuz çaldı söyledi, görelim hânım ne söyledi :

Der:

And içmişim kısır kısrağa bindiğim yok
Binip mukaddes savaşlara vardığım yok
öküz ardında çobanlar sana bakar
Boncuk boncuk gözlerinin yaşı akar
Sen onların yanına var
Muradını onlar verir belli bil
Seninle benim işim yok
Kocaya varan kız kalksın
Kol sallayıp oynasın
Ben kopuz çalayım

dedi. Kısırca Yenge, vay bu zeval gelecek deli beni görmüş gibi söylüyor, dedi, vardı yerinde oturdu.

Bu sefer Boğazca Fatma derler bir hatun var idi. kalk sen oyna dediler. Kızın kaftanını giydi, çal bre deli ozan, kocaya varan kız benim, oynayayım dedi. Deli ozan der:

And içeyim bu sefer boğaz kısırağa bindiğim yok
Binip mukaddes savaflara vardığım yok
Evinizin ardı derecik değil miydi
Köpeğimizin adı Barak değil miydi
Senin adın kırk oynaşlı Boğazca Fatma değil miydi
Daha aybını açarım belli bil
dedi.
Seninle benim oyunum yok
Var yerine otur
Kocaya varan yerinden kalksın
Ben kopuz çalayım
Kol sallayıp oynasın

dedi. Böyle söyleyince Boğazca Fatma der: Vay deli boğmaca çıkaracak olanca aybımızı kalktı, kalk kız, oynarsan oyna, oynamazsan cehennemde oyna, Beyrek'ten sonra başına bu hal geleceğini biliyorduk dedi. Burla Hatun der: Kız kalk oyna, elinden ne gelir dedi.

Banu Çiçek kırmızı kaftanını giydi, ellerini yenine çekti gözükmessin diye, oyuna girdi, dedi. Bre deli ozan çal. kocaya varan kız benim, oynayayım dedi. Beyrek der:

Ben bu yerden gideli deli olmuş
Pek çok beyaz karlar yağmış dize çıkmış
Han kızının evinde kut, halayık tükenmiş
Maşrapa almış suya varmış
Bileğinden on parmağını soğuk almış
Kızıl altın getirin han kızına tırnak yontun
Ayıplica han kızı kocaya varmak ayıp olur

dedi. Banu işitince Banu Çiçek kızdı: Bre deli ozan ben ayıplı mıyım ki, bana ayıp koşuyorsun dedi, gümüş gibi ak bileğini açtı, elini çıkardı. Beyreğin geçirdiği yüzük göründü. Beyrek yüzüğü tanıdı. Burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Beyrek gideli bam bam tepe başına çıktığım çok
Kargı gibi kara saçımı yolduğum çok
Güz elması gibi al yanağımı yırttığım çok
Vardı gelmez bey yiğidim han yiğidim Beyrek diye ağladığım çok
Seviştığım Bamsı Beyrek sen değilsin
Altın yüzük senin değildir
Altın yüzükte çok nişan vardır
Altın yüzüğü istiyorsan nişanını söyle
dedi. Beyrek der:

Sabah sabah han kızı yerimden kalkmadım mı
Boz aygırın beline binmedim mi
Senin evinin üzerine yabani geyik yıkmadım mı
Sen beni yanına çağırmadın mı
Seninle meydanda at koşturmadık mı
Senin atını benim atım geçmedi mi
Ok atınca ben senin okunu geride bırakmadım mı
Güreşte ben seni yenmedim mi
Altın yüzüğü parmağına geçirmedim mi
Sevdiğin Bamsı Beyrek ben değil miyim

dedi. Böyle deyince, kız tanıdı bildi ki Beyrek'tir, cübbesi ile çuhası ile Beyreğin ayağına kapandı. Beyreğe dadılar kaftan giydirip donattılar. Hemen kız sıçradı ata bindi. Beyreğin babasına anasına müjdeye koşturup gitti. Kız der:

Halka halka kara dağın yıkılmıştı yüceldi ahir

Kanlı kanlı suların çekilmişti çağladı ahir
Koca ağacın kurumuştı yeşerdi ahir
Yiğit atın ihtiyarlamıştı tay verdi ahir
Kıvıl develerin ihtiyarlamıştı yavru verdi ahir
Ak koyunun ihtiyarlamıştı kuzu verdi ahir
On altı yıllık hasretin oğlun Beyrek geldi ahir
Kayın baba kaynana müjde bana ne verirsiniz dedi.
Beyreğin babası anası der:
Dilin için öleyim gelinciğim
Yoluna kurban olayım gelinciğim
Yalan ise bu sözlerin gerçek olsun gelinciğim
Sağ esen çıkıp gelse
Karşı yatan kara dağlar sana yaylak olsun
Soğuk soğuk suları sana içme olsun
Kulum halayığım sana cariye olsun
Yiğit atlarım sana binek olsun
Katar katar develerim sana yük taşıyıcı olsun
Ağıllarda akça koyunum sana şölen olsun
Altın akçem sana harçlık olsun
Penceresi altın otağım sana gölge olsun
Kara başım kurban olsun sana gelinciğim

dedi. Bu sırada beyler Beyreği getirdiler. Kazan Bey der: Müjde Pay Püre Bey oğlun geldi dedi. Pay Püre Bey der: Oğlum olduğunu şundan bileyim, serçe parmağını kanatsın, kanını mendile silsin, gözüme süreyim, açılacak olursa oğlum Beyrek'tir dedi. Zira ağlamaktan gözleri görmez olmuştu. Mendili gözüne sürünce Allah Teala'nın kudreti ile gözü açıldı. Babası anası feryat ettiler. Beyreğin ayağına kapandılar. der:

Penceresi altın otağımın kabzası oğul

Kaza benzer kızımın gelinimin çiçeği oğul
Görür gözümün aydını oğul
Tutar belimin kuvveti oğul
Kudretli Oğuz imrenileni canım oğul
diyerek çok ağladı, Allah'ına şükürler eyledi.

Yalancı oğlu Yaltacuk bunu işitti. Seyreğin Korkusundan kaçtı kendini Dana Sazına attı. Beyrek ardına düştü, kovalaya kovalaya saza düşürdü. Beyrek der: Bre ateş getirin. Getirdiler, sazı ateşe verdiler. Yaltacuk gördü ki yanıyor, sazdan çıktı Beyreğin ayağına kapandı, kılıcı altından geçti Beyrek de suçundan geçti. Kazan Bey der: Gel muradına eriş. Beyrek der: Arkadaşlarımı çıkarmayınca, hisarı almayınca murada erişmem dedi. Kazan Bey, Oğuz'una beni seven binsin dedi.

Kudretli Oğuz beyleri atlandılar, Bayburt Hisarı'na dört nala yetiştiler. Kâfirler de bunları karşıladılar.

Kudretli Oğuz beyleri arı sudan abdest aldılar, ak alınlarını yere kodular, iki rekat namaz kıldılar. Adı güzel Muhammed'i yad ettiler. Gumbür gumbür davullar dövüldü. Bir kıyamet savaş oldu, meydan dolu baş oldu. Şöklü Melik'i böğürderek Kazan Bey attan yere düşürdü. Kara Tekür'ü Deli Dünder kılıçladı yere düşürdü. Kara Arslan Meliki Kara Budak yere düşürdü. Derelerde kâfire kırgın girdi. Yedi kâfir beyi kılıçtan geçti. Beyrek, Yigenek, Kazan Bey, Kara Budak. Deli Dünder, Kazan oğlu Uruz Bey bunlar kaleye yürüyüş ettiler. Beyrek otuz dokuz yiğidinin üzerine geldi, onları sağ ve esen gördü. Allah'a şükreyledi. Kâfirin kilisesini yıktılar, yerine mescit yaptılar. Keşişlerini öldürdüler. Ezan okuttular, aziz Tanrı adına hutbe okuttular. Kuşun alaca kanını, kumaşın temizini, kızın güzelini, dokuz katlı işlenmiş süsler elbise, cübbe hanlar hanı Bayındır'a hisse çıkardılar. Pay Püre Bey'in oğlancığın Beyrek, melikin kızını aldı, ak evine ak otağına geri döndü, düğüne başladı.

Bu kırk yiğidin birkaçına Han Kazan, birkaçına Bayındır Han kızlar verdiler. Beyrek de yedi kızkardeşini yedi yiğide verdi. Kırk yerde otağ dikti. Otuz dokuz kız talihli talihine birer ok attı. Otuz dokuz yiğit okunun

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

ardınca gitti. Kırk gün kırk gece toy düğün eylediler. Beyrek yiğitleri ile murat verdi, murat aldı. Dedem Korkut geldi, neşeli havalar çaldı, destan söyledi deyiş dedi. gazi erenler başına ne geldiğini söyledi, bu Oğuzname Beyreğin olsun dedi.

Dua edeyim Hânım: Yerli kara dağların yıkılmasın. Gölgeli koca ağacın kesilmesin. Ak sakallı babanın yeri cennet olsun. Ak bürçekli ananın yeri cennet olsun. Oğul ile kardeşten ayırmasın. Ahir vaktinde arı imandan ayırmasın. Amin amin diyenler Tanrı'nın yüzünü görsün. Derlesin toplasın günahınızı adı güzel Muhammet Mustafa'nın yüzü suyuna bağışlasın Hânım hey!...

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

TEPEGÖZ

Bir gün Oğuz otururken üstüne düşmanı geldi. Gece içinde ürktü, göçtü. Kaçıp giderken Aruz Koca'nın oğlancığı düşmüş, bir aslan bulup götürmüş. Oğuz yine günlerden sonra gelip yurduna kondu, Oğuz Han'ın çobanı gelip haber getirdi:

— Hânım, ormandan bir aslan çıkar, at vurur, apul apul yürüyüşü adam gibi, at basıp kan sömürür.

Aruz Koca:

Hânım, ürktüğümüz zaman düşen benim oğlancığımdır, belki, dedi.

Beyler bindiler, aslan yatağı üzerine geldiler. Aslanı kaldırıp oğlanı tuttular. Aruz, oğlanı alıp evine götürdü. Sevindiler, eğlendiler; yeme, içme oldu. Ama oğlanı ne ettilerse durmadı, yine aslan yatağına gitti.

Yine tutup getirdiler, Dedem Korkut geldi:

— Oğlanım, sen insansın, hayvanlarla düşüp kalkma. Gel, yahşi at bin! Yahşi yiğitlerle eş, seğirt! dedi.

Ulu kardeşinin adı Kıyan Selçuk'tur, senin adın Başat olsun! Adını ben verdim, yaşını Allah versin, dedi.

Oğuz bir gün yaylaya göçtü. Aрузun bir çobanı vardı. Adına Konur Koca Sarı Çoban derlerdi. Oğuzun önünce bundan önce kimse geçmezdi. Uzunpınar demekle ünlü bir pınar vardı. O pınara periler konmuşlardı. Birden koyun ürktü. Çoban kızdı, ileriye baktı ki periler kanat kanada

bağlamışlar, uçarlar. Çoban kepeneğini üzerlerine attı, peri kızının birini tuttu. Tamah edip onunla birlikte oldu. Koyun ürkmeye başladı. Çoban koyunun üzerine seğirtti. Peri kızı kanat vurup uçtu.

— Çoban, yıl tamam olunca bende emanetin var, gel al, dedi. Oğuzun başına ölüm getirdin, dedi.

Çobanın içine korku düştü ise de kızın derdinden benzi sarardı. Zamanla Oğuz gene yaylaya göçtü. Çoban gene bu pınara geldi. Gene koyun ürktü. Çoban ileri yürüdü, gördü ki bir yığınak yatıyor, yaldır yaldır yaldırıyor. Peri kızı geldi:

— Çoban emanetini al. Ama Oğuzun başına ölüm getirdin, dedi.

Çoban bu yığınağı görünce ibret aldı, geri döndü, sapan taşını tuttu. Vurdukça büyüdü. Çoban yığınağı bıraktı, kaçtı. Koyun ardına düştü.

Meğer o sırada Bayındır Han, beyleriyle atlanıp gezmeye çıkmışlardı. Bu pınarın üzerine geldiler. Gördüler ki bir ibret nesne yatıyor, başı, sonu belli değil.

Çevrelendiler, bir yiğit indi, bunu tepti. Teptikçe büyüdü, birkaç yiğit daha indiler, teptiler. Teptikçe büyüdü. Aruz Koca da indi, tepti.

Mahmuzu dokundu. Bu yığınak yarıldı, içinden bir oğlan çıktı. Gövdesi adam, tepesinde bir gözü var.

Aruz aldı, bu oğlanı eteğine sardı.

— Hânım, bunu bana verin, oğlum Başatla besleyeyim, dedi.

Bayındır Han:

— Senin olsun, dedi.

Aruz Tepegözü aldı, evine götürdü. Bir dadı geldi, göğsünü ağzına verdi. Bir sordu, olanca sütünü aldı; iki sordu, kanını aldı; üç sordu, canını aldı. Birkaç dadı getirdiler, öldürdü.

Anladılar ki olmaz, sütle besleyelim, dediler, günde bir kazan süt yetmezdi.

Beslediler, büyüdü, gezer oldu. Oğlancıklarla oynar oldu. Oğlancıkların kiminin burnunu, kiminin kulağını yemeye başladı.

Sözün kısası, orda bunun yüzünden pek incindiler, başa çıkamadılar. Aruza yakınıp ağlaştılar. Aruz Tepegözü dövdü, sövdü, yasak eyledi.

Tepegöz akıllanmadı. Sonunda onu kovdu. Tepegöz'ün peri anası gelip oğlunun parmağına bir yüzük geçirdi. Oğul, sana ok batmasın, tenini kılıç kesmesin, dedi.

Tepegöz, Oğuz içinden çıktı, bir yüce dağa vardı, yol kesti, adam aldı, büyük harami oldu. Üzerine birkaç adam gönderdiler. Ok attılar, batmadı; hep kılıç vurdular, kesmedi; süngü batırdılar, bilmedi. Çoban çoluk kalmadı, hep yedi. Oğuzlardan da adam yemeye başladı.

Oğuzlar toplanıp üzerine vardı.

Tepegöz görüp kızdı. Bir ağacı yerinden kopardı, atıp elli, altmış adam öldürdü. Alplar başı Kazan'a vurdu, dünya başına dar oldu.

Kazan'ın kardeşi Karagüne Tepegöz'ün elinde halsiz düştü. Düzen oğlu Alp Rüstem şehit oldu. Usun Kocaoğlu gibi pehlivan elinde şehit oldu.

İki kardeşi Tepegöz'ün elinde can verdi. Demir donlu Mamak onun elinde öldü. Bıyığı kanlı Bükdüz Emen elinde zebun düştü. Aksakallı Aruz Kocaya kan kusturdu. Oğlu Kıyan Selçuk'un ödü yarıldı.

Oğuzlar Tepegöz'le başa çıkamadı. Ürktü, kaçtı. Tepegöz, çevirip önlerini aldı. Oğuzları salıvermedi, yine yerlerine kondurdu.

Kısacası Oğuzlar yedi kez ürktü, Tepegöz önlerini alıp yedi kez yerlerine götürdü. Oğuzlar, Tepegöz'ün elinde tüm güçsüz düştü. Vardılar, Dede Korkut'u çağırdılar; onunla danıştılar, gelin kesim keselim dediler.

Dedem Korkut'u Tepegöz'e gönderdiler. Geldi selâm verdi:

— Oğul Tepegöz, Oğuzlar elinde halsiz düştü, bunaldı. Ayağının toprağına beni yolladılar, sana kesim verelim, dediler, dedi.

Tepegöz:

— Günde altmış adam verin yemeğe, dedi.

Dede Korkut:

— Böyle olursa sen adam komaz, tüketirsin, dedi. Ama günde iki adamla beş yüz koyun verelim, dedi.

Dede Korkut böyle deyince Tepegöz:

— Hoş, öyle olsun! Bir de bana iki adam verin, benim yemeğimi pişirsin, ben yiyeyim, dedi.

Dede Korkut döndü, Oğuzlara geldi:

Aldırmadı, dinlemedi, kulağına koymadı.

Haraçta anlaşmak; iki taraf belli bir konuda, haraç konusunda anlaşmak.

Yünlü Koca ile Yapağlı Kocayı Tepegöz'e verin, aşını pişirsin, dedi. Hem de günde iki adamla beş yüz koyun istedi, dedi.

Bunlar da razı oldu. Dört oğlu olan birini verdi, üçü kaldı; üç oğlu olan birini verip ikisi kaldı; iki oğlu olan birini verdi, biri kaldı.

Kapakkan derlerdi, bir kişi vardı. İki oğlu vardı, bir oğlunu verip biri kalmıştı, Yine sıra dolanıp ona gelmişti. Anası feryat edip ağladı, sızladı.

Meğer hânım, Aruzoğlu Başat savaşa gitmişti, o sırada geldi.

Karıcık:

— Başat şimdi akından geldi, varayım, bolayki bana bir tutsak vereydi, oğlancığımı kurtaraydım, dedi.

Başat altınlu günlüğünü dikip otururken gördüler ki bir hatun kişi gelir. Geldi, içeri, Başata girdi, selâm verdi, ağladı:

Avucuna sığmayan Elüklüoğlu, Koca teke boynuzundan katı yaylı! İç Oğuz'da, Dış Oğuz'da adı belli! Aruzoğlu, hânım Başat, bana medet! dedi.

Başat:

— Ne dilersin? dedi.

Karıcık:

— Yalancı dünyada bir er koptu. Yaylımında Oğuz ilini kondurmadı. Kara polat öz kılıçlar kesenler kılını kestiremedi. Kargı cıda oynayanlar ildiremedi. Kayın oku atanlar saplayamadı. Alplar başı Kazan'a bir vuruş vur da; kardeşi Karagüne elinde halsiz düştü; bıyığı kanlı Bükdüz Emen elinde güçsüz kaldı; aksakallı baban Aruz'a kan kusturdu; meydan yüzünde kardaşın Kıyan Selçuk'un ödü patladı, can verdi. Soylu Oğuz beylerinin de kimini güçsüz düşürdü, kimini şehit eyledi. Yedi kez Oğuzları yerinden sürdü. Kesim dedi, kesti. Günde iki adam, beş yüz koyun istedi. Yünlü Koca ile Yapağılı Kocayı ona uşak verdiler. Dört oğlu olan birini verdi, üçü kaldı. Üç olan birini verdi, iki kaldı. İki olan birini verdi, biri kaldı. İki oğlancığım vardı, birini verdim, biri kaldı. Çevrildi sıra yine bana geldi, onu da isterler, hânım bana yardım, dedi.

Başat'ın karanlık gözleri yaşla doldu. Kardeşi için söylemiş görelim ne söylemiş:

Yerde dikilmiş olan oraklarını,
O zalim yıktırdı ola, kardeş!
Yüğrük olan atlarını tavlasından,
O zalim seçtirdi ola, kardeş!
Biçerek biçerek develerini,
O zalim ayırdı ola, kardeş!
Şöleninde koyduğun koyununu,
O zalim kırdı ola, kardeş!
Gövcümle getirdiğim gelinciğim,
O zalim senden ayırdı ola, kardeş!
Aksakallı babamı,
Oğul diye ağlattın ola, kardeş!
Akça yüzlü anamı,
Oçul deve sızlattın ola, kardeş!

Sol kıyı, kenar, kıraç, bayır, dağ sırtı.
Karşı yatan karadağım yükseği kardeş!
Akıntılı görklü suyumun taşkını kardeş!
Güçlü belim kuvveti,
Karanlık gözlerimin aydını kardeş!
Kardeşimden ayrıldım!
Diye çok ağladı, döğündü.
O hatun kişiye bir tutsak verdi,
Var, oğlunu kurtar, dedi.

Hatun aldı, geldi, oğlu yerine verdi. Hem, oğlun geldi diye Aruz'a muştuladı.

Aruz sevindi. Soylu Oğuz beyleriyle Başata karşı çıktı. Başat babasının elini öptü, sarılıp ağlaştılar.

Anasının evine geldi. Anası karşı çıktı, oğlancığını kucakladı. Başat anasının elini öptü, görüştüler, buzlaştılar. Oğuz beyleri toplandı, yemeler, içmeler oldu.

Başat:

— Beyler, kardeş uğruna Tepegöz'le buluşurum, ne buyurursunuz?
Dedi.

Kazan Bey burada söylemiş, görelim ne söylemiş:

Kara evren koptu Tepegöz,
Arş yüzünde çevirdim, alamadım, Başat!
Kara kaplan koptu Tepegöz,
Kara kara dağlarda çevirdim, alamadım, Başat!
Kağan aslan koptu Tepegöz,
Sık ormanlarda çevirdim, alamadım, Başat!
Bre, ben Kazanca olmayasın, Başat!

Aksakallı babanı ağlatma!

Ak pürçekli ananı buzlatma! dedi.

Başat:

— İlle de giderim, dedi.

Kazan:

— Sen bilirsin, dedi.

Babası ağladı:

— Oğul, ocağımı ıssız koma! Kerem eyle varma, dedi.

Başat:

— Yok, aksakallı canım baba, varırım, dedi. Eslemedi. Kılıcını hamaylı kuşandı, yayını omzuna attı. Eteklerini kıvrıdı, babasının elini öptü, helalleşti, hoşça kalın, dedi.

Tepegöz'ün olduğu Salahane Kayasına geldi. Gördü Tepegöz, güne karşı arkasını vermiş, yalnız. Çekti, belinden bir ok çıkardı. Tepegöz'ün bağrına bir ok vurdu, ok geçmedi, paralandı. Bir daha attı, o da param-parça oldu.

Tepegöz, kocalara:

Bu yerin sineği bizi bezdirdi, dedi.

Başat bir daha attı, o da paralandı, bir parçası Tepegöz'ün önüne düştü. Ok kuburundan, tir keşinden, sadakından, ok kabından, ok torbasından. Tepegöz sıçradı, baktı, Başat'ı gördü. Elini eline vurdu, kıs kıs güldü. Kocalara:

— Oğuz'dan yine bize bir turfanda kuzu geldi, dedi.

Başat'ı önüne kattı, tuttu, boğazından sallandırdı, yatağına girdi, çizmesinin koncuna soktu.

— Bre kocalar, ikinci vakti bunu bana çeviresiniz, yiyeyim, dedi, yine uyudu.

Başat'ın hançeri vardı, çizmesini yardı, çıktı.

— Bre kocalar, bunun ölümü nedendir? dedi.

— Bilmeyiz ama gözünden başka yerde et yoktur, dediler.

Başat Tepegöz'ün baş ucuna geldi. Göz kapaklarını kaldırdı, baktı, gördü ki gözü ettir.

— Bre kocalar, şişi ocağa sokun, kızsın, dedi.

Şişi ocağa soktular, kızdı. Başat eline aldı, adı görklü Muhammed'e salavat getirdi. Şişi Tepegöz'ün gözüne öyle bastı ki Tepegöz'ün gözü çıktı. Tepegöz öyle bir nâra attı, öyle haykırdı ki dağ, taş yankılandı. Başat sıçradı, kendini kuyunun içine, mağaraya attı.

Tepegöz bildi ki Başat mağaradadır, mağaranın kapısını tutup bir ayağını kapının bir yanına, birini de bir yanına koydu:

— Bre koyun başları erkek, bir bir gel geç, dedi.

Koyunlar bir bir gelip geçti, herbirinin başlarını sığadı.

— Toklucuklar, devletim sakar koç, gel, geç, dedi.

Bir koç yerinden kalktı, gerinip sürdü. Hemen Başat, koçu basıp boğazladı, derisini yüzdü. Kuyruğuyla başını deriden ayırmadı, içine girdi. Başat Tepegöz'ün önüne geldi.

Tepegöz bildi ki Başat deri içindedir:

— Ay sakar koç, benim nereden öleceğimi bildin? Şöyle çalayım seni mağara duvarına ki kuyruğun mağarayı yağlasın, dedi.

Başat, koçun başını Tepegöz'ün eline sundu. Tepegöz boynuzundan sıkıca tuttu, kaldırıncaya boynuz deriyle elinde kaldı. Başat, Tepegöz'ün budu arasından sıçrayıp çıktı.

Tepegöz boynuzu götürüp yere çaldı:

— Oğlan, kurtuldun mu? Dedi.

Başat:

— Tanrım kurtardı, dedi.

Tepegöz:

— Bre oğlan, al şu parmağımdaki yüzüğü parmağına tak, sana ok ve kılıç işlesin, dedi.

Başat aldı, yüzüğü parmağına geçirdi. Tepegöz:

— Oğlan, yüzüğü alıp takındın mı? Dedi.

Başat:

— Takındım, dedi.

Tepegöz Başat'ın üzerine kondu, hançerle çaldı, kesti. Başat sıçradı, geniş yerde durdu. Gördü ki yüzük Tepegöz'ün ayağı altında yatıyor. Uzadı, uzandı.

Tepegöz:

— Kurtuldun mu? dedi.

Başat:

— Tanrım kurtardı, dedi.

Tepegöz:

— Oğlan, şu kümbeti gördün mü? dedi.

Başat:

— Gördüm, dedi.

Tepegöz:

— Benim hazinem var, o kocalar almasınlar, git mühürle, dedi.

Başat, kümbetin içine girdi. Gördü ki altın, akça yığılmış, bakarken kendisini unuttu. Tepegöz kümbetin kapısını tuttu:

— Kümbete girdin mi? Dedi.

Başat:

— Girdim, dedi.

Tepegöz:

— Şöyle çalayım ki kümbetle darmadağın olasın, dedi.

Başat'ın diline bu geldi, lâilâhe illallah, Muhammedün Resulullah, dedi. Hemencecik kümbet yarıldı, yedi yerden kapı açıldı, birinden dışarı çıktı.

Tepegöz kümbete elini soktu, öyle sarstı ki kümbet yerle bir oldu.

Tepegöz:

— Oğlan kurtuldun mu? dedi.

Başat:

— Tanrım kurtardı, dedi.

Tepegöz:

— Sana ölüm yoğumuş. Şu mağarayı gördün mü? dedi.

Başat:

— Gördüm, dedi.

Tepegöz:

— Orada iki kılıç var, biri kınlı, biri kınsız. O kınsız keser benim başımı, git getir, benim başımı kes, dedi.

Başat mağara kapısına vardı, gördü ki bir kınsız kılıç durmaz, iner, çıkar.

Başat:

— Ben buna öyle birden yapışmayayım, deyip kendi kılıcını çıkarıp, tuttu. Kılıç onun kılıcını ikiye böldü. Vardı, bir ağaç getirdi. Kılıca tuttu, onu da iki bölük eyledi. Bunun üzerine yayını aldı, okla o kılıcın asıldığı zinciri vurdu, kılıç yere düştü, gömüldü. Kendi kılıcını kınına soktu. Balçağından o kılıcı berk tuttu, geldi:

— Bre Tepegöz, nicesin? dedi.

Tepegöz:

— Bre oğlan, daha ölmedin mi? dedi.

Başat:

— Tanrım kurtardı, dedi.

Tepegöz:

— Sana ölüm yokmuş, dedi. Çağırıp Tepegöz söylemiş, görelim ne söylemiş:

Gözüm, gözüm, tek gözüm!

Seri tek gözle ben Oğuzları yenmiştik

Ala gözden ayırdın yiğit, beni,

Tatlı candan ayırsın Tanrı seni!

Hiçbir yiğide vermesin Kadir Tanrı göz ve burnunu!

Tepegöz yine söyler:

Kalkıp meydana çıktığında yiğit, yerin nedir?

Karanlık gece içinde yol sapıtsan umudun nedir?

Yüce sancak taşıyan hanınız kim?

Kırış günü önden tepen alpınız kim?

Aksakallı babanın adı nedir?

Alp eren erden adını gizlemek ayıp olur,

Adın nedir yiğit, desene bana! dedi.

Başat Tepegöz'e söylemiş görelim ne söylemiş:

Kalkıp meydana çıktığımda yerim Gün gibidir!

Karanlık gece içinde yol sapıtsam umudum Allah!

Yüce sancak taşıyan alpımız Salur oğlu Kazan!

Atamın adını sorarsan kaba ağaç!

Anamın adını dersen kağan aslan!

Benim adımlı sorarsan Aruzoğlu Başattır, dedi.

Tepegöz:

— Öyle ise kardeşiz, kıyma bana, dedi.

Başat:

— Bre, aksakallı babamı ağlatmışsın, Karıcık ak pürçekli anamı buzlatmışsın, Kardeşim Kıyan'ı öldürmüşsün, Akça yüzlü yengemi öksüz komuşsun, Kor muyum seni? Kara polat öz kılıcımı çekip sıyırmayınca, Kafalı, börklü başını kesmeyince, Alca kanını yeryüzüne dökmeyince, Kardeşime Kıyan'ın kanını almayınca. Komam! dedi.

Tepegöz burada söylemiş görelim hânım, ne söylemiş:

Kalkıp yerimden doğrulayım, deridim,
Soylu Oğuz beylerine sözümden döneyim, deridim
Yeniden doğanını kırayım, deridim,
Soylu Oğuz beyleri toplanıp üzerime gelsin, deridim,
Kaçıp Salahane Kayasına gireyim, deridim,
Ağır mancınık atayım, deridim,
İnip taş başıma düşüp öleyim, deridim,
Ala gözden ayırdın, yiğit, beni!
Tatlı candan ayırsın Tanrı seni! dedi.
Tepegöz bir daha söylemiş:

Aksakallı kocaları çok ağlatmışım,
Aksakalının ilenci tutmuş olacak, gözüm seni!
Ak pürçekli karıcık kadıncağızları çok ağlatmışım,
Gözlerinin yaşı tutmuş olacak, gözüm seni!
Bıyığı kararmış yiğitçikleri çok yemişim,
Yiğitlikleri tutmuş olacak gözüm seni!

Elcegezi kınalı kızcağızları çok yemişim,
İlençleri tutmuş olacak gözüm seni!
Öyle ki ben çekerim göz burnunu,
Hiçbir yiğide vermesin Tanrı göz burnunu!
Gözüm, gözüm, ay gözüm, tek gözüm! dedi.
Başat, kızıp yerinden doğruldu, ayağa kalktı.
Buğra gibi Tepegözü dizi üzerine çökerdi.

Tepegöz'ün kendi kılıcıyla boynunu vurdu, deldi, yay kirişine taktı. Sürüye sürüye mağara kapısına geldi. Yünlü Koca ile Yapağılı Kocayı Oğuzlara haberci gönderdi. Ak boz atlara binip yürüyüştüler. Kalabalık Oğuz ellerine haber geldi. At ağızlı Aruz Koca'nın evine atlı ulak geldi, atasına Başat'ın sevinç verdi. Muştuluk! Oğlun Tepegözü tepeledi, dedi.

Kalabalık Oğuz beyleri ilerlediler, Salahane Kayasına geldiler. Tepegöz'ün başını ortaya getirdiler.

Dedem Korkut gelip şadlık çaldı, gazi erenlerin başına ne geldiğini söyleyiverdi. Hem Başata alkış verdi:

Karadağa vardığında aşit versin! Kanlı kanlı sulardan geçit versin! dedi. Erlikle kardeşinin kanını aldın! Kalabalık Oğuz beylerini bundan kurtardın! Kadir Allah yüzünü ak etsin. Başat, dedi.

Yom vereyim hânım: Ölüm vakti geldiğinde Allah imandan ayırmasın! Günahınızı adı görklü Muhammed Mustafa'ya bağışlasın!

KANLI KOCA VE OĞLU KANTURALI

Oğuz zamanında Kanlı Koca derler gürbüz bir er vardı. Onun yetmişmiş yiğit bir oğlu vardı, adına Kanturalı derlerdi.

Kanlı Koca:

— Dostlar, atam öldü, ben kaldım; yerini, yurdunu tuttum; yarınki gün ben ölürüm, oğlum kalır, bundan ötesi yoktur ki gözüm görürken oğul, gel, seni evereyim, dedi.

Oğlan:

— Baba, madem ki beni evereyim, dersin. Bana lâıyk kız nice olur? Dedi.

Kanturalı:

— Baba, ben yerimden doğrulmadan o kalkmış, ayağa dikilmiş olmalı; ben cins atıma binmeden o binmiş olmalı; ben kanlı kâfir eline varmadan o varmış, bana baş getirmiş olmalı, dedi.

— Oğul sen kız istemezmişsin, bir bahadır istermişsin. Onun sırtından, yiyesin, içesin, hoş geçinesin, dedi.

Kanturalı:

— Evet, canım baba, öyle isterim. Cicibici bir Türkmen kızını istemem, dedi.

Kanlı Koca:

— Oğul, kız görmek senden; mal, rızık vermek benden, dedi.

Böyle deyince erenler evreni Kanturalı yerinden kalktı, kırk yiğidini yanına aldı, Oğuz boyunda kız aramaya gitti, lakin istediği gibi bir kız bulamadı; tuttu, geri döndü, evlerine geldi.

Babası:

— Oğul, kız buldun mu? dedi.

Kanturalı:

— Yıkılsın Oğuz elleri, bana yarar kız bulamadım baba, dedi.

Babası:

— Hay oğul, kız dileyerek varan böyle varmaz, dedi.,

Kanturalı:

— Ya nice varır baba? dedi.

Kanlı Koca:

— Oğul, sabah varıp öğlen gelmek olmaz; öğlen varıp akşam gelmek olmaz. Oğul sen malı gör, gözet. Ben sana kız aramaya gideyim, dedi.

Kanlı Koca sevinerekten ayağa kalktı. Aksakallı pir kocaları yanına aldı; İç Oğuz'a girdi, kız bulamadı; dolandı, Dış oğuz'a girdi, bulamadı. Dolandı Trabzon'a geldi.

Meğer Trabzon beyinin dillere destan bir kızı varmış. Lakin bu beyin bir de büyük üç canavarı varmış. Babası, her kim o üç canavarı yense, öldürse kızımı ona veririm, diye söz vermişti. Basamasa, taşını keserdi. Böylelikle otuz iki kâfir beyinin oğlunun başı burç bedeninde kesilip asılmıştı. O üç canavarın biri kağan aslandı, biri kara boğaydı, bir de kara buğra idi. Bunların her birisi bir ejderha idi.

Bu otuz iki baş ki burçta asılmıştı, kağan aslanla buğranın yüzünü görmemişlerdi. Ancak boğa boynuzunda can vermişlerdi. Kanlı Koca, bu başları ve bu canavarları gördü, başında olan bit ayağına toplandı.

— Varayım, oğluma doğru haber vereyim, hüneriyle gelsin, alsın! Yoksa evdeki kıza razı olsun, dedi.

At ayağı külük, ozan dili çevik olur. Kanlı Koca giderek geldi, Oğuz'a çıktı. Kanturalı'ya haber oldu, baban geldi, dediler. Kırk yiğidiyle babasının karşısına çıktı, elini öptü.

— Canım baba, bana yarar kız buldun mu? dedi.

Babası:

— Buldum oğul, hünerin var ise, dedi.

Kanturalı:

— Altın, akça mı ister? Katır, davar mı ister yoksa? dedi.

Babası:

— Oğul, hüner gerek, hüner, dedi.

Kanturalı:

— Baba, yelesi kara Kazılık atıma eyer vurayım; kanlı kâfir eline akın edeyim; baş keseyim, kan dökeyim, kâfire kan kusturayım, hüner göstereyim, dedi.

Kanlı Koca:

— Hay, canım oğul, hüner dediğim o değil! O kız için üç canavar beslemişler. Her kim o üç canavarı basar, o kızı ona verecekler; basıp öldüremese onun başını keserler, burca asarlar, dedi.

Kanturalı:

— Baba, bu sözü bana dememeliydin; madem ki dedin, ille de varsam gerek. Başıma kakınç, yüzümde utanç olmasın.

Gördüler ki namusu için yenilmez. Oğul uğurlar olsun. Sağ, esen varıp, gelesin, dediler. Kanturalı, atasının, anasının elini öptü. Kırk yiğidini yanına aldı. Yedi gün, yedi gece at sürdüler. Kâfirin bulunduğu yere ulaştılar, çadır diktiler.

Hey kırk eşim, kırk yoldaşım, İyi bir binici olsa yarışsam, güçlü olsa güreşsem, Ulu Tanrı yardım etse, üç canavarı öldürsem, güzeller şahı sarı elbiseli, Selcan Hatun'u alsam, Atam, anam evine dönsem! Hey kırk eşim, kırk yoldaşım, Kırkınıza kurban olsun benim başım! diye söylerdi.

Bunlar bu sözde iken, meğer hânım, beyine haberi ilettiler. Oğuz'dan Kanturalı derler, bir yiğit varmış, kızını dilemeğe geliyor, dediler.

— Neye geldiler, yiğit beyler? dediler.

Bunlar:

— Verişmeye, alışmaya geldik, dediler.

Ağırladılar, itibar ettiler. Ak çadır diktiler; ala halı döşediler; akça koyun kırdılar; yedi yıllık al şarap içirdiler; alıp bunları Beye götürdüler.

Bey, taht üzerinde oturmuştu. Yüz kâfir zırh giyinmişti. Kanturalı yedi kat meydanı dolandı, geldi.

Meğer kız, meydanda bir köşk yaptırmıştı. Bütün yanında olan kızlar al giymişlerdi; kendi sarı giymişti. Yukarıdan bakardı.

Kanturalı geldi, kara şapkalı Trabzon beyine selâm verdi. Bey de selâmı aldı.

Bey:

— Yiğit, nereden gelirsin? dedi.

Kanturalı yerinden ayağa kalktı, ak alnını açtı, ak bileklerini sıvadı:

Karşı yatan karadağını aşmağa gelmişim, Akındık yüce suyunu geçmeğe gelmişim, Dar eteğine, geniş koltuğuna sığınmağa gelmişim. Tanrı buyruğuyla, Peygamber sözüyle, kızını almağa gelmişim, dedi.

Bey:

— Bu yiğidin sözü yücedir, elinde hüneri varsa, dedi. Bu yiğidi anadan doğma soyun, dedi.

Soydular. Kanturalı altınlica ince keten bezini beline sardı. Kanturalı'yı alıp meydana getirdiler.

Kanturalı boylu poslu, güzel bir delikanlı idi. Oğuz'da dört yiğit peçe ile gezerdi. Biri Kanturalı, biri Karaçekür ve oğlu Kırk Kınuk ve boz aygırlı Beyrek.

Kanturalı peçesini serpti. Kız köşkten bakardı, içi gitti, hayran kaldı, yanındaki kızlara:

— Ulu Tanrı atamın gönlüne rahmet eylese, nikâhımı kıyıp beni o yiğide verse. Bunun gibi yiğit, canavarlar elinde can verirse yazık olur, dedi.

Bu arada demir zincirle boğayı getirdiler. Boğa diz çöktü, boynuzuyla bir mermer taşı peynir gibi itti.

Kâfirler:

— Şimdi yiğidi atar, yıkar, serer, yırtar, dediler.

Yıkılsın Oğuz elleri, kırk yiğit bir bey oğlu ile, bir kızdan ötürü ölmek n olur? dediler.

Kanturalı sağına baktı, kırk yiğidini ağlar gördü; soluna baktı, öyle gördü.

— Hey kırk eşim, kırk yoldaşım, neye ağlıyorsunuz? Kolca kopuzumu getirin, öğün beni, dedi.

Burada kırk yiğit Kanturalı'yı öğmüşler, görelim hânım, nice öğmüşler?

Sultânım Kanturalı!

Kalkıp yerinden doğrulmadın mı?

Yelesi kara Kazılık atına binmedin mi?

Avlayarak, kuşlayarak aşmadın mı?

Babanın ak ban eşliğinde,

Karavaşlar inek sağar, görmedin mi?

Boğa, boğa dedikleri,

Kara inek buzağısı değil midir?

Alp erenler kanınındın döner mi olur?

Sarı elbiseli Selcan Hatun köşkten bakar,

Kime baksa aşkla o da yakar.

Kanturalı:

— Bre, boğanızı koyuverin, gelsin, dedi.

Boğanın zincirini aldılar, saliverdiler. Boynuzu elmas gibi, Kanturalı'nın üzerine sürdü. Kanturalı adı yüce Muhammed'e salavat getirdi. Boğanın alınına bir yumruk öyle vurdu ki boğayı dizlerinin üzerine çökertti. Alnına yumruğunu dayadı, sürdü, meydanın başına çıkardı. Çok çalıştılar, ne boğa yener, ne Kanturalı yener. Kütküt boğa solumağa başladı, ağzı köpüklendi.

Kanturalı:

— Bu dünyayı erenler akılla bulmuşlardır, bunun önünden sıçrayayım, ne hünerim varısa ardından göstereyim, dedi. Adı görklü Muhammed'e salavat getirdi. Boğanın önünden savuldu, boğa boynuzu üzerine dikildi. Kuyruğundan üç kez götürüp yere çaldı; kemikleri kırıldı, bastı, boğazladı. Bıçak çıkarıp derisini yüzdü:

— İşte, kızını bana veresin, dedi.

Bey:

— Bre, kızı verin şehirden sürün, çıksın, gitsin, dedi.

Trabzon beyinin kardeşinin bir oğlu vardı.

— Canavarlar başı aslandı, aslanla da oyun göstereyim, kızı ondan sonra verelim, dedi.

Vardılar, aslanı çıkardılar, meydana getirdiler. Yiğitler:

— Boğadan kurtuldu, aslandan nasıl kurtulur dediler, ağlaştılar.

Kanturalı yiğitlerini ağlar gördü:

— Bre, alaca kopuzumu ele alın, beni öğün, sarı elbiseli bir kız aşkına bir aslandan döneyim mi? Dedi.

Yoldaşlar burada söylemiş görelim hânım, ne söylemiş:

Sultânım, Kanturalı!

Akça sazlar içinde sarı deriler görüp,

Taylar öldürüp şah damarından kanını emen,

Kara pulat öz kılıçtan yüz çevirmeyen,

Akça tozlu katı yaydan korkmayan,

Ak yelekli sivri oktan dönmeyen,

Canavarlar başı kağan aslan kıran,

Ala geyik yavrusuna kendini ısırtır mı?

Alp yiğitler savaş günü düşmanından kaygılanır mı? dediler.

Sarı elbiseli Selcan Hatun köşkten bakar,

Kime baksa aşkla o da yakar,

Sarı elbiseli kız aşkına bir hû! dediler.

Kanturalı:

— Bre, aslanınızı koyuverin, gelsin, dedi. Kara polat öz kılıcım yok ki kapıştığımız an ikiye biçeyim, sana sığındım cömertler cömerdi, Tanrım medet! dedi.

Aslanı koyuverdiler, sürdü, geldi. Kanturalı bir kepenegi eline doladı, aslanın pençesine sunuverdi. Adı yüce Muhammed'e salavat getirdi. Aslanın alnını gözetip bir yumruk öyle vurdu ki yumruk çenesine dokundu. Boyun kökünden tuttu, belini kırdı. Ondan sonra götürüp yere vurdu, külçe gibi yığıldı.

Beyin önüne geldi:

— Yaren, kızını bana ver, dedi.

Bey:

— Kızı getirin, verin, bu yiğidi gözüm gördü, gönlüm sevdi. İsterse dursun, isterse gitsin, dedi.

Yine kardeşinin oğlu:

— Canavarlar başı devedir, onunla da oyununu oynasın, dedi. Ondan sonra veririz, dedi.

Yardım Tanrıdan oldu, beyin, paşanın himmeti Kanturalı'ya oldu. Bey devenin ağzını yedi yerden bağlayın, dedi. Kıskaç kâfirler bağlamadılar. Yularını sıyırıp salıverdiler.

Kanturalı fırlar, devenin koltuğundan girer, fırlar, çıkar. Sarhoş yiğit, hem iki canavarla savaşmıştı, kaydı, düştü. Altı cellat ensesine geldiler, yalın kılıç tuttular.

Burada yoldaşları söylemiş, görelim hânım, ne söylemiş:

Kalkıp Kanturalı yerinden doğruldun, geldin,
Yelesi kara Kazılık atına çabucak bindin,
Ala gözlü yiğitlerini yanına aldın,
Eğri beli, aladağı geceleyin geçtin,
Akıntılı görklü suyunu gece geçtin,
Kanlı kâfir eline geceleyin girdin,
Kara boğa geldiğinde hurdahaş eyledin,
Kağan aslan geldiğinde belini büktün,

Kara buğra geldiğinde neden vazgeçtin?
Kara kara dağlardan haber aşar,
Soylu Oğuz eline haber varır,
Kanlı Koca oğlu Kanturalı ne etmiş, derler;
Kara boğa geldiğinde kıpırdatmamış,
Kağan aslan geldiğinde belini bükmüş,
Kara buğra geldiğinde neden gecikmiş, derler.
Büyük, küçük kalmaya kov edene,
Karı, koca kalmaya kov edene,
Aksakallı, baban dertli ola!
Karıcık anan kanlı yaş döke!
Hânım! Kalkıp ta yerinden doğrulmazsan,
Altı cellat ensende kılıç tutar,
Birdenbire güzel başını keser.
Aşağıdan yukarıya bakmaz mısın?
Karşına ala kaz geldi, şahinim atmaz mısın?
Sarı elbiseli Selcan Hatun işaret eder,
görmez misin ?
Seni deve yüzünden perişan oldu dediler,
bilmez misin?
Sarı elbiseli Selcan Hatun Köşkten bakar,
Kime baksa aşkla oda yakar,
Sarı elbiseli kız aşkına bir hû!

Kanturalı ayağa kalktı:

— Bre, beni deve burnuna yapışınca o kızın sözüyle yapıştı, derler.
Yarın Oğuz eline haber varır, Deve elinde kalmıştı, kız kurtardı, derler.

Bre, kolca kopuzumu çalın, öğün beni! Yaradan Tanrıya sığındım, bir buğradan döneyim mi? İnşallah bunun da başını keseyim, dedi.

Yiğitleri Kanturalı'yı öğüp söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Yüksek kayalar başında yuva tutan,
Güçlü Ulu Tanrıya yakın uçan,
Arı gölün ördeğini şakıyıp alan.
Koca üveyik dip yürürken tartıp üzen,
Karıncığı aç olsa kalkıp uçan,
Cümle kuşlar sultanı Çalkarakuş,
Kanadıyla saksığana kendisini şakıdır mı?
Alp yiğitler kırış günü düşmanından döner mi? dediler.

Sarı elbiseli Selcan Hatun köşkten bakar.

Kime baksa aşkla o da yakar,

Sarı elbiseli kız aşkına bir hû! dedi.

Kanturalı adı yüce Muhammed'e salavat getirdi. Deveye bir tepme vurdu, deve bağırды. Bir daha vurdu, deve ayak üstü duramadı, yıkıldı. Basıp iki yerden boğazladı. Arkasından iki kayış çıkardı, tekenin önüne bıraktı.

Savaşta ağır taşlar atmağa yarayan bir pusat; kuşatılmış duman üzerine taş ve gülle atmağa yarayan âlet; büyük sapan.

Akıncıların ok torbasının bağı, özengisinin kayışı kopar, dikmeğe lazım olur, dedi.

Bey:

— Vallahi bu yiğidi gözüm gördü, gönlüm sevdi, dedi. Kırk yerde otağ diktirdi. Kırk yerde kızıl, ala gerdek diktirdi. Kanturalı ile kızı getirip gerdeğe koydular.

Ozan geldi, çoşturan havalar çaldı.

Oğuz yiğidinin öfkesi kabardı, kılıcını çıkardı, yeri kertti, dedi ki:

Yer gibi kertileyim; toprak gibi savrulayım; kılıcıma doğranayım; kendi okumla vurulayım; oğlum doğmasın; doğarsa on güne varmasın, bey babamın, kadın anamın yüzünü görmeden bu gerdeğe girersem, dedi.

Evini çözdü, kaytabanını buzlattı, karakoçunu kişnetti, gece demedi, göçtü. Yedi gün, yedi gece at sürdü, Oğuzun serhaddine çıktı, çadır dikti.

Kanturalı:

— Hey kırk eşim, kırk yoldaşım, kırkınıza kurban olsun benim başım!

Ulu Tanrı yol verdi, vardım, ol üç canavarı öldürdüm, Sarı elbiseli Selcan Hatunu aldım, geldim. Haber edin, babam bana karşı çıksın, dedi.

Kanturalı baktı, gördü, bu konduğu yerde kuğu kuşları, turnalar, turaçlar, turgaylar, keklıklar uçarlar. Sovuk sovk sular, çayırklar, çemenler... Selcan Hatun bu yeri yüce gördü, beyefendi. Oturdular, yemeğe, içmeğe koyuldular. Yediler, içtiler.

O zamanda Oğuz beylerine ne kaza gelse uykudan gelirdi. Kanturalı'nın uykusu geldi, uyudu. Uykuda iken kız:

— Beni sevenler çoktur, ansızın at sürüp gelmesinler, tutup yiğidimi öldürmesinler; akça yüzlü ben gelini yakalayıp atamın, anamın evine iletmesinler, dedi. Kanturalı'nın atına zırh giydirdi. Kendi de zırhlandı, süngüsünü eline aldı, bir yüksek yere çıktı, gözledi.

Meğer hânım, Bey pişman oldu. Üç canavar öldürdüğü biricik kızcağızımı aldı, gitti, dedi. İçleri kara elbiseli, dıştan gök demirli altı yüz kâfir seçti. Gece, gündüz at sürdüler, ansızın geldiler.

Kız hazırlandı, baktı, gördü, atlılar geldi. Atını oynattı, Kanturalı'nın üzerine geldi, söylemiş, görelim ne söylemiş:

Gafil olma, kara başım kaldır, yiğit!
Ala çekik, güzel gözlerini aç, yiğit!
Arkandan ak ellerin bağlanmadan,
Ak alnın kara yere tepilmeden,
Habersizce görklü başın kesilmeden,
Alca kanın yeryüzüne dökülmeden,
Yağı geldi, düşman erdi,
Ne yatarsın, kalk yiğit!
Yüksek kayalar oynamadan, yer oyuldu,
Yaşlı beyler ölmeden el boşaldı,
Sıralanıp üzerine yağı geldi.
Yatacak yer mi buldun, yurt mu buldun?
Noldu sana ? diye çağırırdı.

Kanturalı sıçradı, uyandı, doğruldu:

— Ne söylersin, görklüm? Dedi.

— Yiğidim, üzerine yağı geldi, uyarmak benden, savaşçı hüner göstermek senden, dedi.

Kanturalı gözünü açtı, kapaklarını kaldırdı, gördü: Gelin at üzerinde, giyinmiş, süngüsü elinde. Yeri öptü: İnandım, doğruladım, istediğimiz Ulu Tanrımı? kapısında yerine geldi, diye arı sudan abdest aldı, ak alnını yere kodu, iki rekât namaz kıldı. Atına bindi, adı yüce Muhammed'e salavat getirdi. Kaza elbiseli kâfire at saldı, karşı vardı. Selcan Hatun at oynattı, Kanturalı'nın önüne geçti.

Kanturalı:

— Görklüm, nereye gidiyorsun? dedi.

— Bey yiğit, baş esen olsa börk bulunmaz mı olur? Bu gelen kâfir, çok kâfirdir, savaşalım, döğüşelim, ölenimiz ölsün, diri kalanımız odaya gelsin, dedi.

Bu arada hatun at saldı, kaçanı kovmadı, aman deyeni öldürmedi. Öyle sandı ki yağlı basıldı, odaya geldi. Kanturalı'yı bulamadı.

Bu sırada Kanturalı'nın babası, anası çıkageldi. Gördüler ki bu gelen kişinin kılıcının balçağı kanlı, oğlu görünmez. Haber sordular, görelim nice sordular:

Anası:

— Anam kişi, kızım kişi! Tan atarken yerinden doğrulup kalktın, Yalınızca oğulu tutturdun mu? Habersizce görklü başını kestirdin mi? Kadın ana, bey baba diye buzlattın mı? Sen gelirsın, biricik bebeğim görünmez, bağrım yanar. Ağz dilden birkaç kelime haber bana, Kara başım kurban olsun gelin sana! dedi.

Kız bildi ki kayınatası, kayınanasıdır. Kamçıyla gösterip ovaya düşün, nerede iner karışır toz varsa ve nerede karga, kuzgun oynarsa orada arayalım, dedi.

Atına mahmuz vurdu, bir yüksek yere çıktı, gözledi. Gördü ki dere-nin içinde toz bir derilir, bir dağılır üzerine geldi, gördü ki Kanturalı'nın atını oklamışlar; kendisinin de gözünün kapağını oklamışlar. Yüzünü kan bürümüş, durmaz. Kâfirler üşüşür, kanturalı kılıcını sallar, kâfiri önüne katıp kovar.

Selcan Hatun bunu böyle gördü, içine od düştü. Bir bölük kaza şahin girmiş gibi kâfire at saldı, bir ucundan kırıp obir ucuna çıktı.

Kanturalı baktı, gördü ki bir kimse yağlı önüne katmış, kovar. Selcan Hatun olduğunu bilmedi. Burada söylemiş, görelim ne söylemiş:

Kalkıp yerinden doğrulan yiğit,

Ne yiğitsin?

Yelesi kara Kazılık ata binen yiğit,

Ne yiğitsin?

Habersizce başlar kesen,

Destursuzca benim düşmanıma giren yiğit,

Ne yiğitsin?

Destursuzca yağya girmek,

Bizim elde ayıp olur.

Bre yürü,

Doğan kuşu olup uçayım mı?

Sakalınla boğazından tutayım mı?

Habersizce senin başını ben keseyim mi?

Alca kanın yeryüzüne dökeyim mi?

Kara başını atımın terkisine asayım mı?

Bre, kazası gelmiş yiğit, Ne yiğitsin? Kalk, dön! dedi.

Selcan Hatun burada söylemiş, görelim hânım, ne söylemiş:

Hey yiğidim, bey yiğidim,

Kaytabanda kızıl develer,

Torumundan döner mi olur?

Karakoçta Kazılık atlar,

Kuluncuğun teper mi olur?

Ağıllarda akça koyun,

Kuzucuğun süser mi olur?

Alp yiğitler, bey yiğitler,

Görklüsüne kıyar mı olur?

Yiğidim, bey yiğidim!

Bu yağının bir ucu sana,

Bir ucu bana! dedi,

Kanturalı bildi ki bu yağıyı basıp dağıtan Selcan Hatundur. Bir yanına da kendi girdi; kılıç çekip yürüdü, kâfir başını kesti, yağı basıldı, düşman bozuldu.

Selcan Hatun, Kanturalı'yı at ardına aldı, çıktı. Giderek Kanturalı'nın fikrine bu geldi ki:

Kalkıp ta Selcan Hatun durduğunda, Yelesi kara Kazılık atına bindiğinde, Oğuzun ala gözlü kızı, gelini söylemiş:

Her kişi sözünü söyledikte,
Sen orada kalkasın, öğünesin,
Kanturalı güçsüz düştü,
At ardına aldım, çıktım, deyesin,
Gözüm döndü, gönlüm gitti,
Öldürürüm seni! dedi.

Selcan Hatun, durumun ne olduğunu bilip söylemiş, görelim hânım, ne söylemiş:

Bey yiğit!
Öğünürse er öğünsün, aslandır!
Öğünmeklik kadınlara bühtandır!
Öğünmekle kadın er olmaz,
Ala yorgan içinde seninle dolaşmadım,
Tatlı damak verip soruşmadım,
Al duvağım altında söyleşmedim,
Tez sevdin, tez usandın,
Budala oğlu budala!
Ulu Tanrı bilir, ben sana,

Munisim, yârim, kıyma bana! dedi.

Kanturalı:

— Yok, ille de öldürmeliyim, dedi.

Kız kızdı:

— Bre budala oğlu budala, ben aşağı kulpa yapışırım, sen yukarı kulpa yapışırın. Bre budala oğlu, okunla mı, kılıcınla mı, gel beri söyleşelim, dedi. Atını tepti, bir yüksek yers çıktı. Sadakından doksan okunu yere döktü, iki okun temrenini çıkardı, birini gizledi, birini eline aldı. Okla atmağa kıyamadı.

— Yiğit, at okunu, dedi.

Kanturalı:

— Kızların yolu öncedir, önce sen at, dedi.

Kız bir okla Kanturalı'ya attı, şöyle ki başında olan bit ayağına indi, ileri gelip Selcan Hatunu kucaklayıp barışmışlar, soruşmuşlar. Kanturalı söylemiş, görelim hânım, ne söylemiş:

Yalap yalap yalabyan ince elbiselim.

Yere başınayıp yürüyen selvi boylum!

İki badem sığmayan dar ağızlım!

Kalemciler çaldığı kara kaşlım!

Aslan yavrusu, sultan kızı!

Öldürmeye ben seni kıyar mıydım?

Öz canıma kıyayım,

Ben sana kıymayayım,

Ben seni sınırdım, dedi.

Selcan Hatun da burada söylemiş, görelim hânım, ne söylemiş:

Yelesi kara Kazılık atıma binerdim,
Babamın ak evinden çıkardım,
Eğri beli, âladağı avlardım,
Ala geyik, sığın geyik kovardım,
Yayı çektiğimde bir okla neylerdim,
Temrensiz okla yiğit, ben seni sınırdım,
Öldürmeye, yiğidim, ben seni kıyar mıydım? dedi.

Irağından, yakınından sarmaştılar. Gizli yaka tutup koklaştılar. Ak boz atlara binip sürdüler, bey babasına eriştiler.

Babası oğlancığını gördü, Allaha Şükürler Eyledi. Oğluyla, geliniyle Kanlı Koca Oğuz a girdi. Gök ala yüce çemene otağ dikti. Attan aygır, deveden buğra, koyundan koç kırdırdı, düğün etti, soylu Oğuz beylerini ağırladı.

Altınlica günlüğünü dikip Kanturalı gerdeğine girdi, dileğine, muradına erişti.

Dedem Korkut gelip şadılık çaldı. Boy boyladı, soy soyladı. Gazi erenlerin başına ne geldiğini söyledi.

Şimdi hani dediğim bey erenler? Dünya benim deyenler? Ecel aldı, yer gizledi, Fani dünya kime kaldı? Gelimli, gidimli dünya, Sonucu ölümlü dünya!

Yom vereyim hânım: Ecel geldiğinde saf imandan ayırmasın! Ulu Tanrı seni namerde muhtaç etmesin! Allah'ın verdiği umudun kırılmasın! Ak alnında beş kelime dua kıldık, kabul olsun! Âmin deyenler Tanrıyı görsün!

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

DELİ DUMRUL

Meğer Hânım, Oğuz'da Duha Koca oğlu Deli Dumrul derlerdi bir er var idi. Bir kuru çayın üzerine bir köprü yaptırmıştı. Geçeninden otuz üç akçe alırdı, geçmeyeninden döve döve kırk akçe alırdı. Bunu niçin böyle ederdİ? Onun için ki benden deli, benden güçlü er var mıdır ki çıksın benimle savaşsın der iki, benim erliğim, bahadırılığım, kahramanlığım, yiğitliğim Ruma, Şama gitsin, ün salsın der idi.

Meğer bir gün köprüsünün yanında bir bölük oba konmuştu. O obada bir iyi güzel yiğit hasta düşmüştü. Allah'ın emriyle o yiğit öldü. Kimi oğul diye, kimi kardeş diye ağladı. O yiğit üzerine dehşetli kara feryat koıtu.

Ansızın Deli Dumrul dört nala yetişti. Der: Bre kavatlar, ne ağlıyorsunuz, benim köprümün yanında bu gürültü nedir, niye feryat ediyorsunuz dedi. Dediler: Hânım, bir güzel yiğidimiz öldü, ona ağlıyoruz dediler.

Deli Dumrul der: Bre yiğidinizi kim öldürdü? Dediler: Vallahi bey yiğit, Allah Teala'dan buyruk oldu, al kanatlı Azrail o yiğidin canını aldı. Deli Dumrul der: Bre, Azrail dediğiniz ne kişidir ki adamın canını alıyor, ya kadir Allah, birliğin varlığın hakkı için Azrail'i benim gözüme göster, savaşayım, çekişeyim, mücadele edeyim, güzel yiğidin canını kurtarayım, bir daha güzel yiğidin canını almasın dedi. Çekildi döndü Deli Dumrul evine geldi.

Hak Teala'ya Dumrul'un sözü hoş gelmedi. Bak bak, benim birliğimi tanımıyor, birliğime şükür kılmıyor, benim ulu dergahımda gezsın benlik

eylesin dedi. Azrail'e buyruk eyledi kim: Ya Azrail! Var onun gözüne görürün, benzini sarart, dedi, canını hırıldat al dedi.

Deli Dumrul kırk yiğit ile yiyip içip otururken ansızın Azrail çıkageldi. Azrail'i ne çavuş gördü ne kapıcı. Deli Dumrul'un görür gözü görmez oldu, tutar elleri tutmaz oldu. Dünya alem Deli Dumrul'un gözüne karanlık oldu. Çağırıp Deli Dumrul söyler, görelim hânım ne söyler:

Der:

Bre ne heybetli ihtiyarım

Kapıcılar seni görmedi

Çavuşlar seni duymadı

Benim görür gözlerim görmez oldu

Tutar benim ellerim tutmaz oldu

Titredi benim canım cuşa geldi

Altın kadehim elimden yere düştü

Ağzımın içi buz gibi

Kemiklerim tuz gibi oldu

Bre sakalcığı akça ihtiyar

Gözceğizi fersiz ihtiyar

Bre ne heybetli ihtiyarsın söyle bana

Kazam belam dokunur bugün sana

dedi. Böyle deyince Azrail'in hiddeti tuttu, der:

Bre deli

Gözümün fersiz olduğunu ne beğenmiyorsun

Gözü güzel kızların gelinlerin canın çok almışım

Sakalımın ağardığını ne beğenmiyorsun

Ak sakallı kara sakallı yiğitlerin canın çok almışım

Sakalımın ağarmasının manası budur

dedi. Bre deli övünüyordun: Al kanatlı Azrail benim elime geçse, öldüreydim, güzel yiğidin canını onun elinden kurtaraydım diyordun, şimdi bre deli geldim ki senin canını alayım, verir misin yoksa benimle cenk eder misin dedi.

Deli Dumrul der: Bre, al kanatlı Azrail sen misin dedi. Evet benim dedi. Bu güzel yiğitlerin canını sen mi alıyorsun dedi. Evet, ben alıyorum dedi. Bre Azrail, ben seni geniş yerde istiyordum, dar yerde iyi elime girdin değil mi dedi. Ben seni öldüreyim, güzel yiğidin canını kurtarayım dedi.

Kara kılıcını sıyırdı, eline aldı. Azrail'e çalmağa hamle kıldı. Azrail bir güvercin oldu, pencereden uçtu gitti. İnsan oğlunun ejderhası Deli Dumrul elini eline çaldı, kah kah güldü. Der: Yiğitlerim Azrail'in gözünü öyle korkuttum ki geniş kapıyı bıraktı dar bacadan kaçtı, madem ki benim elimden güvercin gibi kuş oldu uçtu, bre ben onu bırakır mıyım doğana aldırmayınca dedi.

Kalktı atına bindi, doğanını eline aldı, ardına düştü. Bir iki güvercin öldürdü. Döndü, evine gelirken Azrail atının gözüne göründü. At ürktü. Deli Dumrul'u kaldırdı yere vurdu. Kara başı bunaldı, darda kaldı. Ak göğsünün üzerine Azrail basıp kondu. Demin mırıldanıyordu, şimdi hırıldanmağa başladı.

Der:

Bre Azrail aman

Tanrının birliğine yoktur güman

Ben seni böyle bilmezdim

Hırsız gibi can aldığını duymazdım

Tepesi büyük büyük bizim dağlarımız olur

O dağlarımızda bağlarımız olur

O bağların kara salkımlı üzümü olur

O üzümü sıkarlar al şarabı olur

O şaraptan içen sarhoş olur

Şaraplıydım duymadım
Ne söyledim bilmedim
Beylikten usanmadım yiğitliğe doymadım
Canımı alma Azrail medet

dedi. Azrail der: Bre deli bana ne yalvarıyorsun. Allah Teala'ya yalvar, benim de elimde ne var, ben de bir emir kuluyum dedi. Deli Dumrul der: Peki ya can veren can alan Allah Teala mıdır? Evet odur dedi. Döndü Azrail'e, peki ya sen ne eylemekli belasın, sen aradan çık, ben Allah Teala ile haberleşeyim dedi.

Deli Dumrul burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:
Yücelerden yücesin
Kimse bilmez nicesin
Güzel Tanrı
Nice cahiller seni gökte arar yerde ister
Sen bizzat müminlerin gönlündesin
Daim duran cebbar Tanrı
Baki kalan settar Tanrı
Benim canımı alacaksan sen al
Azraile almağa bırakma

dedi. Allah Teala'ya Deli Dumrul'un burada sözü hoş geldi. Azrail'e nida eyledi ki madem benim birliğimi bildi, birliğime şükür kıldı, ya Azrail, Deli Dumrul can yerine can bulsun, onun canı azat olsun der.

Azrail der: Bre Deli Dumrul Allah Teala' nın emri böyle oldu ki Deli Dumrul canı yerine can bulsun, onun canı azat olsun dedi.

Deli Dumrul der: Ben nasıl can bulayım, yalnız, bir ihtiyar babam, bir ihtiyar anam var, gel gelelim. ikisinden biri belki canını verir, al, benim canımı bırak dedi.

Deli Dumrul sürdü babasının yanına geldi.

Babasının elini öpüp söylemiş, görelim hânım ne söylemiş :

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Ak sakallı aziz izzetli canım baba
Biliyor musun neler oldu
Küfür söz söyledim
Hak Tealaya hoş gelmedi
Gök üzerinde al kanatlı Azrail'e emreyledi
Uçup geldi
Benim akça göğsümü bastırıp kondu
Hırıldatıp tatlı canımı alır oldu
Baba senden can dilerim verir misin
Yoksa oğul Deli Dumrul diye ağlar mısın
Babası der:
Oğul oğul ay oğul
Canımın parçası oğul
Doğduğunda dokuz erkek deve kestiğim aslan oğul
Penceresi altın otağımın kabzası oğul
Kaza benzer kızımın gelinimin çiçeği oğul
Karşı yatan kara dağım gerek ise
Söyle gelsin Azrailin yaylası olsun
Soğuk soğuk pınarlarım gerek ise
Ona içme olsun
Tavla tavla koç atlarım gerek ise
Ona binek olsun
Katar katar develerim gerek ise
Ona yük taşıyıcı olsun
Ağıllarda akça koyunum gerek ise
Kara mutfak altında onun şöleni olsun
Altın gümüş para gerek ise

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Ona harçlık olsun
Dünya tatlı can aziz
Canımı kıyamam belli bil
Benden aziz benden sevgili anandır
Oğul anana var
dedi. Deli Dumrul babasından yüz bulmayıp sürdü anasına geldi.

Der:

Ana biliyor musun neler oldu
Gök yüzünden al kanatlı Azrail uçup geldi
Benim akça göğsümü bastırıp kondu
Hırıldatıp canımı alır oldu
Babamdan can diledim ana vermedi
Senden can dilerim ana
Canını bana verir misin
Yoksa oğul Deli Dumrul diye ağlar mısın
Acı tırnak ak yüzüne çalar mısın
Kargı gibi kara saçını yolar mısın ana
dedi. Anası burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş : Anası

der:

Oğul oğul ay oğul
Dokuz ay dar karnımda taşıdığım oğul
On ay deyince dünya yüzüne getirdiğim oğul
Dolma beşiklerle belediğim oğul
Dolu dolu ak sütümü emzirdiğim oğul
Akça burçlu hisarlarda tutulaydın oğul
Pis dinli kâfir elinde esir olaydın oğul
Altın akçe gücüne dayanarak seni kurtaraydım oğul

Yaman yere varmışsın varamam

Dünya tatlı can aziz

Canıma kıyamam belli bil

dedi, anası da canını vermedi. Böyle deyince Azrail geldi Deli Dumrul'un canını almağa. Deli Dumrul der:

Bre Azrail aman

Tanrının birliğine yoktur güman

Azrail der: Bre deli daha ne aman diliyorsun, ak sakallı babanın yanına vardın can vermedi, ak bürçekli ananın yanına vardın can vermedi, daha kim verecek dedi. Deli Dumrul der: Hasretlim vardır, buluşayım dedi. Azrail der: Bre deli hasretlin kimdir? Der: El kızı helallim var, ondan benim iki oğlancığım var, emanetim var, ismarlayacağım onlara, ondan sonra benim canımı alasin dedi.

Sürdü helallisinin yanına geldi, der:

Biliyor musun neler oldu

Gök yüzünden al kanatlı Azrail uçup geldi.

Benim beyaz göğsümü bastırıp kondu

Benim tatlı canımı alır oldu

Babama ver dedim can vermedi

Anama vardım can vermedi

Dünya şirin can tatlı dediler

Şimdi

Yüksek yüksek kara dağlarım sana yaylak olsun

Soğuk soğuk sularım sana içme olsun

Tavla tavla -koç -atlarım sana binek olsun

Penceresi altın otağım sana gölge olsun

Katar katar develerim sana yük taşıyıcı olsun

Ağıllarda beyaz koyunum sana şölen olsun

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Gözün kimi tutarsa
Gönlün kimi severse
Sen ona var
iki oğlancığı öksüz koyma
dedi. Kadın burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:
Der:
Ne diyorsun ne söylüyorsun
Göz açıp da gördüğüm
Gönül verip sevdiğim
Koç yığdım şah yığdım
Karşı yatan kara dağları
Senden sonra ben neylerim
Yaylar olsam benim mezarım olsun
Soğuk soğuk sularını
içer olsam benim kanım olsun
Altın akçeni harcar olsam benim kefenim olsun
Tavla tavla koç atını
Biner olsam benim tabutum olsun
Senden sonra bir yığidi
Sevip varsam beraber yatsam
Alaca yılan olup beni soksun
Senin o namert anan baban
Bir canda ne var ki sana kıyamamışlar
Arş şahit olsun sekizinci kat gök şahit olsun
Yer şahit olsun gök şahit olsun
Kadir Tanrı şahit olsun
Benim canım senin canına kurban olsun

dedi, razı oldu.

Azrail hatunun canını almağa geldi, insan oğlunun ejderhası eşine kıyamadı. Allah Teala'ya burada yalvarmış, görelim nasıl yalvarmış:

Der:

Yücelerden yücesin

Kimse bilmez nicesin

Güzel Tanrı

Çok cahiller seni gökte arar yerde ister

Sen bizzat müminlerin gönlündesin

Daim duran cebbar Tanrı

Ulu yollar üzerine

İmaretler yapayım senin için

Aç görsem donatayım senin için

Alırsan ikimizin canını beraber al

Bırakırsan ikimizin canını beraber bırak

Keremi çok kadir Tanrı

dedi. Hak Teala'ya Deli Dumrul'un sözü hoş geldi. Azrail'e emreyledi: Deli Dumrul'un babasının anasının canını al, o iki helalliye yüz kırk yıl ömür verdim dedi. Azrail de babasının anasının derhal canını aldı. Deli Dumrul yüz kırk yıl daha eşi ile ömür sürdü.

Dedem Korkut gelip destan söyledi deyiş dedi. Bu destan Deli Dumrul'un olsun, benden sonra alp ozanlar söylesin, alını açık cömert erenler dinlesin dedi.

Dua edeyim Hânım: Yerli kara dağların yıkılmasın. Gölgeleli koca ağacın kesilmesin. Taşkın akan güzel suyun kurumamasın. Kadir Tanrı seni namerde muhtaç etmesin. Ak alnında beş kelime dua kıldık, olsun kabul. Derlesin toplasın günahnızı adı güzel Muhammed'e bağışlasın Hânım hey!

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

USUN KOCA OĞLU SEĞREK

OĞUZ zamanında Usun Koca derler bir kişi var idi, ömründe iki oğlu var idi. Büyük oğlunun adı Eğrek idi. Cesur, deli, güzel yiğit idi. Bayındır Han'ın sohbetine ne zaman istese gelirdi. Beyler beyi olan Kazan'ın divanında buna hiç kapı baca yoktu. Beyleri çiğneyip Kazan'ın önünde otururdu.

Kimseye iltifat eylemezdi. Meğer Hânım gene bir gün beyleri çiğneyip oturunca. Ters Uzamış derlerdi Oğuz'da bir yiğit var idi, der: Bre Usun Koca oğlu bu oturan beyler her biri oturduğu yeri kılıcı ile, ekmeği ile almıştır, bre sen baş mı kestir kan mı döktün, aç mı doyurdun, çıplak mı donattın dedi. Eğrek der: Bre Ters Uzamış baş kesip kan dökmek hüner midir dedi. Der: Evet hünerdir ya! Ters Uzamış'ın sözü Egreğe tesir etti. Kalktı Kazan Bey'den akın diledi. Akın verdi. İlan etti, akıncı toplandı. Üç yüz mızraklı yiğit bunun yanına cem oldu. Meyhanede beş gün yeme içme oldu.

Ondan sonra Şirögüven kenarından Gökçe Deniz'e kadar olan memleketleri yağmaladı. Sayısız ganimet alındı. Yolu Alınca Kalesine uğramıştı. Kara Tekür orada bir kuru yaptırmıştı. Uçanlardan kaz, tavuk, yürüyenlerden geyik, tavşan bu avluya doldurup Oğuz yiğitlerine bunu tuzak yapmıştı. Usun Koca oğlunun yolu bu koruya uğradı. Korunun kapısını ufattılar. Yabanî geyik, kaz, tavuk kestiler, yediler içtiler. Atlarının eyerlerini aldılar, giyimlerini çıkardılar. Meğer Kara Tekür'ün casusu var idi, bunları gördü, gelip der: Bre Oğuz'dan bir bölük atlı geldi, korunun kapısını ufattılar, atlarının eyerlerini alıp giyimlerini çıkardılar, bre ne duruyorsunuz dedi.

Altı yüz kara elbiseli kâfir bunların üzerine saldırdılar. Yiğitleri öldürdüler. Eğreği tuttular. Alınca Kalesinde zindana attılar. Kara kara dağlardan haber aştı, kanlı kanlı sulardan haber geçti, kudretli Oğuz ellerine haber vardı. Usun Koca'nın ak otağı önünde feryat koptu. Kaza benzer kızı gelini ak çıkarıp kara giydi. Usun Koca oğul oğul diye akça yüzlü anası ile ağlaştılar sızlaştılar. Her kemikli gelişir, kaburgalı büyür. Meğer Hânım, Usun Koca'nın küçük oğlu Seğrek iyi, cesur, alp, deli yiğit oldu.

Bir gün yolu bir düğün derneğe uğradı. Kondular, yemek içmek ettiler. Seğrek sarhoş oldu. Dışarı ayak yoluna çıktı. Gördü ki öksüz oğlan bir çocukla kavgaya ediyor. Bre noldunuz diye bir tokat birine, bir tokat birine vurdu. Eski dutun biti, öksüz oğlanın dili acı olur. Biri der: Bre bizim öksüzlüğümüz yetmez mi, bize niye vuruyorsun, hünerin var ise kardeşin Alınca Kalesi'nde esirdir, var onu kurtar dedi. Seğrek dedi: Bre kardeşimin adı nedir?

Dedi: Eğrek'tir. şimdi Egreğe Seğrek yakışır, kardeşim sağ imiş kaygılanmam, kardeşsiz Oğuz'da durmam, karanlıklı gözümün aydını kardeş diye ağladı.

İçeri sohbeta girdi müsaade istedi, beyler hoşça kalın dedi. Atını çektiler bindi. Koşturdu anasının evine geldi. Alından indi anasının ağzını aradı. Seğrek burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Kalkıp ana yerimden doğruldum

Yelesi kara cins atıma sıçrayıp bindim

Çapraz yatan Ala Dağ eteğine vardım

Kudretli Oğuz ellerinde düğün dernek varmış oraya vardım

Yemek içmek arasında

Ak boz atlı bir haberci geldi

Çok zamanmış Eğrek derler bir yiğit esirmiş

Kadir Tanrı yol vermiş çıkıp gelmiş

Büyük Küçük kalmadı o yiğide karşı gitti

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Ana ben de varayım mı ne dersin
dedi. Anası burada söylemiş görelim hânım ne söylemiş :

Der:

Ağzın için öleyim oğul
Dilin için öleyim oğul
Karşı yatan kara dağın
Yıkılmıştı yüceldi ahir
Akıntılı güzel suyun
Çekilmişti çağladı ahir
Koca ağaçta dal budağın
Kurumuştı filizlenip yeşerdi ahir
Kudretli Oğuz beyleri izine varsa sen var
O yiğide yetiştiğinde
Ak boz atın üzerindin yere in
El bağlayıp o yiğide selam ver
Elini öpüp boynunu kucakla
Kara dağımın yükseği kardeş de
Ne duruyorsun oğul hoştur
dedi. Oğlan anasına söylemiş, görelim ne söylemiş:

Der:

Ana ağzın kurusun
Ana dilin çürüsün
Benim de kardeşim varmış kaygılınsam olmaz
Kardeşsiz Oğuz'da dursam olmaz
Ana hakkı Tanrı hakkı olmasaydı
Kara çelik öz kılıcımı çekeydim
Birdenbire güzel başını keseydim

Alca kanını yeryüzüne dökeydim

Ana zalim ana

dedi. Babası der: Yanlış haberdir oğul, kaçan giden senin ağabeyin değil, başkasıdır, ak sakallı ben babanı ağlatma, ihtiyarcık olmuş ananı sızlatma dedi. Oğlan burada söylemiş :

Der:

Üç yüz altmış altı alp ava binse

Kanlı geyik üzerine kavga kopsa

Kardeşli yiğitler kalkar kopar olur

Kardeşsiz zavallı yiğit ensesine yumruk dokunsa

Ağlayarak dört yanına bakar olur

Ela gözden acı yaşını döker olur

Ela gözlü oğlunuzu görünceye kadar

Bey baba hatun ana esen kalın

dedi. Baba ana yanlış haberdir, gitme oğul dediler. Oğlan der: Beni yolundan ayırmayın, ağabeyimin tutulduğu kaleye varmayınca, ağabeyimin ölüsünü dirisini bilmeyince, öldü ise kanını almayınca Oğuz eline gelmem, yok, dedi.

Baba ana ağlaşıp Kazan'a adam gönderdiler. Oğlan kardeşini andı gider, bize ne öğüt verirsin dediler. Kazan der: Ayağına at kösteğini vurun dedi. Yavuklusu vardı, acele düğün dernek ettiler. Attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kestirdiler.

Oğlanı gelin odasına koydular. Kız ile ikisi bir döseğe çıktılar. Oğlan kılıcını çıkardı kız ile kendi arasına koydu. Kız der: Kılıcını gider yiğit, murat ver murat al, sarılalım dedi. Oğlan der: Bre kavat kızı, ben kılıcıma doğranayım, okuma sancılayım, oğlum doğmasın, doğarsa on yaşına varmasın, ağabeyimin yüzünü görmeyince, ölmüş ise kanını almayınca bu gelin odasına girersem dedi.

Ayağa kalktı. Tavladan bir koç at çıkardı eyerledi. Giyimini giydi. Diz bağı, kol bağı bağladı. Der: Kız sen beni bir yıl bekle, bir yılda gelmezsem iki yıl bekle, iki yılda gelmezsem üç yıl bekle, gelmezsem o vakit benim öldüğümü bilesin, aygır atımı boğazlayıp aşımı ver, gözün kimi tutarsa, gönlün kimi severse ona var dedi. Kız burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Yiğidim ben seni bir yıl bekleyeyim

Bir yılda gelmezsen iki yıl bekleyeyim

İki yılda gelmezsen üç dört yıl bekleyeyim

Dört yılda gelmezsen beş yıl altı yıl bekleyeyim

Altı yol ayırımına çadır dikeyim

Gelenden gidenden haber sorayım

Hayır haber getirene at elbise vereyim

Kaftanlar giydireyim

Şer haber getirenin başını keseyim

Erkek sineği üzerime kondurmayayım

Murat ver murat al öyle git yiğidim

dedi. Oğlan der: kavat kızı ağabeyimin başına and içmişim. Dönmem, yok, dedi.

Kız der: Ayağı uğursuz gelin diyeceklerine hayasız gelin desinler, kayın babama, kayınanama söyleyeyim dedi. Söylemiş :

Babamdan daha iyi kayın baba

Anamdan daha iyi kayın ana

Develerinin erkeği ürktü gider

Deveciler önünü kesti döndüremez

Kara koç aygırın ürktü gider

At çobanları önünü kesti döndüremez

Ağllarının koçları ürktü gider
Çoban önünü kesti döndüremez
Ela gözlü oğlun kardeşini andı gider
Akça yüzlü gelinin döndüremez
Size malum olsun

dedi. Baba ana ah ettiler. Yerlerinden kalktılar oğul gitme diyerek, gördüler çare olmadı. Elbette o ağabeyimin tutulduğu kaleye varmayınca edemem dedi. Babası anası sür oğul, uğurun açık olsun, sağ esen varıp gelesin, geleceğin var ise, dediler.

Babasının anasının elini öptü, kara koç atına sıçrayıp bindi. Geceyi gündüze kattı, at sürdü. Üç gün geceli gündüzlü at koşturdu. Dereşam'ın kenarından geçti. O kardeşinin tutulduğu koruya geldi. Gördü ki at çobanı kâfirler kısırak güdüyorlar. Kılıç çekip altı kâfir tepeledi. Davul çalıp kısırakları ürktü getirip o koruya soktu. Geceyi gündüze katmış, üç gün geceli gündüzlü at koşturmuş yiğit, karanlıklı gözlerini uyku bürümüş yiğit atının yularını bileğine bağladı, yattı uyudu. Meğer kâfirin casusu var idi.

Gelip Tekür'e der: Oğuz'dan bir deli yiğit geldi, at çobanlarını öldürdü, kısırakları ürktü getirip koruya soktu. Tekür der: Silahlı altmış adam seçin, varınsınlar, tutup getirsinler dedi. Altmış silahlı adam seçtiler. Vardılar ansızın altmış demir giyimli kâfir oğlanın üzerine geldiler. Giyim hışırtısından, at kıpırdamasından. Meğer yiğit aygır binerdi. Hânım at kulağı tetikte olur, çökerek oğlanı uyandırdı. Oğlan gördü ki bir alay atlı geliyor. Sıçradı Adı güzel Muhammed'e salavat getirdi. Atına bindi, kara elbiseli kâfire kılıç vurdu, bastı kaleye tıktı. Yine uykusunu yenemeyip yerine varıp yattı uyudu. Gene atının yularını bileğine geçirdi. Kâfirler, sağ olanları, kaçarak Tekür'e' geldiler.

Tekür der: Tu yüz kerre : Altmış kişi bir oğlanı tutamadınız dedi. Bu sefer yüz kâfir oğlanın üzerine geldiler. Aygır yine oğlanı uyandırdı. Gördü kâfirler saf bağlamış geliyorlar. Oğlan kalktı atına bindi. Adı güzel Muhammed'e salavat getirdi, kâfire kılıç çaldı, bastı kaleye tıktı. Atını

döndürdü, gene konaklama yerine geldi. Uykusunu yenemedi, tekrar yattı uyudu. Atının yularını yine bileğine geçirdi. Bu sefer at oğlanın bileğinden boşandı kaçtı, Kâfirler yine Tekür'e geldiler. Tekür der: Bu defa üç yüz varın, dedi.

Kâfirler der: Varmayız, kökümüzü keser, hepimizi öldürür dediler. Tekür der: Ya nasıl eylemek gerek, varın o esir yiğidi çıkarın getirin, tekmeleyenin karnını boynuzlayan yırtar, at verin giyini verin dedi. Geldiler Egreğe dediler: Yiğit sana Tekür himmet eyledi, surda bir deli yiğit yolcunun yola gidenin, çobanın çoluğun ekmeğini alıyor, tut o deliyi oldur, seni bırakıverelim var git dediler. Pekala dedi. Eğreği zindandan çıkardılar. Saçını sakalını tıraş ettiler. Bir at, bir kılıç verdiler. Üç yüz kâfiri ona arkadaşlığa verdiler. Oğlanın üzerine geldiler. Üç yüz kâfir açıkta durdular.

Eğrek der: Gelin varalım dedi, tutalım.

Kâfirler der: Tekür'den buyruk sana oldu, sen var dediler.

Eğrek der: İşte uyuyor, gelin varalım dedi. Kâfirler der: Ay ne uyumak, koltuğunun altından bakar, kalkar bize geniş ovayı dar gösterir dediler. Der: Şimdi ben varayım, elini ayağını bağlayayım, sonra siz gelirsiniz dedi. Sıçradı kâfirler arasından çıktı. At şurup bu yiğidin üzerine geldi. Atından indi, yularını bir daha ilişti. Baktı gördü ki ayın on dördüne benzer bir güzel ela gözlü genç yiğit boncuk boncuk terlemiş uyuyor, gelenden gidenden haberi yok. Dolandı başı ucuna geldi.

Gördü ki belinde kopuzu var. Çıkarıp eline aldı söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Kalkıp yerinden doğrulan yiğit
Yelesi kara cins atına sıçrayıp binen
Arku Beli Ala Dağdan geceleyin aşan
Akıntılı güzel suyu delip geçen
Gurbete gelen yatar mı olur

Benim gibi pazusundan ak ellerini bağlatarak
Domuz damında yatar mı olur
Ak sakallı babasını ak bürçekli anasını
Ağlatarak sızlatır mı olur
Niye yatırılıyorsun yiğit
Gafil olma güzel başını kaldır yiğit
Ela gözünü aç yiğit
Kadirin verdiği tatlı canını uyku bürümüş yiğit
Pazusundan kollarını bağlatma
Ak sakallı babanı ihtiyarcık ananı ağlatma
Ne yiğitsin kudretli Oğuz dinden gelen yiğit
Yaradan hakkı için kalkı ver
Dört yanını kâfir sardı belli bil

dedi. Oğlan sıçradı kalktı. Kılıcının sapına yapıştı ki bunu vursun. Gördü ki elinde kopuz var. Der: Bre kâfir Dedem Korkut kopuzu hürmetine çalmadım dedi, eğer elinde kopuz olmasaydı ağabeyimin başı için seni iki parça kılardım dedi. Çekti kopuzu elinden aldı. Oğlan burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş :

Sabah erken yerimden kalktığım kardeş için
Ak boz atlar yormuşum kardeş için
Kalenizde esir var mıdır kâfir söyle bana
Kara başım kurban olsun kâfir sana

dedi. Büyük kardeşi Eğrek burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş :

Ağzın için öleyim kardeş
Dilin için öleyim kardeş
Memleketini doğum yerini sorar olsam neresidir
Karanlık gece içinde, yolu kaybetse ümidin nedir

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Büyük sancak tutan hanınız kim
Kavga günü önden at tepen alpınız kim
Yiğit senin baban kim
Alp erin erden adın saklaması ayıp olur
Adın nedir yiğit

dedi. Bir daha söylemiş, der:

Develerimi güdünce devecim misin
Kara koçumu güdünce at çobanım mısın
Ağlılarımı güdünce çobanım mısın
Kulağımda çınlayan naibim misin
Beşikte koyup gittiğim kardeşçiğim misin
Yiğit söyle bana

Kara başım kurban olsun bugün sana
dedi. Seğrek burada büyük kardeşine söyledi, der:

Karanlık gece içinde yolu kaybetsem ümidim
Büyük sancak tutan Hânımız Bayındır Han
Savaş günü önden at tepen alpımız Salur Kazan
Babamın adını sorarsan Uşun Koca

Benim adımlı sorar olsan Seğrek
Kardeşim var imiş adı Eğrek
dedi. Bir daha söyledi, der:

Develerini güdünce devecimim
Kara koçunu güdünce at çobanımım
Beşikte koyup gittiğin kardeşinim

dedi. Büyük kardeşi Eğrek burada söylemiş, görelim hânım nasıl söylemiş:

Der:

Ağzın için öleyim kardeş

Dilin için öleyim kardeş

Er mi oldun yiğit mi oldun kardeş

Gurbete kardeşini aramağa sen mi geldin kardeş

dedi. İki kardeş kucaklaşa kucaklaşa görüştüler. Eğrek küçük kardeşinin boynunu öptü. Seğrek de ağabeyisinin elini öptü. Karşı yakadan kâfirler bakışıyorlar. Derler: Güreştiler galiba, belki bizimki yener dediler. Gördüler ki kucaklaştılar, görüştüler, cins atlara biniştiler. Kara elbiseli kâfire at sürdüler, kılıç yürüttüler. Kâfiri bastılar öldürdüler, kaleye döktüler. Gelip yine o koruya girdiler kısırakları dışarı çıkardılar. Davul çalıp kısırakları önlerine kattılar. Dereşam suyunu at tepip geçtiler.

Geceyi gündüze kattılar, Oğuz'un hudut boyuna yetiştiler. Kanlı kâfir elinden kardeşçliğini çekip aldı. Ak sakallı babasına müjdecî gönderde babam bana karşı gelsin dedi. Uşun Koca'ya haberci geldi. Müjde, gözün aydın, oğulların ikisi beraber sağ esen geldi dediler. Koca işitip şad oldu. Gümbür gümbür davullar çalındı. Altın tunç borular öttürüldü. O gün alaca büyük otağlar dikildi. Artan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kesildi. Koca Bey oğullarına karşı geldi. Attan indi, oğlanları ile kucaklaşa kucaklaşa görüştü. İyi misiniz, esen misiniz oğullar dedi. Gölgeliği altınlica odasına geldiler. Eğlence, yemek içmek oldu. Büyük oğlana da güzel gelin getirdi. İki kardeş birbirine sağdıç oldular. Gelin odalarına koşturup indiler, murada maksuda eriştiler.

Dedem Korkut gelip destan söyledi, deyiş dedi. Evvel ahir uzun yaşın ucu ölüm. Ölüm vakti geldiğinde arı imandan ayırmasın. Günahınızı Muhammet Mustafa'nın yüzü suyuna bağışlasın. Amin diyenler Tanrı'nın yüzünü görsün Hânım hey!.

İÇ OĞUZA DIŞ OĞUZ ASI OLUP BEYREĞİN ÖLDÜĞÜ DESTANI

Üç Ok, Boz Ok bir araya gelse Kazan evini yağmalatırdı. Kazan tekrar evini yağmalattı. Amma Dış Oğuz beraber bulunmadı. Sadece İç Oğuz yağmaladı. Ne zaman Kazan evini yağmalatsa helallisinin elini tutar, dışarı çıkardı, ondan sonra yağma ederlerdi. Dış Oğuz beylerinden Aruz, Emen ve diğer beyler bunu işittiler, dediler ki bak bak, şimdiye kadar Kazan'ın evini beraber yağma ederdik, şimdi niçin beraber olmayalım dediler. Söz birliği ile bütün Dış Oğuz beyleri Kazan'a gelmediler, düşmanlık eylediler. Kılbaş derler bir kişi var idi.

Kazan der: Bre Kılbaş bu Dış Oğuz beyleri daima beraber gelirlerdi, şimdi niçin gelmediler dedi. Kılbaş der: Bilmez misin niçin gelmediler. Evini yağmalattığın zaman Dış Oğuz beraber bulunmadı, sebep odur dedi. Kazan der: Düşmanlık beslediler Öyle mi dedi. Kılbaş der: Hânım ben varayım, onların dostluğunu düşmanlığını öğreneyim dedi. Kazan der: Sen bilirsin, var dedi.

Kılbaş birkaç adamla ata binip Kazan'ın dayısı Aruz'un evine geldi. Aruz da altın gölgeliğini dikmişti, oğlanlarıyla oturmuştu. Kılbaş gelip Aruz'a selam verdi. Der: Kazan darda kaldı, mutlaka dayım Aruz bana gelsin dedi. Kara başım bunaldı, üzerime düşman geldi, develerimi bağırıttılar, kara koçta cins atlarımı kişnettiler, kaza benzer kızımız gelinimiz darda kaldı, benim kara başıma gör neler geldi, dayım Aruz gelsin dedi. Aruz der: Bre Kılbaş o vakit ki Üç Ok, Boz Ok bir araya gelse o vakit Kazan

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

evini yağmalatırdı, suçumuz neydi ki yağmada beraber olmadık dedi. Daima Kazan'ın başına sıkıntılar gelsin, dayısı Aruz'u daim ana dursun, biz Kazan'a düşmanız belli bilsin dedi. Kılbaş burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş :

Der:

Bre adam

Kalkıp Kazan Han yerinden doğrulu verdi

Ala Dağda çadırını otağını dikti

Üç yüz altmış altı alp erenler yanına toplandı

Yemek içmek arasında beyler seni andı

Üstümüze düşman falan gelmedi

Ben senin dostluğunu düşmanlığını denemeğe geldim

Kazan'a düşman imişsin bildim

dedi. Kalkıp hoşça kol diyip gitti.

Aruz müteessir oldu. Dış Oğuz beylerine adam gönderdi: Emen gelsin. Alp Rüstem gelsin, Dönebilmez Dülek Evren gelsin, geri kalan beyler hep gelsin dedi. Dış Oğuz beyleri hep toplandı. Alaca büyük otağlarını düzlüğe dikti. Attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kestirdi. Dış Oğuz beylerini ağırlayıp ziyafet verdi. Der: Beyler ben sizi niye çağırırım biliyor musunuz? Dediler: Bilmiyoruz. Aruz der: Kazan bize Kırbaş' ı göndermiş, elim günüm yağmalandı, kara başım bunaldı, dayım Aruz bana gelsin demiş. Emen der: Ya sen ne cevap verdin? Aruz der ki: Kılbaş'a dedim ki ne zaman ki Kazan evini yağmalatırdı. Dış Oğuz beyleri beraber yağmalardı beyler gelir Kazan'ı selamlar giderdi, şimdi

suçumuz ne oldu ki beraber bulunmadık, biz Kazan'a düşmanız dedim. Emen der: İyi demişsin. Aruz der: Beyler ya siz ne dersiniz Beyler der: Ne diyelim, madem ki sen Kazan'a düşman oldun, biz de düşmanız dediler. Aruz ortaya Kur'an getirdi, hep beyler el basıp and içtiler, senin dostuna dost ve düşmanına düşmanız dediler. Aruz bütün beylere kaftan verdi. Döndü der: Beyler Beyrek bizden kız almıştır, güveyimizdir, amma Kazan'ın inançlısıdır, gelsin bizi Kazan ile barıştırsın, diyelim getirelim, bize itaatkâr olursa ne ala, olmazsa ben sakalını tutayım siz kılıç üşüştürün parçalayın, aradan Beyreği kaldıralım, ondan sonra Kazan ile işimiz hayır ola dedi. Beyreğe mektup gönderdiler.

Beyrek odasında yiğitleri ile yiyip içiyordu. Aruzdan adam geldi, selam verdi. Beyrek selam aldı. Dedi: Hânım, Aruz size selam ediyor, kerem etsin Beyrek gelsin bizi Kazan ile barıştırsın diyor. Beyrek pekala dedi. Atını çektiler, bindi. Kırk yiğitle Aruz'un evine geldi. Dış Oğuz beyleri otururken girip selam verdi. Beyreğe Aruz der: Biliyor musun seni niye çağırdık? Beyrek der: Niye çağırdınız? Aruz der: Hep şu oturan beyler Kazan'a asi olduk, and içtik. Kur'an getirdiler, sen de and iç dediler. Kazan'a ben asi olmam diye and içti, söyledi:

Der :

Ben Kazanın nimetini çok yemişim
Bilmez isem gözüme dursun
Kara koçta cins atına çok binmişim
Bilmez isem bana tabut olsun
Güzel kaftanlarını çok giymişim
Bilmez isem kefenim olsun
Alaca büyük otağına çok girmişim
Bilmez isem bana zindan olsun
Ben Kazandan dönmem belli bil

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

dedi. Aruz öfkeleni, kavrayıp Beyreğin sakalını tuttu. Beyler Seyreğe kıyamadı. Beyrek Aruz'un öfkeleniğini burada bildi. Söylemiş :

Der:

Aruz bana bu işi edeceğini bilseydim
Kara koçta cins atıma binerdim
Yapısı sağlam demir giyimimi giyerdim
Kara çelik öz kılıcımı belime bağlardım
Alın başa sağlam miğferimi geçirirdim
Kargı dalı altmış tutam mızrağımı elime alırdım
Ela gözlü beyleri yanıma katardım
Ben bu işi duysam sana böyle gelir miydin
Aldatarak er tutmak karı işidir
Karından mı öğrendin sen bu işi kavat

dedi. Aruz der: Bre herze merze söyleme, kanına susama, gel and iç dedi. Beyrek der: Vallah ben Kazan uğruna başımı koymuşum, Kazan'dan dönmem, ister yüz parça eyle dedi. Aruz gene öfkeleni. Beyreğin sakalını sınıksı tuttu. Beylere baktı, gördü kimse gelmiyor. Aruz kara çelik öz kılıcını çekip Beyreğin sağ oyluğunu kesti. Kara kana bulandı Beyreğin başı bunaldı. Beyler hep dağıldı, herkes atlı atına bindi. Beyreği de bindirdiler, ardına adam bindirip kucakladılar. Kaçtılar. Beyreği otağına yetiştirdiler. Cübbesini üzerine Örttüler. Beyrek burada söyledi:

Der:

Yiğitlerim yerinizden halkın
Ak boz atımın kuyruğunu kesin
Arku Beli Ala Dağdan geceleyin aşın

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Akıntılı güzel suyu delip geçin
Kazanın divanına koşup varın,
Ak çıkarıp kara giyin
Sen sağ ol Beyrek öldü diyin

Söyleyiniz : Namer Aruz dayından adam geldi. Seyreği istemiş, o da varmış, hep Dış Oğuz beyleri toplanmış, bilmedik, yeme içme arasında Kur'an getirdiler, Kazan'a biz asi olduk and içtik, gel sen de and iç dediler, içmedi ben Kazan'dan dönmem dedi, namert dayın hiddetlendi, beyreği kılıçladı, kara kana bulandı darda kaldı, yarın kıyamet gününde benim elim Kazan Han'ın yakasında olsun benim kanımı Aruz'a koyarsa dedi. Bir daha söylemiş.

Der:

Yiğitlerim Aruz oğlu Başat gelmeden
Elim günüm yağmalanmadan
Develerde develerimi bağirtmadan
Kara koçta cins atımı kişnetmeden
Akça koyunlarım meleşmeden
Akça yüzlü kızım gelinim ağlaşmadan
Akça yüzlü güzelimi Aruz oğlu Başat gelip almadan
Elimi günümü yağmalamadan
Kazan bana yetişsin
Benim kanımı Aruza koymasın
Akça yüzlü sevgilimi oğluna alıversin
Ahiret hakkını helal etsin
Beyrek padişahlar padişahı hakka vasil oldu
Belli bilsin

dedi.

Beyreğin babasına anasına haber oldu. Ak evinin eşiğinde feryat koptu. Kaza benzer kızı gelini ak çıkardı kara giydi. Ak boz atının kuyruğunu kestiler. Kırk elli yiğit kara giyip mavi sarındılar. Kazan Bey'e geldiler. Sarıklarını yere vurdular, Beyrek diye çok ağladılar. Kazan'ın elini öptüler, sen sağ ol. Beyrek öldü dediler. Namert dayın hile yapmış, çağırarak bizi aldılar, vardık. Dış Oğuz beyleri size asi olmuşlar, bilmedik. Kur'an getirdiler, biz Kazan'a asi olduk, sen de bize itaat et dediler, and içtiler. Beyrek ekmeğini çiğnemedi, onlara itaat etmedi, dayın namert Aruz öfkeleni. Beyreği oturduğu yerde kılıçladı, bir oyluğunu düşürdü, sen sağ ol Hânım, Beyrek Hakka vasil oldu, benim kanımı Aruz'a koymasın dedi, dediler. Kazan bu haberi işitti, mendilini eline alıp hüngür hüngür ağladı, divanda feryat figan kıldı. Hep orada olan beyler ağlaştılar. Kazan vardı odasına girdi, yedi gün divana çıkmadı, ağladı oturdu.

Beyler toplandı divana geldi. Kazan'ın kardeşi Kara Göne der: Kılbaş var söyle ağam Kazan gelsin çıksın, bir yiğit senin yüzünden aramızdan eksildi, hem vasiyet eylemiş, benim kanımı koymayasın, alasin demiş, varalım düşmanı haklayalım de, dedi Kılbaş der: Sen kardeşisin, sen var dedi. Velhasıl ikisi beraber vardılar. Kazan'ın odasına girdiler. Selam verdiler, sen sağ ol Hânım dediler. Bir yiğit aramızdan eksildi, senin yolunda baş verdi, hayatının kanını alalım size ısmarlamış, benim kanımı alsın demiş ağlamakla bir şey mi olur, kalkıp gel yukarı dediler. Kazan der: Uygundur, acele cephaneyi yükletsinler beyler hep binsinler dedi.

Bütün beyler bindi. Kozan'ın yağız al atını çektiler, bindi. Boru çalındı, davul vuruldu. Gece gündüz demediler, koşturma oldu. Aruz'a ve bütün Dış Oğuz beylerine haber oldu, işte Kazan geldi dediler. Onlar da asker toplayıp boru çaldırıp Kazan'a karşı geldiler. Üç Ok, Boz Ok karşılaştılar.

Aruz der; Benim İç Oğuz'dan hasmım Kazan olsun Emen der: Benim hasmım Ters Uzamış olsun. Alp Rüstem der: Benim hasmım Ense Koca oğlu Okçu olsun dedi. Her biri bir hasım gözetti.

Aylar bağlandı, ordular dizildi, borular çalındı, davullar dövüldü. Aruz Koca meydana at tepti. Kazan'a seslenip sen benim hasmımsın, sen gel beri dedi. Kazan kalkan tuttu, mızrağını eline aldı, başının üzerinde

çevirdi. Der: Bre kavat namertlikle er öldürmek nasıl olur. ben sana göstereyim dedi. Aruz Kazan'ın üzerine at sürdü. Kazan'ı kılıcladı, zerre kadar kestirmede öteye geçti. Sıra Kazan'a geldi. Altmış tutam alaca mızrağını koltuğa kıstı. Aruz'a bir mızrak vurdu. Göğsünden şimşek gibi öteye geçti. At üzerinden yere yıktı. Kardeşi Kara Göne'ye işaret etti. başını kes dedi. Kara Göne attan indi, Aruz'un başını kesti. Dış Oğuz beyleri bunu görüp hep attan indiler, Kazan'ın ayağına kapandılar, suçlarının affını dilediler, elini öptüler. Kazan suçlarını bağışladı. Seyreğin kanını dayısından aldı. Aruz'un evini talan ettirdi, elini gününü yağmalattı. Yiğit beyler ganimet aldı. Kazan yeşil düzlüğe, güzel çimene çadır diktirdi, otağını kurdu. Dedem Korkut gelip neşeli havalar çaldı. Gazi erenlerin başına ne geldiğini söyleyiverdi.

Hani dediğim bey erenler
Dünya benim diyenler
Ecel aldı yer gizledi
Fani dünya kime kaldı
Gelimli gidimli dünya
Son ucu ölümlü dünya

Akibet, uzun yaşın ucu ölüm, sonu ayrılık.

Dua edeyim Hânım : Ölüm vakti geldiğinde arı imandan ayırmasın. Ak sakallı babanın yeri cennet olsun. Ak bürcekli ananın yeri cennet olsun. Kadir Mevla seni namerde muhtaç etmesin. Ak alnında beş kelime dua kıldık, kabul olsun. Amin amin diyenler Tanrı'nın yüzünü görsün. Derlesin toplasın günahınızı Muhammed Mustafa'ya bağışlasın Hânım hey!...

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

KADILIK KOCA OĞLU YEGENEK

Kam Gön oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Kara yerin üzerine ak otağını dikmişti. Alaca gölgeleşti gök yüzüne yükselmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. İç Oğuz, Dış Oğuz beyleri sohbeta toplanmıştı. Yeme içme idi.

Kazılık Koca derlerdi bir kişi var idi. Bayındır Han'ın veziri idi. Şarabın keskini başına çıkı. Kaba dizi üzerine çöktü. Bayındır Han'dan akın diledi. Bayındır Han izin verdi. Nereye istersen git dedi. Kazılık Koca iş görmüş, işe yarar odamdı. İşe yarar yaşlılarını yanına topladı, teçhizat ve levazımı ile yola girdi. Çok dağlar, dere tepe geçti. Günlerden bir gün Düzmürd Kalesi'ne geldi. Karadeniz kenarında idi.

Ona erişip kondular. O kalenin bir tekürü var idi. Adına Arşın oğlu Direk Tekür derlerdi. O kâfirin altmış arşın boyu var idi. Altmış batman gürz vururdu, çok kuvvetli yay çekerdi. Kazılık Koca kaleye yetişir yetişmez cenge başladı. Sonra o tekür kaleden dışarı çıktı, meydana girdi, er diledi. Kazılık Koca onu görür görmez yel gibi yetiştirdi, tutkal gibi yapıştı. Kâfirin ensesine bir kılıç vurdu, zerre kadar kestiremedi. Sıra kâfire geldi. O altmış batman gürz ile Kazılık Koca'ya tepeden aşağı tutup çaldı. Yalan dünya başına dar oldu düdük gibi kan fıskırdı. Kazılık Koca'yı yakalayıp tutup kaleye koydular.

Yiğitleri durmayıp kaçtılar. Kazılık Koca tam on altı yıl kalede esir oldu. Sonra Emen derlerdi bir kişi altı kerre varıp kaleyi alamadı. Meğer Hânım, Kazılık Koca esir olduğu vakit bir oğlancığı var idi. Bir yaşında idi. On beş yaşına girdi, yiğit oldu. Babasını öldü biliyordu. Yasak eylemişlerdi, esir olduğunu oğlandan saklıyorlardı. O oğlanın adına Yigenek derlerdi. Günlerden bir gün Yigenek oturup beyler ile sohbet ederken, Kara Göne oğlu Budak ile uyuşamadı. Birbirine söz atıştılar.

Budak der: Burada boş laf edip ne yapıyorsun, madem ki er diliyorsun, varıp babanı kurtarsana, on altı yıldır esirdir dedi. Yigenek bu haberi işitince yüreği oynadı, kara bağı sarsıldı. Kalktı. Bayındır Han'ın huzuruna vardı, yere yüz koydu, der:

Sabah erken sapa yerde dikilince ak otağa
Atlas ile yapılınca mavi gölgelikli
Tavla tavla çekilince yiğit atlı
Çağınp yardım isteyince bol çavuşla
Çalkandığında yağ dökülen bol nimetli
Darda kalmış yiğidin arkası
Zavallının biçarenin ümidi
Türkistanın direği
Yırtıcı kuşun yavrusu
Amit suyunun aslanı
Karacüğün kaplanı
Devletli han medet

Bana asker ver, beni babamın esir olduğu kaleye gönder dedi.

Bayındır Han buyurdu, yirmi dört sancak beyi gelsin dedi. Önce Demirpakı Derbendinde bey olan, kargı mızrak ucunda er böğürten, hasıma yetiştiginde kimsin diye sormayan Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder seninle beraber varsın dedi. Aygır Gözler Suyu'ndan at yüzdüren, elli yedi kalenin kilidini alan Eylik Koca oğlu Dülek Evren beraber varsın dedi. Çift burçtan

kayın oku durmadan geçen Yağrınıcı oğlu Kalmış seninle beraber varsın. Üç kerre düşman görmese kan ağlayan Toğsun oğlu Rüstem beraber varsın dedi. Ejderhalar ağzından adam alan Deli Evren beraber varsın. Yeryüzünün bir uçundan bir ucuna yetişeyim diyen Soğan Sarı beraber varsın. Sayılmakla Oğuz erenleri tükense olmaz.

Bayındır Han yirmi dört kahraman sancak beyini Yigeneğe arkadaşlığa verdi. Beyler toplanıp hazırlıklarını yaptılar. Meğer o gece Yigenek rüya gördü. Rüyasını arkadaşlarına söyledi, görelim hânım ne söyledi:

Der: Beyler birdenbire kara başım, gözüm uykuda iken rüya gördü. Ela gözümü açıp dünya gördüm.

Ak boz atlar koşturan alplar gördüm. Ak miğferli alpları yanıma aldım. Ak sakallı Dede Korkut'tan öğüt aldım. Ataca yatan kara dağları aşım. İleri yatan Karadeniz'e girdim. Gemi yapıp gömleğimi çıkardım yelken kurdum. İleri yatan denizi deldim geçtim. Öteki kara dağın bir yanında alnı başı parlayan bir er gördüm. Kalkıp yerimden doğruldum. Kargı dilli öz mızrağımı kaptım. Karşılıyıp o ere vardım. Karşısından o eri mızraklayacağım zaman denedim. Göz ucu ile o ere baktım. Dayırn Emen imiş onu bildim. Döndüm o ere selam verdim. Oğuz ellerinden kimsin dedim. Gözkapaklarını kaldırıp yüzüme baktı. Oğul Yigenek nereye gidiyorsun dedi, söyledi. Ben dedim: Düzmürd kalesine gidiyorum, babam orada esir imiş dedim. Burada dayım bana söyledi:

Der:

Yetiştiginde yel yetişmezdi yedi vurgunum

Yedi bayırın kurduna benzerdi yiğitlerim

Yedi kimiyle kurulurdu benim yayım

Kayın dalı tüylerinden som altınlı benim okum

Yel esti yağmur yağdı yükü koptu

Yedi defa vardım o kaleyi alamadım geri döndüm

Benden daha er çıkmayasın Yigeneğim dön

dedi. Yigenek rüyasında dayısına söylemiş:

Der:

Kalkıp yerinden doğrulduğunda
Ela gözlü bey yiğitleri yanına almadın
Adı belli beylerle sen at koşturmadın
Beş akçeli süvarileri arkadaş ettin
Onun için o kaleyi sen alamadın
demiş. Yigenek yine der:
Kese kese yemeğe yahni güzel
Kesme gününde kumandan hızlı güzel
Daim geldiğince dursa devlet güzel
Bildiğini unutmasa akıl güzel
Hasmından dönmese kaçmasa erlik güzel
dedi.

Bu rüyayı Yigenek arkadaşlarına hikaye eyledi. Meğer dayısı Emen orada yakın idi. Cümle beylerle arkadaş olup gittiler. Düzmürd Kalesine yetişince etrafını çevirip gittiler kondular. Kâfirler bunları görünce Arşın oğlu Direk Tekür'e haber verdiler.

O mel'un da kaleden dışarı çıkıp bunların karşısına geçti, er diledi. Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder yerinden kalkı verdi, altmış tutam sivri mızrağını koltuğa kısıp o kâfiri karşısından mızraklayayım dedi, mızraklayamadı. Kâfir Tekür yakalayıp zorladı, mızrağını çektii elinden aldı. O altmış batman gürz ile Dünder'ı tepeden aşağı tutup çaldı. Geniş dünya başına dar oldu. Cins atını çevirdi, çekilip döndü. Ondan sonra Dönebilmez Dülek Evren altı kanatlı çomağı ile at tepip gelip yukarıdan aşağı kâfire şiddetle vurdu, yenemedi.

Tekür yakalayıp elinden çomağını aldı, ona da gürz ile vurdu. O da cins atını çevirdi döndü. Hânım, yirmi dört sancak beyi Tekür'ün elinde perişan oldu. Sonra Kazılık Koca oğlu Yigenek, taze yiğiticik yaradan Allah'a sığındı, ölümsüz mabudu övdü, der:

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Yücelerden yücesin
Kimse bilmez nicesin
Aziz Tanrı
Sen anadan doğmadın
Sen babadan olmadın
Kimsenin rızkını yemedin
Kimseye güç etmedin
Bütün yerlerde birsin
Sen daim ve baki olan Allahsın
Ademe sen taç giydirdin
Şeytana lanet kıldın
Bir suçtan ötürü huzurundan sürdün
Nemrud göğre ok attı
Karnı yarık balığı karşı tuttun
Ululuğuna haddin yok
Senin boyun kaddin yok
Veya cism ile ceddin yok
Vurduğunu ulutmayan Ulu Tanrı
Bastığını belirtmeyen belli Tanrı
Kaldırdığını göğre yetiştiren güzel Tanrı
Kızdığını kahreden kahhar Tanrı
Birliğine sığındım Rabbim kadir Tanrı
Medet senden
Kara elbiseli kâfire at tepiyorum
İşimi sen yoluna koy

dedi. Hemen at sürdü. Yel gibi yetişti, tutkal gibi yapıştı. Kâfirin omuzuna bir kılıç vurdu. Giyimini kuşamını doğradı, altı parmak derin-

liğinde yara açtı. Kara kanı fıskırdı, kara kalçası, çizmesi dolu kan oldu. Kara başı bunaldı darda kaldı. Hemen döndü kaleye kaçtı. Yiğenek ardından yetişti. Kale kapısına girmişken kara çelik öz kılıcı ile ensesine öyle çaldı ki başı top gibi yere düştü. Ondan sonra Yiğenek atını döndürdü. askerin yanına geldi.

Esir olan Kazılık Koca'yı bırakı vermişler, çıkıp geldi. Hay bey yiğitler kâfiri kim öldürdü diyerek söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Develerin dişisini gebe koydum

Erkek midir dişi midir onu bilsem

Kara elimin koyununu gebe koydum

Koç mudur koyun mudur onu bilsem

Ela gözlü güzel helalimi hamile koydum

Erkek midir kız mıdır onu bilsem

Bre bey yiğitler haber bana Yaradanın aşkına

dedi. Yiğenek burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Develerin dişisini gebe koydun erkek oldu

Kara elde koyununu gebe koydun koç oldu

Ela gözlü güzel helalini hamile koydun aslan oldu

dedi. Yiğenek babası ile görüştü. Ondan sonra geri kalan beyler görüştü. Sonra hep birden beyler kaleye yürüyüş ettiler, yağmaladılar. Babası ile Yiğenek gizli yaka tutarak koklaştılar, iki hasret birbiriyle buluştular, ıssız yerin kurdu gibi uluştular. Tanrı'ya şükürler kıldılar.

Kalenin kilisesini yıkıp yerine mescit yaptılar. Aziz Tanrı adına hutbe okuttular. Kuşun alaca kanını, kumaşın arısını, kızın güzelini, dokuz katlı içlenmiş süslü elbise, cübbe Bayındır Han'a hisse çıkardılar. Geri kalanını gazilere bağışladılar. Döndüler, evlerine geldiler.

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Dedem Korkut gelip destan söyledi, deyiş dedi. Bu Oğuzname Yigeneğin olsun dedi.

Dua edeyim Hânım : Yerli kara dağların yıkılmasın. Gölgele koca ağacın kesilmesin. Ak sakallı babanın yeri cennet olsun. Ak bürçekli ananın yeri cennet olsun. Ahir son an imandan ayırmasın. Ak alnında beş kelime dua kıldık kabul olsun. Günahınız adı güzel Muhammed Mustafa'nın yüzü suyuna bağışlasın Hânım hey!.

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

BEGIN OĞLU EMREN'İN DESTANI

Kam Gön oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Ak otağını kara yerin üzerine diktirmişti. Alaca gölgeliği gök yüzüne yükselmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. İç Oğuz, Dış Oğuz beyleri toplanmıştı.

Dokuz Tümen Gürcistan'ın haracı geldi. Bir at, bir kılıç, bir çomak getirdiler. Bayındır Han çok müteessir oldu. Dedem Korkut geldi neşeli havalar çaldı, Hânım niye müteessir oluyorsun dedi. Der: Nasıl müteessir olmayayım, her yıl altın akçe gelirdi, yağide beye verirdik, hatırları hoş olurdu, şimdi bunu kime verelim ki hatırı hoş olsun dedi. Dede Korkut der: Hânım bunun üçünü de bir yağide verelim dedi. Oğuz iline karakol olsun dedi. Han Bayındır kime verelim dedi. Sağına soluna baktı, kimse razı olmadı. Begin derlerdi bir yağit var idi, ona baktı, der: Sen ne dersin? Begin razı oldu. Kalktı yeri öptü Dedem Korkut himmet kılıcını beline bağladı, çomağı omzuna koydu, yayı koluna geçirdi.

Koç aygırı çektirdi bu da bindi. Hasımını akrabasını ayırdı, evini çözdü, Oğuz'dan göç eyledi. Berdeye, Genceye varıp vatan tuttu. Dokuz Tümen Gürcistan ağzına varıp kondu, karakolluk eyledi. Yabancı, kâfir gelse başını Oğuz'a armağan gönderirdi. Yılda bir kerre Bayındır Han'ın divanına varırdı.

Yine Bayındır Han'dan adam geldi acele gelesin diyerek. Sonra Begin geldi, peşkeşini çekti. Bayındır Han'ın elini öptü. Han da Begin'i misafir etti, güzel at, güzel kaftan, bol harçlık verdi. Üç gün de Begin'i av şikar etiyse misafir edelim beyler dedi. Av ilan ettiler.

Vakfa ki av hazırlığı oldu, kimi atını över, kimi kılıcını, kimi çekip ok atmasını över. Salur Kazan ne atını övdü, ne kendisini övdü, amma Begin'in hünerini söyledi.

Üç yüz altmış altı alp ava binse, kanlı geyik üzerine yürüyüş olsa, Begin ne yay kurardı, ne ok atardı, hemen yayı bileğinden çıkarırdı boğanın yabani geyiğin boynuna atardı, çekip durdururdu. Zayıf ise kulağını delerdi avda belli olsun diye, amma semiz olsa boğazlardı. Eğer beyler geyik avlasa, kulağı delik olsa, Begin sevincidir diye Begin'e gönderirlerdi.

Kazan Bey der: Bu hüner atın mıdır, erin midir? Hânım, erindir dediler. Han der: Yok, at işlemese er övünmez, hüner atındır dedi. Bu söz Begin'e hoş gelmedi. Begin der: Alplar içinde bizi kuskunumuzdan balçığa batırdın dedi. Bayındır Han'ın bahşişini önüne döktü, hana küstü, divandan çıktı. Atını çektiler, ela gözlü yiğitlerini alıp evine geldi.

Oğlancıkları karşı geldi, okşamadı. Ak yüzlü hatunu ile konuşmadı. Hatun burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Altın tahtımın sahibi beyim yiğit
Göz açıp da gördüğüm
Gönül verim sevdiğim
Kalkıp yerinden doğruluverdin
Ela gözlü yiğitlerini yanına aldın
Arku Beli Ala Dağdan geceleyin aştın
Akıntılı güzel sudan geceleyin geçtin
Ak alınlı Bayındır Hanın divanına geceleyin vardın
Ela gözlü beyler ile yedin içtin

Kavimli kavmi ile atıştı mı
Garip başın kavgada kaldı mı
Hani Hânım altında güzel atın yok
Üstünde altın miğfer cübbesi yok
Ela gözlü beylerini okşamazsın
Akça yüzlü güzelinle söyleşmezsin
Nedir halin

dedi. Begin söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Kalkıp yerimden doğruluverdim
Yelesi kara cins atıma sıçrayıp bindim
Arku Beli Ala Dağdan geceleyin aştım
Ak alınlı Bayındırın divanına dört nala vardım
Ela gözlü beyler ile yedim içtim
Kavimliyi kavmi ile iyi gördüm
Hânımın nazarı bizden dönmüş gördüm
Eli günü terk ederek Dokuz Tümen Gürcistana gidelim
Oğuzası oldum belli bilin

dedi. Hatun der: Yiğidim bey yiğidim, padişahlar Tanrı'nın gölgesidir, padişahına asi olanın işi rast gelmez, arı gönülde pas olsa şarap açar, sen gideli Hânım çapraz yatan alaca dağların avlanmamıştır, ava bin gönlün açtınsın dedi. Begin baktı hatun kişinin aklı, sözü iyidir. Cins atını çektirip sıçradı bindi, ava gitti.

Av avlayarak gezerken önünden bir pareli geyik çıktı. Begin buna at sürdü. Boğanın ardından erişti, yay kirişini boynuna attı. Boğanın canı acımişti, kendisini bir yüksek yerden attı. Begin atın gemini yenemedi, beraber uçtu. Sağ oyluğu kayaya dokundu kırıldı.

Begin kalktı, ağladı, der: Büyük oğlum, büyük kardeşim yok. Hemen okluğundan gez çıkarıp atının eyerinin arkasındaki kayışları çekti kopardı. Kaftanının altından ayağını sımsıkı sardı. Var kuvvetiyle atının yelesine düştü. Avcılardan ayrı, tülbendi boğazına geçti, yurdunun ucuna geldi.

Oğlancığı Emren Yiğit babasına karşı geldi. Gördü benzi sararmış, tülbendi boğazına geçmiş. Arkadaşlarını sorup oğlan burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Kalkıp yerinden doğruluverdin
Yelesi kara cins atına sıçrayıp bindin
Çapraz yatan ala dağlar eteğine ava vardın
Kara elbiseli kâfirlere rastladın mı
Ela gözlü yiğitlerini kırdırdın mı
Ağız dilden birkaç kelime haber bana
Kara başım kurban olsun babam sana

dedi. Begin oğluna söylemiş, görelim hânım ne söylemiş :

Dedi:

Oğul oğul ay oğul
Kalkıp yerinden doğrulu verdim
Kara dağlar önüne ava bindim
Kara elbiseli kâfirlere rastlamadım

Ela gözlü yiğitlerimi kıdırmadım
Sağdır esendir yiğitlerim oğul kaygılanma
Üç gündür keyfim yok oğul
At üzerinden beni tut döşeğime çıkar

dedi. Aslan yavrusu yine aslandır, babasını at üzerinden kavradı tuttu, yatağına çıkardı. Cübbesini üzerine bürüdü, kapısını örttü.

Beri yandan yiğit beyler gördüler ki av bozulmuş, her biri evli evine geldi.

Begin beş gün oldu divana çıkmadı. Ayağının kırıldığını kimseye söylemedi.

Bir gece yatağında acı acı inledi, ah etti. Hatunu dedi: Bey yiğidim, kalabalık düşman gelse dönmezdin, butuna alaca ok saplansa inlemezdin, insan koynunda yatan helallisine sırrını söylemez mi olur, nedir halin dedi Begin der: Güzelim attan düştüm, ayağım kırıldı dedi.

Kadın elini eline çaldı hizmetçiye söyledi. Hizmetçi çıkıp kapıcıya söyledi. Otuz iki dişten çıkan bütün yurda yayıldı, Begin attan düşmüş ayağı kırılmış diye. Meğer kâfirin casusu var idi. Bu haberi işitip vardı Tekür'e haber verdi. Tekür der: Kalkarak yerinizden doğrulun, yattığı yerde Bey Begin'i tutun, ak ellerini pazusundan bağlayın, ansızın güzel başını kesin, alca kanını yeryüzüne dokun, etini gününü yağmalayın, kızını gelinini esir edin dedi.

Meğer Begin'in de orada casusu hazırdı. Begin'e haber gönderdi, der: Başınızın çaresine bakın, üzerinize düşman geliyor dedi. Begin yukarı baktı, gök irak yer katı dedi. Oğlancığını yanına getirip söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Oğul oğul ay oğul

Karanlıklı gözlerimin aydını oğul
Güçlü belimin kuvveti oğul
Gör Ahir neler oldu
Neler koptu benim başıma

dedi.

Kalkıp oğul yerimden doğrulu verdim
Boynu kırılısın al aygıra sıçrayıp bindim
Av avlayıp kuş kuşlayıp gezer iken
Bunaldı sürçtü beni yere çaldı
Sağ oyluğum kırıldı
Benim kara başıma neler geldi
Kara kara dağlardan haber aşmış
Kanlı kanlı sulardan haber geçmiş
Demir Kapı Derbendinden haber varmış
Alaca atlı Şökli Melik müthiş pusu kurmuş
Pususundan kara dağlara duman düşmüş
Yattığı yerde Bey Begini tutun demiş
Pazusundan ak ellerini bağlayın demiş
Kan alaca yurdunu yağmalayın demiş
Akça yüzlü kızını gelinini esir edin demiş
Kalkıp oğul yerinden doğruluver
Yelesi kara cins atına sıçrayıp bin
Çapraz yatan Ala Dağı geceleyin aş
Ak alınlı Bayındır Hanın divanına geceleyin var
Ağız dilden Bayındıra selam ver
Beyler beyi olan Kazanın elini öp
Ak sakallı babam darda de

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Elbette ve elbette Kazan Bey bana yetişsin dedi de
Gelmez isen memleket bozulup harap olur
Kızım gelinim esir gitti belli bil

dedi. Burada oğlan babasına söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Baba ne söylüyorsun ne diyorsun
Bağrım ile yüreğimi ne dağlıyorsun
Kalkıp yerimden doğrulmam yok
Yelesi kara cins atıma binmem yok
Arku Beli Ala Dağı anlayarak aşmam yok
Ak alınlı Bayındırın divanına varmam yok
Kazan kimdir benim onun elini öpmem yok
Altındaki al aygırı bana ver
Kan terletip koşturayım senin için
Yapışı sağlam demir giyimini bana ver
Yen yakalar diktireyim senin için
Kara çelik öz kılıcını bana ver
Birdenbire başlar keseyim senin için
Kargı dalı mızrağını bana ver
Göğsünden er mızraklıyayım senin için
Ak tüylü delici okunu bana ver
Erden ere geçireyim senin için
Ela gözlü üç yüz yiğidini bana ver arkadaşlığa
Muhammed dini yoluna savaşıyım senin için

dedi. Begin der: Öleyim ağzın için oğul, belki de benim geçmiş günümü andırtmazsın dedi. Bre giyimimi getirin oğlum giysin, al aygırımı getirin oğlum binsin, memleket ürkmeden oğlum meydana varsın girsin dedi.

Oğlanı donattılar. Babası ile anası ile geldi görüştü, ellerini öptü. Üç yüz yiğidi yanına aldı, meydana vardı. Al aygır ne zaman düşman kokusunu alsa ayağını yere döverdi, tozu göğşe çıkardı. Kâfirler der: Bu at Begin'indir, biz kaçırız. Tekür der: Bre iyi bakın, bu gelen Begin ise sizden önce ben kaçırım dedi. Gözcü gözetledi, gördü ki at Begin'in Begin üzerinde değil, amma bir kuş kadar oğlandır. Gelip teküre haber verdi, der: At, giyim kuşam ve miğfer Begin'in, Begin içinde değil dedi. Tekür der: Yüz adam seçilin, tarraka çatlasın oğlanı korkutun, oğlan kuş yürekli olur, meydana bırakır kaçır dedi.

Yüz kâfir seçilip oğlanın üzerine gelmiş, oğlana kâfir söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Oğlan oğlan ey oğlan
Haramzade oğlan
Altında al aygırı zayıf oğlan
Kara çelik öz kılıcı çentik oğlan
Elindeki mızrağı kırık oğlan
Ak kirişli yayı kısa oğlan
Okluğunda doksan oku seyrek oğlan
Yanındaki arkadaşları çıplak oğlan
Karanlıklı gözleri fersiz oğlan
Şökli Melik şana müthiş pusu kurdu
Meydandaki şu oğlanı tutun
Pazusundan ak ellerini bağlayın

Birdenbire güzel başını kesin
Alca kanını yeryüzüne dökün dedi
Ak sakallı baban var ise ağlatma
Ak bürçekli anan var ise sızlatma
Yalnız yiğit alp olmaz
Yavşan dibi berk olmaz
Belası gelmiş akılsız
Çekilip dön buradan

dedi. Oğlan da burada söylemiş, görelim ne söylemiş:

Der:

Herze merze söyleme bre itir kâfir
Altımda al aygırımı ne beğenmezsın
Seni gördü oynar
Üstümdeki demir giyimim omuzumu kısar
Kara çelik öz kılıcım kınını doğrar
Kargı dalı mızrağımı ne beğenmezsın
Göğsünü delip göğe fırlar
Akça kirişli katı yayım zarı zarı inler
Oklukta okum yatağını deler
Yanımda yiğitlerim savaş ister
Alp ere korku vermek ayıp otur
Beri gel bre kâfir savaşalım

dedi. Kâfir der: Oğuz'un arsızı Türkmen'in delisine benzer, bak hele şuna dedi.

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Tekür der: Varın sorun oğlan Begin'in nesidir dedi, Kâfir gelip oğlana söylemiş, görelim nasıl söylemiş :

Der:

Altındaki al aygırı biliriz Beginindir Begin hani
Kara çelik öz kılıcın Beginindir Begin hani
Üstündeki demir giyimim Beginindir Begin hani
Yanındaki yiğitler Beginindir Begin hani
Eğer Begin burda imişse
Geceye kadar cenk edeydik
Akça kırıklı katı yaylar çekişeydik
Ak tüylü delici oklar atışaydık
Sen Beginin nesisin oğlan söyle bize

dedi. Begin oğlu burada söylemiş, görelim hânım ne söylemiş:

Der:

Bre kâfir sen beni bilmez misin

Ak alınlı Bayındır Han'ın beyler beyisi Solur Kazan, kardeşi Kara Göne, Dönebilmez Dülek Evrren, Düzen oğlu Alp Rüstem, boz atlı Beyrek, Bey Begin'in evinde içiyorlardı, senden casus geldi adındaki al aygıra Begin beni bindirdi, kara çelik öz kılıcını kuvvet verdi, kargı dalı mızrağını himmet verdi, yanındaki üç yüz yiğidini bana arkadaşlığa verdi, ben Begin'n oğluyum bre kâfir, beri gel dövüşelim dedi. Kâfir Tekür der: Dayan bre, ben sana varayım dedi.

DEDE KORKUT HİKAYELERİ

Altı kanatlı gürzünü ele aldı, oğlanı üzerine sürdü. Oğlan kalkanını gürze karşı tuttu. Yukarıdan aşağı kâfir oğlana müthiş vurdu. Kalkanını ufattı, miğferini ezdi, göz kapaklarını sıyırdı, oğlanı yenemedi. Gürz ile dövüştüler, kara çelik öz kılıçla çekiştiler, sere serpe meydanda kılıçlaştılar, omuzları doğrandı, kılıçları utandı, birbirini yenemediler. Kargı daha mızraklarla kırıştılar, meydanda boğa gibi süsüştüler, göğüsleri delindi, mızrakları kırıldı, birbirini yenemediler. At üzerinden ikisi kapıştılar, çekiştiler. Kâfirin gücü ziyade, oğlan perişan oldu. Allah Teala'ya yalvarıp söylemiş, görelim nasıl söylemiş:

Der:

Yücelerden yücesin yüce Tanrı
Kimse bilmez nicesin güzel Tanrı
Sen Ademe taç giydirdin
Şeytana lanet kıldın
Bir suçtan ötürü dergahtan sürdün
İbrahimi tutturdun
Hânım deriye sardın
Kaldırıp ötece attırdın
Ateşi gülistan kıldın
Birliğine sığındım
Aziz Allah hocam bana medet

dedi. Kâfir der: Oğlan yenildinse Tanrı'na mı yalvarıyorsun, senin bir Tanrın var ise benim yetmiş iki puthanem var dedi. Oğlan der:

Ya asi mel'un, sen putlarına yalvarıyorsan ben alemleri yoktan var eden Allah'ıma sığındım dedi.

Hak Teala Cebrail'e buyurdu ki: Ya Cebrail, var, şu kuluma kırk er kadar kuvvet verdim dedi. Oğlan kâfiri kaldırdı yere vurdu. Burnundan kanı düdük gibi fıskırdı. Sıçrayıp şahin gibi kâfirin boğazını eline aldı. Kâfir der: Yiğit aman, sizin dine ne derler, dinine girdim dedi. Parmak kaldırıp, şehadet getirip müslüman oldu. Geri kalan kâfirler bilip, meydanı bırakıp kaçtı.

Akıncılar kâfirin elini gününü vurup kızını gelinini esir ettiler. Oğlan babasına müjdecı gönderdi. hasmımı yendim dedi.

Ak sakallı babası karşı geldi. Oğlunun boynunu kucakladı. Dönüp evlerine geldiler.

Karşı yatan kara dağdan oğlana yaylak verdi. Kara koçu koşucu attan tavla verdi. Akça yüzlü oğluna akça koyun şölenlik verdi. Ela gözlü oğluna al duvaklı gelin aldı. Ak alınlı Bayındır Han'a hisse çıkardı.

Oğlunu aldı Bayındır Han'ın divanına vardı. El öptü. Padişah Kazan oğlu Uruz'un sağ yanında ona yer gösterdi. Cübbe, çuha, sırmalı elbise giydirdi. Dedem Korkut gelip neşeli havalar çaldı, bu Oğuznameyi düzdü koştı, Begin oğlu Emre'nin olsun dedi. Gaziler başına ne geldiğini söyledi.

Dua edeyim Hânım: Yerli kara dağların yıkılmasın. Gölgesi koca ağacın kesilmesin. Allah'ın verdiği ümidin kesilmesin. Günahınızı adı güzel Muhammed'e bağışlasın Hânım hey!...

- SON -